

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**GÖNÜLLÜ KURULUŞLARIN OKUL ÖNCESİ SOSYAL
GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eda COŞKUN

**Enstitü Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Hizmet**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muammer SARIKAYA

HAZİRAN – 2015

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**GÖNÜLLÜ KURULUŞLARIN OKUL ÖNCESİ SOSYAL
GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eda COŞKUN (137203006)

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Hizmet

Bu tez 16/06/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Recep YILDIZ

Jüri Başkanı

- ☐ Kabul
- ☐ Red
- ☐ Düzeltme

Doç. Dr. Muammer SARIKAYA

Jüri Üyesi

- ☐ Kabul
- ☐ Red
- ☐ Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Ömer Miraç YAMAN

Jüri Üyesi

- ☐ Kabul
- ☐ Red
- ☐ Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Eda COŞKUN

29.05.2015

ÖNSÖZ

“Gönüllü Kuruluşların Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitimindeki Rolü” başlıklı bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarında sosyal girişimcilik eğitiminin hangi sıklıkta verildiğinin belirlenmesi ve verilen sosyal girişimcilik eğitime gönüllü kuruluşların katkısının ortaya çıkarılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanması esnasında üstün yardım ve desteğini esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Muammer Sarıkaya 'ya, yüksek lisans öğrenimim boyunca birikimlerini bizlerle paylaşan tüm değerli hocalarıma, araştırmanın yürütüldüğü özel okul öncesi eğitim kurumlarının değerli çalışanlarına ve araştırma verilerinin istatistik sürecinde yardımlarını unutmayacağım değerli abim Yusuf Coşkun'a teşekkür ederim.

Ayrıca, çalışmalarım sırasında manevi desteğini benden esirgemeyen sevgili eşime, tüm eğitim hayatım boyunca her daim yanımda olan ve bugünlere gelmemi sağlayan kıymetli aileme sonsuz teşekkürler.

Eda COŞKUN

29 MAYIS 2015

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iii
TABLolar LİSTESİ	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	viii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1. SOSYAL GİRİŞİMCİLİK VE GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR.....	5
1.1. Sosyal Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi.....	5
1.1.1. Sosyal Girişimcinin Tanımı.....	6
1.1.2. Sosyal Girişimcilik Kavramı.....	9
1.1.3. Sosyal Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi.....	13
1.1.4. Sosyal Girişimciliğin Amacı.....	16
1.1.5. Sosyal Girişimciliğin Faydaları.....	17
1.1.6. Sosyal Girişimciliğin Gerçekleştirildiği Sektörler.....	18
1.2. Gönüllü Kuruluşlarda Sosyal Girişimcilik.....	22
1.2.1. Gönüllü Kuruluşların Tanımı ve İşlevi	24
1.2.2. Gönüllü Kuruluşların Faaliyet Alanları.....	27
1.2.3. Gönüllü Kuruluşların Önemi ve Amacı.....	29
1.2.4. Gönüllü Kuruluşlarda Sosyal Girişimcilik Uygulamaları.....	30
BÖLÜM 2. OKUL ÖNCESİ SOSYAL GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ VE GÖNÜLLÜ	
KURULUŞLARIN ROLÜ.....	34
2.1. Sosyal Girişimcilik Eğitimi.....	34
2.1.1. Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Tanımı.....	34
2.1.2. Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Amacı.....	36
2.2. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitimi.....	38
2.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Amaçları.....	39
2.2.2. Okul Öncesinde Sosyal Girişimcilik Eğitimi.....	41
2.2.3. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Faydaları.....	43
2.2.4. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitiminde Gönüllü Kuruluşlar.....	44

BÖLÜM 3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ SOSYAL GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ VE GÖNÜLLÜ KURULUŞLARLA İŞBİRLİĞİNİ BELİRLEMeye

YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA.....	48
3.1. Araştırmanın Konusu.....	48
3.2. Araştırmanın Amacı.....	49
3.3. Araştırmanın Önemi.....	49
3.4. Araştırmanın Varsayımları Ve Sınırlılıkları.....	50
3.5. Araştırmanın Modeli.....	50
3.6. Araştırmanın Evreni.....	50
3.7. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	51
3.8. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları.....	51
3.8.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	51
3.8.2. Kurumlara İlişkin Bulgular.....	53
3.8.3. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitimine İlişkin Bulgular.....	55
3.8.3.1. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Sıklığına İlişkin Bulgular.....	55
3.8.3.2. Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Öğretmen Yeterliliğine İlişkin Bulgular.....	59
3.8.3.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyine İlişkin Bulgular.....	63
3.8.3.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Gönüllü Kuruluşlarla Yaptığı İşbirliğine İlişkin Bulgular.....	67
3.8.3.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Gönüllü Kuruluşlardan Eğitim Desteği Almasına İlişkin Bulgular.....	71
3.9. Araştırmanın Sonuçları	74
SONUÇ VE ÖNERİLER	77
KAYNAKÇA	81
EKLER	89
ÖZGEÇMİŞ.....	93

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Akt.	: Aktaran
AKUT	: Arama Kurtarma Derneği
ÇAÇA	: Çocuklar Aynı Çatının Altında Derneği
ICNPO	: Uluslararası Kar Amacı Gütmeyen Kurum Sınıflandırması (The International Classification of Nonprofit Organizations)
KA-MER	: Kadın Merkezi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ÖSGD	: Özel Sektör Gönüllüleri Derneği
TEMA	: Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
TOG	: Toplum Gönüllüleri Vakfı
TÜSEV	: Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Kurumların Sosyal Girişimcilik Tanımları.....	12
Tablo 2: Gönüllü Kuruluşlar ve Sosyal Girişimcilik Faaliyetleri.....	31
Tablo 3: Demografik Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	52
Tablo 4: Kurumların Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı.....	53
Tablo 5: Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi.....	55
Tablo 6: Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi..	56
Tablo 7: Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi.....	56
Tablo 8: Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi.....	57
Tablo 9: Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi.....	57
Tablo 10: Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi.....	58
Tablo 11: Kurumların Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi.....	59
Tablo 12: Kurumların Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi.....	59
Tablo 13: Kurumların Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi.....	60
Tablo 14: Kurumların Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi.....	61
Tablo 15: Kurumların Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi.....	61
Tablo 16: Kurumların Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi.....	62
Tablo 17: Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi.....	63

Tablo 18: Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi.....	63
Tablo 19: Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi.....	64
Tablo 20: Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi.....	65
Tablo 21: Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi.....	65
Tablo 22: Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi.....	66
Tablo 23: Kurumların Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi.....	67
Tablo 24: Kurumların Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi.....	68
Tablo 25: Kurumların Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi.....	68
Tablo 26: Kurumların Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi.....	69
Tablo 27: Kurumların Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi.....	69
Tablo 28: Kurumların Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi.....	70
Tablo 29: Kurumların Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi.....	71
Tablo 30: Kurumların Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi.....	71

Tablo 31: Kurumların Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi.....	72
Tablo 32: Kurumların Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi.....	72
Tablo 33: Kurumların Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi.....	73
Tablo 34: Kurumların Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi.....	73

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verme Düzeyleri.....	58
Şekil 2: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyleri.....	62
Şekil 3: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyleri.....	66
Şekil 4: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyleri.....	70
Şekil 5: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyleri.....	74

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Gönüllü Kuruluşların Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitimindeki Rolü	
Tezin Yazarı: Eda COŞKUN	Danışman: Doç.Dr. Muammer SARIKAYA
Kabul Tarihi: 16.06.2015	Sayfa Sayısı: VIII (ön kısım) + 88 (tez) + 5 (ekler)
Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet	Bilim Dalı: Sosyal Hizmet
Sosyal sorunların giderek arttığı günümüz toplumlarında, sosyal refahın sağlanması ve var olan sorunların çözüme kavuşturulması için yenilikçi etkinliklere ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal girişimcilik, bu ihtiyacı karşılamaya yönelik ortaya çıkmış, sosyal sorunları yaratıcı çözümler üreterek çözüme kavuşturan ve sosyal fayda oluşturan bir kavramdır. Sosyal girişimciliğin sağladığı sosyal faydanın ve çözümlerin sürdürülebilir olması ise yeni neslin sosyal girişimcilik vizyonuna sahip bir şekilde yetişmesi ile mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda, okul öncesi eğitim kurumlarında verilen sosyal girişimcilik eğitimi ile çevresine duyarlı, girişimcilik ruhu kazanmış, yaratıcı, yetenekli, aktif ve yenilikçi bir nesil yetiştirmek mümkündür. Etkili bir sosyal girişimcilik eğitimi verebilmek için okul öncesi eğitim kurumlarının gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmaya ihtiyacı vardır. Sosyal fayda ve sosyal kalkınma amaçlı çalışan gönüllü kuruluşların okul öncesi eğitim kurumlarıyla, sosyal girişimcilik eğitimi verme amaçlı yapacağı işbirliği çocuklara; sosyal hizmetler, eğitim, çevre, sağlık, kültür-sanat ve spor alanlarında anlamlı çevrelerde bulunma ve bu konularda farkındalığını artırma fırsatı sunacaktır. Bu nedenle, okul öncesi sosyal girişimcilik eğitiminde gönüllü kuruluşların rolü oldukça önemli ve bu eğitimi geliştirici niteliktedir. Bu kapsamda, okul öncesi eğitimde sosyal girişimcilik eğitiminin hangi düzeyde verildiğinin ve bu eğitimin verilmesinde gönüllü kuruluşların rolünün belirlenmesi amacı ile 111 okul öncesi eğitim kurumunun yönetici bölümündeki kurucu, müdür ve eğitim koordinatörü ile anket çalışması yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına araştırmanın bulguları kısmında yer verilmiştir.	
Anahtar Kelimeler: Sosyal Girişimcilik, Sosyal Girişimcilik Eğitimi, Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitimi, Gönüllü Kuruluşlar	

Yalova University Institute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: The Role of Voluntary Organizations in Preschool Social Entrepreneurship Education	
Thesis Author: Eda COŞKUN	Advisor: Doç. Dr. Muammer SARIKAYA
Date of Acceptance: 16.06.2015	Total Number of Pages: VIII (pre text) + 88 (main body) + 5 (appendices)
Department: Social Work	Field of Study: Social Work
In today's societies, where social problems are increasing, in order to provide social welfare and find solutions for recent problems, innovator activities are needed. In order to meet this need, to solve social problems with creative solutions, and to provide social benefit; social entrepreneurship concept has arisen. By raising new generation with social entrepreneurship vision, it is possible to sustain social benefits and solutions, which are created by social entrepreneurship. In this context, through giving social entrepreneurship education in preschool institutions, it is possible to raise a new generation who is creative, skillful, active, innovator, sensitive to environment and have entrepreneurship skills. For giving social entrepreneurship education effectively, preschool institutions need to collaborate with voluntary organizations. If voluntary organizations, which are working with the aim of creating social benefit and social progress, collaborate with preschool institutions in an attempt to provide social entrepreneurship education, they will give children a chance to create awareness and involve in meaningful social environments in terms of social services, education, environment, health, culture, art, and sports. Because of this reason, the role of voluntary organization in preschool social entrepreneurship education is so important and it supports social entrepreneurship education. In this context, on the purpose of determining how social entrepreneurship is given in preschool institutions and what is the role of voluntary organizations in terms of giving social entrepreneurship education, survey was conducted with 111 preschool institutions' founder, director and education coordinator. Findings of the survey are included in results part.	
Keywords: Social Entrepreneurship, Social Entrepreneurship Education, Preschool Social Entrepreneurship Education, Voluntary Organizations	

GİRİŞ

Günümüz rekabet ortamında insanlar, iyi koşullarda yaşamlarını sürdürebilmek için çaba sarf etmekte ve her zaman en iyiye sahip olma isteği duymaktadırlar. Fakat birçok alanda ortaya çıkan sorunlar, insanlığın önünde bir engel olarak durmakta ve bu engelleri ortadan kaldırmadan istenilen refah düzeyine ulaşmak mümkün olmamaktadır.

Son yıllarda, özellikle çevre, sağlık, eğitim, vb. alanlarda artan sorunlar birçok toplumun yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemekte ve var olan sorunlar kalıcı şekilde çözüme kavuşturulamamaktadır. Bu durum, toplumların, sosyal sorunları çözüme kavuşturacak ve sürdürülebilir kalkınma sağlayarak sosyal refah oluşturacak uygulamalara ihtiyaç duymasına neden olmaktadır. Sosyal girişimcilik kavramı, bu ihtiyaç noktasında ortaya çıkmış olan bir kavramdır.

Toplumda var olan sorunlar için yaratıcı çözümler üretmek, bu çözümleri gerçekleştirmek için uygun kaynakları oluşturmak, risk alarak bulunan çözümü denemek ve çözümün sürdürülebilir olmasını sağlayarak sosyal fayda oluşturmak sosyal girişimciliğin en temel amaçlarıdır.

Tarihte, birçok sosyal girişimcilik örneği bulunmakla beraber, sosyal girişimciliğin kavram olarak bilinirliğini ve etkinlik çeşitliliğini artırması son yirmi yıllık süreçte gerçekleşmiştir. Sosyal girişimcilik faaliyetlerinin toplum için faydalı şekilde sonuçlanması sosyal girişimciliğe duyulan ilgiyi artırmış ve sürdürülebilir sosyal kalkınma için yeni neslin de girişimcilik vizyonuna sahip olması gerektiği fikri oluşmuştur. Bu bağlamda, dünya genelinde birçok eğitim kurumunda sosyal girişimcilik eğitimi verilmeye başlanmış, sosyal girişimcilik dersleri veren özel kurslar açılmış ve sosyal girişimcilik faaliyeti gerçekleştiren gönüllü kuruluşlar kurulmuştur.

Sosyal girişimciliği öğretme amaçlı yapılan atılımların odak noktası genel olarak gençler ve yetişkinler olsa da, sosyal girişimciliğin okul öncesi dönem çocuklarına verilme fikri hakkında görüş birlikleri günden güne artmaktadır.

Sürdürülebilir toplum yapısı için, bireylerin de sürdürülebilir olması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, sosyal girişimciliğin ürettiği çözümlerin kalıcı olması ve sorunsuz bir toplum yapısı oluşturulması için çevresine duyarlı, başkalarının duygularını

anlayabilen, yeni şeyleri denemekten çekinmeyen, yenilikçi ve yaratıcı bir nesle ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, okul öncesi sosyal girişimcilik eğitiminden yararlanılmalıdır.

Okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi alarak yetişmiş çocuklardan oluşan bir toplumda sorunların daha hızlı çözülmesi, yenilikçi uygulamaların daha fazla yer alması ve sosyal refahın yakalanması daha olasıdır. Bu sebeple, topluma duyarlı ve aktif bireylerden oluşan bir toplumun gelişiminin diğer toplumlara göre çok daha hızlı olacağı ifade edilebilir. Bireylere bu becerileri katacak olan eğitim yaklaşımı ise okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimidir.

Günümüzde, okul öncesi eğitim kurumlarının yenilikçi eğitim uygulamalarını denemeleri ve bu doğrultuda çocukları en donanımlı şekilde yetiştirme amaçları, bu kurumları başka kuruluşlarla işbirliği yapmaya sevk etmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların gelişimini destekleme amaçlı işbirliği kurmayı tercih ettiği kuruluşlardan biri de gönüllü kuruluşlardır.

Toplumdaki sorunları çözmeyi ve oluşabilecek sorunları engellemeyi amaç edinmiş gönüllü kuruluşlarla yapılacak işbirliği, verilen sosyal girişimcilik eğitiminin hem vizyonuna hem de misyonuna uygun bir durumdur. Bu bağlamda, gönüllü kuruluşların okul öncesi eğitim kurumlarında verilen sosyal girişimcilik eğitimini desteklemesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının çeşitli alanlarda işbirliği yaptığı gönüllü kuruluşlar sayesinde çocuklara, var olan sorunları yerinde analiz etme, çeşitli etkinliklerle yaratıcılığını geliştirme, insan ilişkilerini kuvvetlendirme, güven duygusunu geliştirme, deneme-yanılma ile öğrenme ve yaşayarak deneyim kazanma fırsatı sunmaları çocukların gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır. Bütün bu nedenlerden dolayı, okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi ve gönüllü kuruluşların bu eğitimdeki rolü araştırılmaya değer bulunmuştur.

Çalışmanın Amacı

Okul öncesi sosyal girişimcilik eğitiminin, özel okul öncesi eğitim kurumlarında hangi faaliyet alanlarında, hangi sıklıkta ve nasıl verildiğinin ve verilen sosyal girişimcilik eğitiminde gönüllü kuruluşların rolünün belirlenmesi araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Günümüzde, sadece var olan sorunları çözme yoluyla sosyal kalkınmanın sağlanamayacağı, sürdürülebilir kalkınma için nitelikli bireyler yetiştirmenin gerektiği anlaşılmaya başlamıştır. Bu araştırma; sorunlar için yaratıcı ve uygulanabilir çözümler üreten sosyal girişimcilik, nitelikli birey yetiştirmenin ilk basamağı olan okul öncesi eğitim, bireyin becerilerini destekleyen sosyal girişimcilik eğitimi ve verilen eğitimlerin niteliğini artırma kapasitesine sahip gönüllü kuruluşları bir arada değerlendirerek, sürdürülebilir kalkınma ve kaliteli eğitim için çözüm önerileri sunması açısından önemlidir. Buna ek olarak, literatürde sosyal girişimcilik ve sosyal girişimcilik eğitimi konularındaki araştırmaların azlığı nedeniyle ve bu alanda bundan sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutması açısından bu çalışma önem taşımaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde; sosyal girişimcilik ve gönüllü kuruluşlar ele alınmıştır. İlk olarak, sosyal girişimcinin ve sosyal girişimciliğin tanımı, tarihsel gelişimi, amaçları, faydaları ve gerçekleştirildiği sektörlere değinilerek sosyal girişimciliğin kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur. Ardından, sosyal girişimciliğin en yaygın uygulandığı sektörlerden biri olan gönüllü kuruluşlar sosyal girişimcilik kapsamında değerlendirilmiştir. Gönüllü kuruluşların tanımı ve işlevi, faaliyet alanları, önemi ve amacı ve gönüllü kuruluşlarda sosyal girişimcilik uygulamaları açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi ve gönüllü kuruluşların bu eğitimdeki rolü incelenmiştir. İlk olarak, sosyal girişimcilik eğitimi ele alınmış, sosyal girişimcilik eğitiminin tanımı ve amaçlarına değinilmiştir. Ardından, okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi açıklanmış; okul öncesi eğitimin tanımı ve amaçları başlığı altında okul öncesi eğitimin önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca, okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi tanımlanmaya çalışılmış, bu eğitimin çocuklar üzerindeki faydalarına yer verilmiştir. Bunların yanı sıra, okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimine gönüllü kuruluşların yaptığı katkılar belirtilmiştir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise okul öncesi sosyal girişimcilik eğitiminin, özel okul öncesi eğitim kurumlarında hangi faaliyet alanlarında, ne sıklıkta ve nasıl verildiği ve verilen sosyal girişimcilik eğitiminde gönüllü kuruluşların rolünün ne

olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, alan araştırması İstanbul ilinin Avrupa yakasında bulunan tüm ilçelerindeki özel okul öncesi eğitim kurumlarında, 2014 -2015 eğitim öğretim yılında, gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verilerini elde etmek için anket yöntemi kullanılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının yönetim biriminde çalışan (kurucu, müdür, eğitim koordinatörü vb.) kişilere uygulanan anketten elde edilen verilerin özümlemesinde SPSS WIN 17.0 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen bulgular yorumlanarak sosyal girişimcilik eğitiminin okul öncesi eğitim kurumlarında verilme durumu ve gönüllü kuruluşların bu eğitimin verilmesindeki rolü belirlenmeye çalışılmıştır.

BÖLÜM 1: SOSYAL GİRİŞİMCİLİK VE GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR

1.1. Sosyal Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi

Toplumun çeşitli alanlarında yaşanan sorunlar ve bunların hızlı artışına bağlı oluşan endişeler, bireyleri var olan sorunlar için çözüm yolları geliştirmeye yönlendirmektedir. Sosyal sorunların çeşitliliği geliştirilen çözümlerin de yaratıcı ve zengin bir içeriğe sahip olmasını gerektirmektedir. Bu niteliklere uygun olarak, sorunlar için çözüm oluşturma sürecinde ihtiyaç duyulan etkinlik girişimciliktir. Son yıllarda, sosyal sorunların çözümü ve buna paralel olarak sürdürülebilir sosyal kalkınmanın sağlanması için gerekli olan girişim etkinliği olarak ise sosyal girişimcilik kavramı öne çıkmaktadır. Sosyal girişimcilikle çeşitli sosyal sorunları çözmek için yenilikçi çözümler üretilmekte ve toplumun değişimi ve gelişimi sürekli hale getirilmeye çalışılmaktadır.

Sosyal fayda amaçlı uygulanan sosyal girişimcilik, gelişmeye devam eden bir kavramdır. Sosyal girişimciliğin bireylerin, işletmelerin ve hükümetlerin ilgi alanında olması, sosyal girişimciliği destekleme amaçlı kurulan kurum sayısının artması ve sosyal girişimcilik eğitimlerinin verilmesi bu kavramın gelişmesine ve bilinirliğinin artmasına katkı sağlamaktadır. Sosyal girişimcilik gelişirken aynı zamanda tartışılan bir kavramdır. Sosyal girişimciliğin bilinirliğinin artması, tanımı konusundaki tartışmaların artması ile doğru orantıda ilerlemektedir.

Sosyal girişimcilik kavramı popülerlik kazandıkça farklı kişilere farklı anlamlar ifade eden bir duruma gelmektedir. Bu da, kavramın tanımı konusunda kafa karıştırıcı bir durumun ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Dees, 1998: 1). Sosyal girişimciliğin farklı sektörlerle (özel sektör, kamu sektörü, üçüncü sektör) ilişkilendirilmesi ve her sektörün sosyal girişimciliğin farklı bir özelliğine odaklanması da sosyal girişimciliğin tanım çeşitliliğini artırmaktadır. Bu iki temel nedenden dolayı, sosyal girişimcilik, kavram olarak bilinmeye başladığı günlerden itibaren farklı bakış açıları ile değerlendirilmiş, çeşitli yönleri ile ele alınmış ve bunun sonucunda ortaya birçok sosyal girişimcilik tanımı çıkmıştır.

Sosyal girişimcilik kavramıyla ilgili mevcut akademik literatür incelendiğinde, kavramın ortaya çıktığı ilk yıllarda sosyal girişimcilik kavramının işlevini birebir

karşılayan tanımlardan ziyade, sosyal girişimciyi tanımlayan açıklamaların daha çok olduğu görülmektedir. Araştırmacıların birçoğu sosyal girişimcilik ile ilgili fikirlerini, bir sosyal girişimcinin sahip olduğu ya da sahip olması gereken özellikleri açıklayarak belirtmişlerdir. Başka bir deyişle, sosyal girişimciliğin çıkış noktası olarak sosyal girişimciler görülmüş ve onların karakter özellikleri üzerinden sosyal girişimciliğin nitelikleri değerlendirilmiştir. Bu nedenle, sosyal girişimcilik kavramını tanımlamadan önce, sosyal girişimciliğin kaynağı olan ve en genel ifade ile sosyal girişimcilik faaliyetini gerçekleştiren kişi olarak görülen sosyal girişimci tanımlarını detaylı olarak incelemek gerekmektedir.

1.1.1. Sosyal Girişimcinin Tanımı

Sosyal girişimci kavramı, tanım çeşitliliğine sahip ve araştırmacılar tarafından farklı şekillerde ifade edilmiş bir kavramdır. Bu kavramın tanım çeşitliliğine sahip olmasının en önemli nedeni olarak; araştırmacıların sosyal girişimcileri sahip olması gereken özelliklere, çalıştıkları alanlara, çalışma amaçlarına ve çalışmalarının sonuçlarına göre farklı farklı değerlendirmesi gösterilebilir. Sosyal girişimci kavramına yönelik çeşitli tanımlar incelendiğinde ise, tanımlar arasında ortak noktalar olmasına rağmen kabul edilmiş ortak bir sosyal girişimci tanımının var olmadığı görülmektedir.

Sosyal girişimci kavramına ait ilk tanımlardan birini yapan Theobald (1987) sosyal girişimcileri değişim araçları olarak nitelendirmiş ve sosyal girişimci tanımında sosyal girişimcilerden birey, grup ve kurumlara yeni fikirler getirirken risk alma isteğine sahip bireyler olarak bahsetmiştir. Theobald'ın sosyal girişimci tanımı alandaki ilk tanımlardan biri olmasına rağmen sosyal girişimciliği geniş bir vizyonla değerlendirmiş ve ileriki yıllarda literatürde sosyal girişimcinin karakteristik özellikleri arasında yer alacak olan risk alma ve yenilikçi olma özelliklerine dikkat çekmiştir.

Waddock ve Post (1991)'a göre ise sosyal girişimci, kamu sektörü gündemi ve belirli sosyal sorunların algılanmasında önemli role sahip olan özel sektöre mensup kişilerdir. Waddock ve Post (1991), var olan sorunların karmaşıklığı ile başa çıkabilme, güvenilir olma ve ortak amaçlara bağlılık göstermenin sosyal girişimcinin sahip olması gereken en temel özellikler olduğunu savunmuşlardır.

Sosyal girişimciliğin toplum odaklı oluşuna dikkat çeken bir tanım yapan Leadbeater ve Goss (1998)'a göre ise, sosyal girişimciler sosyal ihtiyaçları karşılamak için az yararlanılan kaynakları kullanan ve faaliyetlerini ihtiyaç sahibi toplumlarda ya da yenilikçi gönüllü kuruluşlarda sürdüren kişilerdir. Leabeater ve Goss'un sosyal girişimci tanımını diğer tanımlardan ayıran özellik ise sosyal girişimciyi gönüllü kuruluşlarla ilişkilendirmeleridir. Bu tanıma göre, sosyal girişimcinin gönüllü bir kuruluşla çalışması ve bu sayede toplum yararına bir girişimcilik gerçekleştirmesi önemli bir etkidir.

Dees (1998) sosyal girişimcileri, sürdürülebilir sosyal değer yaratma amacı ile hareket eden ve bu amacı gerçekleştirebilmek için fırsatları değerlendiren, yüksek sorumluluk sahibi değişim araçları olarak tanımlamıştır. Dees 'in yapmış olduğu tanım da, birçok sosyal girişimci tanımında olduğu gibi, sosyal girişimcinin gerçekleştirdiği faaliyetin sosyal odaklı oluşuna ve toplumsal değişim gerçekleştirmesine dikkat çekmiştir.

Glancey ve McQuaid (2000)'in sosyal girişimci tanımı ise diğer tanımlarda bulunan yenilikçilik ve az kullanılan kaynakların kullanımından yararlanma özelliklerini içinde barındırmaktadır. Onlara göre, sosyal girişimciler sosyal sorunlara yenilikçi çözümler bularak, az kullanılan kaynaklardan yararlanma yolu ile hizmet ettikleri kesimin veya toplumun ihtiyaçlarını gidererek amacına ulaşan bireylerdir.

Frumkin (2002) ise sosyal girişimcileri kâr amacı gütmeyen kuruluşlar kuran ve bu kuruluşlarda yeni programlar geliştirerek kazanç akışını sağlayan ve bu sayede girişimcilik fırsatlarını kovalayan kişiler olarak tanımlamıştır. Frumkin'in yapmış olduğu sosyal girişimci tanımı da, sosyal girişimcinin yapmış olduğu faaliyetin kâr amacından uzak kuruluşlarla bağlantılı olması gerektiği özelliğine odaklanmıştır.

Bornstein'in yaptığı sosyal girişimci tanımı ise “dönüştürücü güç” kavramını öne çıkarmaktadır. Bornstein (2004)'e göre sosyal girişimciler amaçları doğrultusunda sürekli çalışan ve var olan sorunlara yaratıcı fikirler üreten kişilerdir, bir başka ifade ile dönüştürücü güçlerdir. Bornstein'in nitelendirmiş olduğu “dönüştürücü güç” kavramı, birçok sosyal girişimci tanımında vurgulanan bir nokta olmuştur. Bu kavram, sosyal girişimcinin toplumda üstlendiği; sosyal sorunlara çözüm bulma ve bu sayede toplumu olumlu yönde değiştirme görevini öne çıkarmaktadır.

Vasakaria (2008) yaptığı sosyal girişimcilik tanımı ile sosyal girişimcilerin farklı bir amacına dikkat çekmiştir. Ona göre sosyal girişimci, harcadığı emeğin topluma sosyal değişim getireceği konusunda toplumu inandırma amacında olan kişidir. Bir başka ifade ile sosyal girişimci, çabalarında başarılı olacağı konusunda toplumun inancını kazanmayı hedefleyen bireydir.

Sosyal girişimcinin tüm sektörlerde faaliyet gösterebileceğini savunan Light (2009)'ın sosyal girişimci tanımında ise sosyal girişimciler, önemli sosyal sorunlara işaret eden, yenilikçi fikirleri ile sürdürülebilir ve büyük çaplı bir değişim gerçekleştirmeyi amaçlayan kişi, grup, örgüt veya örgüt birliği olarak tanımlanmıştır. Light (2009)'ın en çok üzerinde durduğu nokta ise sosyal sorunlardır. Ona göre sosyal girişimcinin var olan sosyal sorunlar için sürdürebilir çözümler bulması en önemli ve belirleyici özelliklerinden biridir. Light'ın sosyal girişimciliği herkesin yapabileceğini savunması onu diğer araştırmacılardan farklı kılan bir unsurdur.

Sivathanu ve Bhise (2013) da yapmış oldukları sosyal girişimcilik tanımında toplumsal gelişim ve değişimin sosyal girişimciler tarafından sağlanabileceğini savunmuşlardır. Sivathanu ve Bhise (2013)'e göre sosyal girişimci, yenilik, beceri ve fırsatları bir araya getirerek sosyal sorunlar için uygulanabilir çözümler üreten kişidir. Sosyal değer üretmeye çabalayan sosyal girişimciler yeni süreçleri, yeni hizmetleri ve yeni ürünleri tespit ederek veya kanıtlanmış uygulamalarla yenilikçiliği bir araya getirerek karmaşık sosyal sorunların üzerine eğilirler.

Yapılan tanımlar bütün olarak değerlendirildiğinde, her tanımın sosyal girişimciyle ilgili farklı bir noktayı öne çıkardığı görülmektedir. Bazı tanımlar sosyal girişimciyi gönüllü kuruluşlarla ilişkilendirirken, bazıları sosyal girişimcinin her kuruluştaki olabileceğini savunmuştur. Bazı tanımlarda sosyal girişimcinin var olan kaynakları kullanması önerilirken, bazı tanımlar var olan kaynaklarla yetinmemesi gerektiğini öne sürmüştür. Tanımlarda bulunan bu farklılık örneklerinin yanı sıra, tüm tanımların ortak özellikleri vurguladığı noktalar da bulunmaktadır. Sosyal girişimci tanımlarının ortak noktasında sosyal girişimcinin yenilikçi, cesur, sosyal sorunları analiz etme kapasitesine sahip, sorunlar için çeşitli çözüm yolları geliştirebilen, toplumda sürdürülebilir kalkınma hedeflemiş, risk almayı seven bir birey olması gerektiği vurgulanmıştır.

Sosyal girişimcilik kavramının genel anlamına ve sahip olması gereken özelliklere yukarıda yapılan sosyal girişimci tanımlarına bakarak ulaşılabilecek olsa da “sosyal girişimcilik nedir” sorusuna birebir cevap olan tanımları incelemek kavramın anlaşılabilirliğini sağlamak açısından önemli görülmektedir.

1.1.2. Sosyal Girişimcilik Kavramı

Sosyal girişimciliğin kavramsal çerçevesi de sosyal girişimcinin kavramsal çerçevesi gibi oldukça geniş ve karmaşıktır. Bundan dolayı sosyal girişimcilik kavramını tek bir cümle ile tanımlayabilmek oldukça zordur. Sosyal girişimciliğin tanımının kişiden kişiye değiştiğini belirten Dees (1998: 1), literatürdeki sosyal girişimcilik tanımlama çabalarına da farklı bir bakış açısı ile bakarak, sosyal girişimcilik kelimesinin yeni olmasına rağmen sosyal girişimcilik kavramının tanımlanmasa da uzun yıllardır var olduğunu ifade etmiştir. Dees (1998: 1)’e göre her ne kadar tanımlanıp adlandırılmasa da toplumda daima sosyal girişimcilik ve sosyal girişimciler var olmuştur; sosyal girişimcilik tanımı sadece sosyal girişimcilerin çalışma alanlarını ve etkilerini genişletmiştir.

Sosyal girişimcilik, gelişmeye devam eden yeni bir kavram olduğundan, çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Bunun sonucunda ortaya çok sayıda sosyal girişimcilik tanımı çıkmakta ve ortak bir tanım oluşturma çabası zorlaşmaktadır.

Araştırmacıların bir kısmı sosyal girişimciliğin sadece kâr amacı gütmeyen kuruluşlar aracılığı ile gerçekleştirebileceğini savunurken, başka bir kısım kâr amacı güden özel sektördeki kurumların da sosyal girişimcilik yapabileceğini savunmuş, diğer bir kısmı ise sosyal girişimciliğin özel, kamu veya üçüncü sektör kuruluşlarının hepsinde gerçekleştirebileceğini ileri sürmüştür. Bu görüş ayrılıkları, araştırmacıların yapmış oldukları sosyal girişimcilik tanımlarına da yansımıştır.

Yapılan tüm sosyal girişimcilik tanımlarını bir başlık altında toplamak zor olacağından, bu kavramla ilgili yapılmış, öne çıkan belli başlı tanımları incelemek sosyal girişimcilik tanımının net bir şekilde ortaya koyulması açısından faydalı görülmektedir.

Leadbeater (1997) sosyal girişimciliğin, kâr elde etme amacından ziyade belli bir dezavantajlı grubun yararı için sosyal amaçlarını yerine getirirken girişimcilik davranışını kullanmak olduğunu savunmuştur. Leadbeater (1997)’e göre giderilemeyen

ihtiyaçların bulunması ve bu ihtiyaçların giderilmesi için yeterince yararlanılmayan kaynaklardan yararlanma yolu ile sosyal girişimciliğın gerçekleştirilmesi ve bu faaliyetleri gerçekleştirirken de yenilikçi olunması esastır.

Sosyal girişimciliğın temel amacının ne olduğunu belirten bir tanım yapan Fowler (2000)'a göre sosyal girişimcilik, sosyal yarar üretebilecek ve bunu sürdürebilecek uygulamaya elverişli sosyoekonomik yapı, ilişki, kurum ve örgüt oluşturmaadır. Bu tanımda ne çıkan özellik ise sosyal girişimciliğın sürdürülebilirlik yanının vurgulanmasıdır.

Sosyal girişimciliğın yeni fırsatları görme ve değerlendirme yönüne dikkat çeken başka bir tanımda sosyal girişimcilik, yeni sosyal örgütlerin kurulmasına ve mevcut sosyal örgütlerdeki yenilikiliğın devamlı olmasına önderlik edecek fırsatları aramak ve tanımak olarak belirtilmiştir (Mort vd., 2003). Bu tanımı yapan araştırmacılar, sosyal girişimciliğın çok boyutlu bir yapı olduğunu ve birçok unsurun bir araya gelmesi ile gerçekleştirilebileceğini savunmuşlardır.

Mair ve Marti (2006)'ye göre sosyal girişimcilik sosyal değişimi hızlandırmak ya da sosyal ihtiyaçları gidermek için farklı kaynakları bir araya getirme ya da bir araya getirilen kaynakları yenilikçi bir şekilde kullanma yolu ile fırsatları değerlendirme sürecidir. Birçok sosyal girişimcilik tanımında olduğu gibi, bu tanım da sosyal girişimciliğın yenilikçi olmasına ve sosyal ihtiyaçları giderme amacı ile uygulanmasına dikkat çekmiştir.

Açıklayıcı ve net bir tanım yapmaya çalıştıklarını savunan Birch ve Whittam (2006) sosyal girişimciliğe bireysellik seviyesinde odaklanmış ve sosyal girişimciliği, girişimcinin amacı doğrultusunda farklı ilgileri bir araya getirmek için motivasyonunu ve vizyonunu buluşturabilmesi olarak tanımlamışlardır. Bu tanımı diğer tanımlardan ayıran temel nokta ise sosyal girişimciliğın sosyal ekonomi içinde faaliyet gösteren tüm sosyal girişimciler tarafından gerçekleştirilebileceğini savunması yani sosyal girişimcilik faaliyetini bireysel tabanda değerlendirmesidir.

Sosyal girişimciliğın ticari girişimciliğın tersi bir kavram olduğunu savunan Certo ve Miller (2008)'a göre sosyal girişimcilik sosyal faydayla sonuçlanacak olan fırsatların belirlenmesi, değerlendirilmesi ve kullanılmasıdır. Bu araştırmacıların, sosyal

girişimcilikle ticari girişimciliği birbirine zıt görmesinin nedeni ise iki girişimcilik metodunda da aynı işleyen sürecin farklı çıktılarla sonuçlanmasıdır; ticari girişimcilik k r ile sonuçlanırken, sosyal girişimcilik sosyal fayda ile sonuçlanır.

Bornstein ve Davis (2010) sosyal girişimciliği kişinin sosyal sorunlar (yoksulluk, hastalık, okuma yazma bilmemek, çevresel yıkım, insan hakları ihlali, rüşvet vb.) için çözümler üretmesi ve bu sayede birçok kişiye daha yaşanılabilir bir hayat sunması olarak tanımlamışlardır. Bu tanıma göre sosyal girişimcilik, birey tarafından gerçekleştirilen çözüm bulma sürecidir.

Sosyal girişimcilik kavramı ile ilgili yapılan bir başka tanım ise sosyal girişimciliği, sosyal amaç ve misyona sahip olan sosyal girişimciler liderliğinde yürütülen, sosyal değer yaratma amaçlı girişim süreci olarak tanımlamıştır (Lundstrom vd., 2013). Bu tanımın da işaret ettiği en önemli nokta sosyal girişimcilik faaliyetinin sosyal fayda sağlamasıdır.

Bu noktaya kadar yapılan sosyal girişimcilik tanımları genel olarak değerlendirildiğinde, sosyal girişimciliğin farklı yönlerinin çeşitli alanlarla bağdaştırılarak incelendiği, her inceleme sonucunda farklı bir tanımın ortaya koyulduğu ve sosyal girişimcilikle ilgili herhangi bir tanım birliğine varılamadığı görülmektedir.

Sosyal girişimcilik, var olan tanım çeşitliliğine ve karmaşasına rağmen çeşitli sektörlerdeki kurumların ilgisini çekmekte ve bilinirliğini günden güne artırmaktadır. Sosyal girişimcilik faaliyetlerinin olumlu gelişme ve faydalarla sonuçlanması, sosyal girişimciliğin toplumdaki önemini artırmakta ve buna bağlı olarak da birçok disiplinin çalışma alanı olarak ilgisini çekmektedir.

Son yıllarda, araştırmacıların ve farklı disiplinlerin yanı sıra çeşitli gönüllü kuruluşlarının ve eğitim kurumlarının ilgi alanına da sosyal girişimcilik girmiştir. Bu bağlamda, sosyal girişimcilik konusunda çalışan gönüllü kuruluşların sayısı artmış, birçok  niversite sosyal girişimciliği eğitim programlarına dâhil etmişlerdir. Sosyal girişimcilik alanına olan katkıları ile ön plana çıkan bu kurum ve okullar da kendi vizyonları doğrultusunda sosyal girişimciliği tanımlamışlardır. Tablo 1’de bazı kurumların yapmış olduğu sosyal girişimcilik tanımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Kurumların Sosyal Girişimcilik Tanımları

Kurum Adı	Sosyal Girişimcilik Tanımı
Harvard Business School	Sosyal girişimcilik, üçüncü, özel veya kamu sektörlerinin içinde gerçekleştirilebilecek olan yenilikçi sosyal değer yaratma faaliyetidir. Girişimciliğin çıktısı ticari ve sosyal değer oluşturabiliyorken, sosyal girişimciliğin çıktısı kişisel kazançtan çok temel olarak sosyal fayda sağlamak amaçlıdır.
Stanford Graduate School of Business	Dünya üzerindeki en zor sorunları içinde barındıran eğitim, çevre, sağlık ve sosyal adalet alanlarındaki sorunları çözebilecek olan yenilikçi program uygulamalarıdır.
Fuqua School of Management, Duke University	Sosyal girişimcilik sosyal fayda yaratabilecek olan kaynakların keşfedilme sürecidir.
Schwab Foundation for Social Entrepreneurship	Uygulanabilir, yaratıcı ve sürdürülebilir yaklaşımların toplum yararına uygulanma sürecidir. Özellikle yoksul ve dışlanmış kesimi önemsemektedir. Bu uygulamada yer alan sosyal girişimcilerin hayatlarını sosyal iyileşme ve gelişme için adanmışları esastır.
Saïd Business School, Oxford University	En uygun sosyal ve çevresel etkiyi sağlamak için yenilikçi etkinliklerin uygulanmasıdır.
Skoll Foundation	Sosyal girişimcilerin toplumun değişim araçları olarak, sosyal sorunlar için insanlığın yararına büyük ölçekli değişim oluşturacak yenilikçi modelleri uygulamasıdır.
Alberta School of Business, Canadian Centre For Social Entrepreneurship	Sosyal girişimciler yeni modeller geliştirerek, yeni yaklaşımlara liderlik ederek sorunların üstesinden gelen kişilerdir ve herhangi bir geleneğe bağlı olmadan her sektörde lider olarak ortaya çıkabilirler.
Ashoka	Sosyal girişimciler toplumun en acil çözüm bekleyen sorunlarına yenilikçi çözümler üreten bireylerdir. Bu kişiler hırslı ve inatçıdırlar; temel sosyal sorunların üstesinden gelirler ve geniş ölçekli değişim için yenilikçi fikirler öne sürerler.

Tablo 1 kurumların internet sitelerindeki bilgilerden yararlanılarak bu çalışma için oluşturulmuştur.

Kurumların yapmış olduğu sosyal girişimcilik tanımları değerlendirildiğinde, sosyal fayda ve sosyal değişim yaratma özelliklerinin tanımlarda vurgulanan ortak noktalar olduğu görülmektedir. Sosyal girişimcilik misyonu ile çalışan kurumlar toplumsal

değişim ve fayda amacı ile çalışmalarını sürdürürken, sosyal girişimcilik eğitimini sunan okullar ise geleceğin sosyal girişimcilerini yetiştirmek ve bu sayede sürdürülebilir kalkınma yaratmak için uygulamalar yapmaktadır.

Kurumların ve araştırmacıların yapmış olduğu sosyal girişimcilik tanımları birlikte değerlendirildiğinde şu sonuçlara ulaşmak mümkündür:

- Sosyal girişimcilik, gelişmeye devam eden ve oluşturduğu faydalarla birçok kesimin dikkatini çeken bir kavramdır.
- Sosyal girişimcilik, var olan sosyal sorunlara bir çözüm kaynağı olarak görülmektedir.
- Sosyal kalkınma ve sosyal fayda yaratmak için sosyal girişimcilikten faydalanılması gerekmektedir.
- Sosyal girişimcilik faaliyetini gerçekleştirebilmek için belirli donanımlara (sorunları analiz edebilme, risk alma, yaratıcı ve yenilikçi olabilme gibi) sahip olmak gerekmektedir.
- Sosyal girişimcilik, bir süreçtir ve çıktısı sosyaldir.
- Yetiştirilecek olan sosyal girişimciler sayesinde sosyal girişimciliği daha da geliştirmek mümkündür.

Sosyal girişimcilikle ilgili yapılmış farklı tanımlar ve bu tanımların vurguladığı temel noktalar dikkate alındığında; sosyal girişimciliğin geliştirilmeye açık, sosyal doku için uygun ve faydalı bir uygulama biçimi olduğu sonucuna varmak mümkündür.

1.1.3. Sosyal Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Sosyal girişimcilik kavramı tarihsel süreç açısından incelendiğinde, terim olarak ilk kullanılışının günümüz tarihinden çok uzakta olmadığı görülmektedir. İktisadi alanda gerçekleştirilen ekonomik atılımları tanımlayan girişimcilik teriminin ortaya çıkışı yüzyıllar öncesine dayanırken ekonomik atılıma sosyal misyon yükleyen sosyal girişimciliğin varlığının bilinmesi on yıllar öncesine dayanmaktadır. Bilinirliğinin on yıllar öncesine dayanması, sosyal girişimciliğin yeni bir kavram olarak görülmesine neden olmaktadır fakat birçok araştırmacıya göre sosyal girişimcilik bir sosyal etkinlik olarak toplumda daima var olmuştur.

Sosyal girişimciliğin terim olarak bilinir olmadığı 19. yüzyıl ve sonrasında, sosyal girişimciliğin liderleri olarak görülebilecek birçok kişi var olmuştur ve bu kişilerin gerçekleştirdikleri etkinlikler sosyal girişimciliğin ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir. Bu örneklerden bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Scheid, 2011):

- Robert Owen (1771-1858): Fabrikalardaki çalışma şartlarının iyileştirilmesi konusunda öncülük etmiştir.
- Susan Brownell Anthony (1820-1906): ABD'de kadın hakları mücadelesi vermiş ve kadınların mülk edinmeleri için savaşıarak bu konuda anayasa değişikliğinin öncüsü olmuştur.
- Florence Nightingale (1820-1910): İlk hemşirelik okulunu kurmuş ve hastane şartlarının iyileştirilmesi için mücadele etmiştir.
- John Muir (1838-1914): Ulusal Doğa Parkları sistemini kurmuş ve Sierra Club'un kurulmasına yardımcı olmuştur.
- Maria Montessori (1870-1952): Erken çocuk eğitiminde Montessori yaklaşımını oluşturmuş ve geliştirmiştir.

Tarihteki ilk sosyal girişimcilik örneklerinin eğitim, sağlık, çalışma ve kişisel haklar gibi çeşitli alanlarla ilişkili olması, sosyal girişimciliğin toplumdaki sorunlara çözüm sunma ve sosyal kalkınmayı hedefleme yönünü öne çıkarmaktadır. Her ne kadar o dönemde bu etkinlikler sosyal girişimcilik adı ile anılmasa da sosyal girişimcilik kavramının temellerini oluşturan atılımlar olmuşlardır.

Gelişen zaman içinde ise sosyal girişimcilik geleneksel hayırseverlik kavramının ötesine geçerek, sosyal sorunlar için daha etkili ve sürdürülebilir çözümler bulmak amacıyla gerçekleştirilen bir faaliyet alanına dönüşmüştür (Scheid, 2011). Sosyal girişimcilik faaliyetlerinin modern zamanla daha bilinir hale gelmesi, onu karşılayan bir terime ihtiyaç duyulmasına neden olmuş ve sosyal girişimcilik terim olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Sosyal girişimci ve sosyal girişimcilik terimleri ilk olarak 1970'li yıllarda sosyal değişimle alakalı olan literatürde kullanılmıştır. 1990'lı yıllarda, işletme akademisyenleri ve uygulayıcılarının önderliğinde yapılan çalışmalar sayesinde bu

terimlerin kullanımı yaygınlaşmış ve sosyal girişimcilik daha bilinir hale gelmiştir. 2006 yılı, sosyal girişimciliğin kavramsallaştırılması adına çalışmaların yoğunlaştığı bir yıl olmuş ve kavram adına birçok gelişim bu yılda yaşanmıştır (Sargeant ve Wymer, 2007: 222).

Sosyal girişimciliğin etkinlik olarak yaygınlaşması ve bu terimin bilinir hale gelmesinde oldukça önemli sayılan bazı gelişmeler bulunmaktadır ve bu gelişmeler sosyal girişimciliğin toplum tarafından fark edilmesine, örnek alınmasına ve sosyal girişimcilik çalışmalarının artmasına öncülük etmiştir. Bu uygulamaların bazıları şu şekilde sıralanabilir (Sargeant ve Wymer, 2007: 222-223):

- Bill Drayton'ın 1981 yılında Ashoka'yı kurması ile sosyal girişimciliğin bilinirliği ve tanınırlığı artmıştır. Ayrıca kurum yeni sosyal girişimciler için destek sağlamakta, başarılı sosyal girişimcileri kapsayan geniş bir girişimci ağı içermektedir. Bu kurumun amacı, gençlik eğitimi ve gelişimi, çevre, sağlık, insan hakları, yurttaş girişimi ve ekonomik gelişme alanlarında çalışan tüm sosyal girişimcileri desteklemektir.
- Michael Young tarafından 1997 yılında kurulan The School for Social Entrepreneurs (Sosyal Girişimciler Okulu) bireyleri sosyal değişim yaratabilecek düzeyde bir sosyal girişimci olmaları doğrultusunda eğitmek için atılmış büyük adımlardan biridir.
- J. Gregory Dees ve David Bornstein'in 2001-2002 yıllarında sosyal girişimcilik alanını kavramsallaştırma üzerine yaptığı çalışmalar sosyal girişimcilik alan yazınının oluşturulmasına ve terimin kavramsallaşmasına katkıda bulunmaları açısından büyük önem taşımaktadır.
- Alex Nicholls tarafından 2006 yılında yazılan sosyal girişimcilik içerikli kitap, sürdürülebilir sosyal değişim üzerine oluşturulan yeni modelleri sunma ve sosyal girişimciliği tanımlama alanlarında sosyal girişimciliğin gelişimine katkı sağlamıştır.
- Aynı yıl Palgrave Macmillan tarafından yazılan ve düzenlemeleri Johanna Mair, Jeffrey Robinson, Kai Hockerts tarafından yapılan sosyal girişimcilik konulu kitap, sosyal girişimcilik teori ve araştırmalarını bir kitapta toplayarak bilgileri ulaşılabilir kılmak amacıyla basılmış ve büyük ilgi görmüştür.

- 2006 yılında Muhammad Yunus'un gerçekleştirdiği sosyal girişimcilik faaliyeti ile Nobel Barış Ödülü'nü kazanması ise sosyal girişimcilik fikrinin kabul görmesini hızlandırmış ve sosyal girişimcilik çalışmalarına devletlerin, iş dünyası liderlerinin ve diğer sektörlerin dikkatini çekmiştir.

Geçmişten günümüze uzanan tüm bu çalışmalar sosyal girişimciliğin ilk ve en önemli gelişim adımları olarak görülmektedir. Sosyal girişimciliğin tarihsel gelişimi ile ilgili vurgulanabilecek son nokta ise, sosyal girişimciliğin teorik bir temele dayandırılma çalışmalarının günümüzde de devam ettiği ve bu alana yönelik örnek olay çalışmaları yapılarak, bu çalışmaların sonuçları üzerinden sosyal girişimcilik kavramının geliştirilmeye çalışıldığıdır.

1.1.4. Sosyal Girişimciliğin Amacı

Var olan sosyal sorunların çözülebilmesi, yönetimlerin her zaman gündeminde olmuş ve bu sorunları çözebilmek için değişik dönemlerde farklı stratejiler geliştirilmiştir. Ancak uygulanan bu stratejiler sosyal sorunların azalmasını sağlayamamıştır. Bu durum, sorunların kalıcı olarak çözülebilmesi için yaratıcı, yenilikçi ve alışılmışın dışında bir etkinliğin uygulanması gerekliliğini ortaya çıkarmış ve sosyal sorunlara yeni bir bakış açısı sağlayacağı düşünülen sosyal girişimcilik, çözüm olarak önem kazanmıştır. Sosyal girişimciliğin sağlık, eğitim, ekonomi ve toplumsal yaşam alanlarında var olan birçok sorunu derinlemesine incelemesi ve sürdürülebilir çözüm yolları ile sorunları çözmeye çalışması onu diğer çözüm yollarından farklı kılmış ve sosyal değişim açısından önemini ortaya koymuştur (Kümbül-Güler, 2011b). Sosyal girişimciliğin bu önemi aynı zamanda onun amaçlarından birini de oluşturmaktadır. Bu noktaya kadar değinilen sosyal girişimcilik tanımlarının, sosyal girişimcilik faaliyet örneklerinin ve sosyal girişimciliği geliştirmeye yönelik çalışmaların tümünün ortak noktasında bulunan, topluma fayda sağlama ve var olan sorunu çözüme kavuşturarak olumlu bir sosyal değişim yaratma sosyal girişimciliğin en temel amaçları olarak görülmektedir.

Sosyal sorunların çözümü için önem teşkil eden sosyal girişimciliğin amaçlarından bir diğeri ise, iktisadi girişim yöntemlerinden farklı olarak, kâr elde etmek değil, topluma fayda sağlayacak sürdürülebilir bir etki yaratmaktır (Reyhanoğlu ve Akın, 2012). Bilindiği üzere ekonomik alanda yapılan girişimlerin odak noktasını kâr elde etme amacı oluşturmaktadır. Sosyal girişimciliğin amacı ise sosyal misyonu kâr amacının

önünde tutarak ve yapılan etkinliği bireysellikten öteye taşıyarak etkinliğin çarpan etkisini arttırmaktır.

Sosyal girişimciliğin birincil amacı kâr elde etmek olmasa da, sosyal girişimciler gerçekleştirdikleri ticari faaliyetlere de önem vermektedirler çünkü sosyal girişim faaliyetlerinin merkezinde bulunan misyonun hayata geçirilebilmesi için ticari faaliyetlerin bir araç olarak kullanılması gerekmektedir (Aksoy, 2013). Bir başka deyişle kâr amacı güden işletmelerde de sosyal girişim faaliyeti gerçekleştiren bireylerin olması muhtemeldir. Bu da sosyal girişimciliğin kâr elde ederken de sosyal değişim ve gelişim gerçekleştirebilme veya sürdürülebilir toplumsal kalkınmaya fayda sağlama amacını ortaya koymaktadır.

Sosyal girişimciliğin amacını en genel hali ile tanımlamak gerekirse, sosyal girişimcilik, belli bir sosyal değer yaratarak, bunu sürdürülebilir kılmak için gerekli olan tüm bileşenleri bir araya getirip toplum yararına uygulamayı amaçlamaktadır (Dees, 1998). Bu bağlamda, sosyal girişimciliğin amaçları; sorunları fark etme, çözüm bulma, sosyal fayda sağlama ve sağlanan faydayı sürdürülebilir kılma olarak özetlenebilir.

1.1.5. Sosyal Girişimciliğin Faydaları

Sosyal girişimcilik yenilikçi, gelişime açık ve çözüm odaklı bir uygulama alanı olduğundan, uygulandığı toplumlara bireysel, ekonomik, çevresel ve toplumsal alanlarda birçok fayda sağlamaktadır. Yapılan çalışmalarda sosyal girişimciliğin sağladığı faydalar farklı bakış açıları ile değerlendirilmiştir. Çalışmaların bazılarında ekonomik faydaları vurgulanırken, bazılarında sorunlara çözüm bulmasının faydalarından söz edilmiş, bazılarında ise her alandaki olumlu etkileri öne çıkarılmıştır. Sosyal girişimciliğin sağladığı faydalar da tanımı gibi araştırmacılara göre çeşitlilik göstermektedir.

Kostetska ve Berezyak (2014: 574)'a göre, sosyal girişimciliğin birçok pozitif etkisi bulunmaktadır ve bu faydaları şu şekilde sıralamışlardır:

- Girişimcilik, yeni iş olanakları ve meslek oluşturma şansı sağladığından ekonomik ve sosyal gelişime katkı sağlar.

- Sosyal dışlanmanın üstesinden gelme konusunda yardım sağlar. (Sosyal girişimcilik faaliyetlerinde engelli insanların iş sahibi olmasının desteklenmesinden dolayı)
- Kamu ve sosyal hizmetlerin geliştirilmesi konusunda yeni yollar önerir.
- Bireylerin gönüllü kuruluşlara katılmasını ve gönüllü olarak çalışmasını destekler. Bu da toplumsal birliği güçlendirir.
- Toplum için gerekli olan fakat sektör birimleri tarafından sunulmayan sosyal hizmetlerin daha geniş bir yelpaze ile sunulmasını sağlar.
- Sosyal sorunları çözebilmek için var olan kaynakların daha etkili bir şekilde kullanılmasını destekler.
- Sosyal sorunları çözme konusunda devletin yükünü hafifletir.
- Uygun çalışma ortamlarının yaratılmasına katkı sağlar.

Sosyal girişimciliğin faydaları ile ilgili maddeler bütün olarak değerlendirildiğinde sosyal girişimciliğin fayda sağladığı alanların çok geniş olduğu söylenebilir. Kamu, özel ve üçüncü sektörün her alanında faaliyet gösterme kapasitesine sahip olan sosyal girişimciliğin faydaları; sosyal girişimciliği gerçekleştiren lider ile bireysel olarak başlayıp, sonuçları ile var olduğu toplumu hatta zaman zaman birçok ülkeyi etkileyerek evrenselleşebilmektedir.

1.1.6. Sosyal Girişimciliğin Gerçekleştirildiği Sektörler

Sosyal girişimcilik ile ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde araştırmacıların birçoğunun sosyal girişimcilik faaliyetinin ne olduğunu açıklamanın yanı sıra, bu faaliyetin hangi sektör alanlarında gerçekleştirileceği ile ilgili de fikir belirttiği görülmektedir. Örneğin, Dees (1998) sosyal girişimciliği tanımlarken, özel sektör ve kar amacı gütmeyen sektörde veya ikisinde de uygulanabilecek sosyal amaçlı yaratıcı bir faaliyet olduğunu belirtmiş ve sosyal girişimciliğin özel sektör veya üçüncü sektörde uygulanabileceğini vurgulamıştır. Sosyal girişimcilik eğitimi alanında öne çıkan kurumlardan biri olan Harvard Business School'un tanımında ise sosyal girişimciliğin üç ana sektörde de faaliyet gösterebileceği savunulmuş ve sosyal girişimcilik üçüncü, özel veya kamu sektörlerinin içinde gerçekleştirilebilecek olan yenilikçi sosyal değer yaratma faaliyeti olarak tanımlanmıştır.

Örnek tanımlarından da anlaşılacağı üzere, sosyal girişimcilik gerçekleştirildiği sektörlere göre ayrı ayrı değerlendirilebilecek bir kavramdır. Bu bağlamda kamu, özel ve üçüncü sektör sosyal girişimciliğin gerçekleştirildiği üç ana sektör olarak ele alınabilir.

1. Kamuda sosyal girişimcilik:

Kamu sektörünü, devlet mülkiyetinde olan ve işletmesi devlet tarafından sağlanan kuruluşlar olarak tanımlamak mümkündür (Cambridge Dictionaries Online, 2015). Her ne kadar kamu kuruluşları belirli bir görevi yürütmek üzere yapılandırılmış olsalar da bu kuruluşların da toplumsal gelişim ve fayda için yenilikçi uygulamaları takip etmesi gerekmektedir.

Birçok kamu kuruluşunun topluma fayda sağlamadaki ilk tercihi yoksul ve güçsüzlerin ihtiyaçlarını karşılamaktır. Bir başka ifade ile geleneksel hayırseverlik kamu kuruluşlarının yapısına daha çok uymakta ve birçoğunda uygulanmaktadır. Fakat günümüzde, gelişen toplum yapısı ve üretilen yenilikçi sosyal fayda oluşturma yöntemleri ile değişime karşı dirençli olan kamu kuruluşlarının da yeni uygulamaları denemeye başladığı görülmektedir. Kamuda sosyal girişimcilik uygulamaları da kamu alanında var olan değişimin önemli bir parçasıdır.

Kamu alanında sosyal girişimcilik, kamu kurumlarının sahip olduğu iş tanımına ek olarak, hizmet verdiği toplum için daha faydalı olabilecek faaliyetlere odaklanması ile mümkün olabilmektedir. Kamuda sosyal girişimcilik, müşterek veya bireysel olarak ortaya konulabilmektedir (Kümbül-Güler, 2010a: 41-42).

Kamuda sosyal girişimcilik, sosyal girişimcilerin yapmış olduğu çalışmaların devlet politikası haline gelmesi yolu ile de gerçekleştirilebilmektedir. Sosyal girişimcilerin oluşturduğu AIDS hastaları için evde bakım, okuldaki derslere katılamayan kanserli çocuklar için özel eğitim olanakları gibi projeler, birçok ülkede temel kamu uygulamasına dönüşmüştür (Aksoy, 2013).

Sosyal girişimcilik faaliyetleri kamuda uygulanabilir olmasına rağmen, kamuda sosyal girişimcilik kavramı, araştırmacılar tarafından geliştirilmesinin gerekli olduğu savunulan ve bu doğrultuda kamuda sosyal girişimciliği geliştirme odaklı çalışmaların yapıldığı bir düzeydedir.

2. Özel sektörde sosyal girişimcilik:

Toplumdaki üç temel sektörden bir diğeri olan özel sektör; kişiler, şirketler veya kurumlar tarafından yürütülen, işletiminin devlete ait olmadığı, ekonomik sistemin parçası olan kuruluşları nitelemektedir. Çoğu özel sektör örgütü kâr elde etme odaklı işletilmektedir fakat içlerinde kâr odaklı olmayan birimler de bulunmaktadır. Şirketler, yerel işletmeler, ortaklıklar, hayır kurumları özel sektör içinde yer alan kuruluşlardan bir kaçı olarak sıralanabilmektedir (Rouse, 2013).

Özel sektör işletmelerinde sosyal girişimcilik, sosyal sorumluluk kapsamında yürütülen etkinlikler olarak değerlendirilebilmektedir (Demir, 2014). Kurumsal sosyal sorumluluk işletmelerin sadece kâr odaklı hareket etmemeleri, gerçekleştirdikleri faaliyetlerin çevresel ve sosyal etkilerini de göz önüne almaları ile gerçekleşebilmektedir. Bu sayede sosyal girişimcilik, klasik iş modellerine bir alternatif oluşturmakta ve işletmelerin sosyal sorumluluğu ek bir faaliyet olarak değil de, işlerinin merkezine alabileceklerini göstermektedir. Sosyal bir amaç doğrultusunda kurulan ve bu amacı gerçekleştirebilmek için ekonomik etkinlikler yürüten sosyal işletmeler, kuruldukları yerlerde sosyal değişimin araçları olmanın yanı sıra; ekonominin büyümesine, istihdam imkânlarının yaratılmasına ve ülkelerin kalkınmasına da katkıda bulunmaktadır (TÜSEV, 2012: 3).

Sosyal girişimciliğin özel sektörde varlık göstermesinin en önemli nedenlerinden biri, sosyal girişimcilerin birçok karmaşık sorunun çözümünde gösterdikleri başarı ile özel sektör işletmelerine rol model olmasıdır. Sosyal girişimcilerin sorun çözme becerileri, işbirliği yetenekleri, sorumluluk alma hevesleri ve gönüllü çalışma istekleri pek çok özel sektör kuruluşuna ilham vermektedir (Aksoy, 2013). Bu doğrultuda sosyal girişimcilik uygulamaları aracılığı ile özel sektör işletmeleri kurumsal kâr elde etmekte, itibar kazanmakta, sosyal misyonlarını gerçekleştirmekte ve toplumsal gelişime katkıda bulunmaktadır.

3. Üçüncü sektörde sosyal girişimcilik:

Üçüncü sektör, kamu ve özel sektörün dışında kalan tüm kuruluşları kapsayan bir kavramdır ve geniş bir ilgi ve etkinlik yelpazesi içermektedir. Hastaneler, üniversiteler, müzeler, dans merkezleri, sanat galerileri, istihdam ve eğitim merkezleri, genç gelişim merkezleri, çocuk bakım merkezleri, aşevleri, uyuşturucuyla mücadele ve tedavi

merkezleri, hayvan barınakları ve daha birçok merkez bu yelpazenin içinde yer almaktadır (De Vita vd., 2001: 15).

Üçüncü sektördeki kuruluşların etkinlik alanlarının geniş olmasının, doğrudan topluma hizmet etmesinin, faaliyetlerinin toplumu geliştirme odaklı olmasının, toplumda var olan sorunları çözmek için merkezler oluşturmalarının ve genel olarak kâr amacı gütmemesinin bu sektörün sosyal girişimcilikle olan uyumunu gösterdiği ifade edilebilir.

Birçok araştırmacı sosyal girişimciliği kâr amacı gütmeyen üçüncü sektör örgütlerinin gerçekleştirmesi gerektiğini savunmakta ve sosyal girişimcilik tanımlarında bu özelliği ön plana çıkarmaktadır. Diğer yandan bazı araştırmacılara göre, üçüncü sektör kuruluşları da kâr amacı güderek sosyal girişimcilik gerçekleştirebilir. Çünkü bu kuruluşların kâr amacı gütmemesi, kâr elde etmelerinin yasaklı olduğu anlamını taşımamaktadır. Ticari kuruluşlarda olduğu gibi üçüncü sektör kuruluşları da yaptıkları faaliyetler sonucunda kâr elde edebilirler. Ancak bu örgütlerin ticari kuruluşlardan farkı, kazandıkları kârı dağıtmamalarıdır. Bu kuruluşlarda, elde edilen kâr örgütün ileride topluma sunacak olduğu işlerde kullanılmaktadır (Hansmann, 1980: 838).

Bu çalışmanın araştırma alanıyla ilişkili olan gönüllü kuruluşlar da üçüncü sektörün içinde yer alan bir birimdir. Gönüllü kuruluşlarla ilgili olarak birçok tanım bulunmakla birlikte, gönüllü kuruluşlar, toplum yararına çalışan, demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan, devlet yapısı içinde yer almamakla birlikte bireylerin ortak amaç ve hedefleri doğrultusunda değerlendirildiğinde siyasal iradeyi ve yönetimi kamuoyu oluşturmak suretiyle etkileyebilen bir örgütlenme şekli olarak tanımlanabilir (Akatay, 2008: 5). Gönüllü kuruluşlarda yer alan bireyler, kişisel çıkar gözetmediği ve en temel amaçları toplumda var olan sorunlara uygulanabilir kalıcı çözümler sunmak olduğu için bu bireylerin sosyal girişimcilik niteliklerine uygun olarak çalıştıkları görülmektedir. Bu bağlamda, gönüllü kuruluşlar da sosyal girişimcilik uygulamaları için destekleyici ve eğitici hizmetler sunan üçüncü sektör kuruluşlarıdır.

Üçüncü sektör kuruluşlarının etki alanları ve toplumda sahip olduğu roller günden güne artmaktadır ve bu örgütler tıpkı diğer işletmeler gibi gerçekleştirdikleri faaliyetler ile sürdürülebilir olmayı hedeflemektedir. Bu sebeple, son yıllardaki başarılı üçüncü sektör kuruluşlarının sosyal bir amaca sahip oldukları ve gerçekleştirdikleri etkinliklerle

yenilikçilik ve toplumsal dönüşüme önem verdikleri görülmektedir. Bu doğrultuda, sosyal girişimcilik kâr amacı gütmeyen kuruluşlarla daha fazla anılmakta ve bu birimlerin içinde gelişme şansı bulmaktadır (Sarıkaya, 2010: 36).

Sosyal girişimciliğin yer aldığı sektörler ve bu sektörlerde nasıl uygulandığı genel olarak değerlendirildiğinde, bu faaliyetin sektör bazında veya sektörler arası işbirliği ile tüm kuruluşlarda yapılabileceğini söylemek mümkündür. Çünkü sosyal girişimciliğin hedef noktasını oluşturan sosyal fayda yaratma ve yenilikçi uygulamalar üretme; topluma hizmet eden bu üç sektörde de gerçekleştirilmesi muhtemel özelliklerdir.

1.2. Gönüllü Kuruluşlarda Sosyal Girişimcilik

Birey, doğasında var olan yararlı olma duygusunu, maddi karşılık beklemeden bir amaca bağlanma, yaşadığı toplum için bir değer oluşturma ihtiyacını yalnızca gönüllü kuruluşlar aracılığı ile giderebilmektedir. Bu sebeple, gönüllü kuruluşlar, anlamlı bir yaşamın ve sorumlu vatandaşlık bilincinin yaşama geçirildiği kurumlar haline gelmektedir. Bireyler, mahallesine, kentine, ülkesine ve son zamanlarda dünyaya fark yaratacak fayda katmanın hazzını gönüllü kuruluşlarda yaşamaktadırlar (Argüden, 2005).

Gönüllü kuruluşlar, bireylere sorumluluk sahibi bir yurttaş olma şansı vermenin yanı sıra, harekete geçip toplumda var olan aksaklıkları giderme şansı da tanımaktadır. Bu kuruluşlar toplumsal konularda çözüm üretebilme kapasitesi içerdiğinden (Argüden ve Ilgaz, 2006: 16), bireyler, toplumda gözlemledikleri sorunları çözüme ulaştırmak için gönüllü kuruluşlar oluşturmakta veya var olan gönüllü kuruluşlara katılım göstermektedir. Bireylerin bu konuda attıkları adımların sosyal girişimcilik faaliyetleriyle ilişkili olduğu ifade edilebilir. Çünkü sosyal girişimciliğin temel amaçları, gönüllü kuruluşların çalışma misyonları ile örtüşmekte; bir nevi aynı amaca hizmet etmektedir. Sosyal girişimcilikte var olan sosyal sorunlara yenilikçi çözümler bulma, sosyal fayda yaratma, kâr amacına uzak sosyal amaca yakın davranma ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlama hedefleri, gönüllü kuruluşların toplum içinde edindiği misyonla aynı doğrultudadır. O halde sosyal girişimcilik ile gönüllü kuruluşlar arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ifade edilebilir.

Sosyal girişimcilik faaliyetlerinin gönüllü kuruluşlarda yer alması veya sosyal girişimcilik ilkelerinin gönüllü kuruluşlar tarafından benimsenip uygulanması, gönüllü kuruluşların kendilerini kurumsal olarak geliştirmeleri açısından önemli görülmektedir. Argüden (2005)'e göre, iş yaşamında olduğu gibi gönüllü kuruluşlarda da yaratıcılığı geliştirmek için farklı fikirlerin sınanmasına ihtiyaç vardır ve bunun için de risk almaktan korkmamak gerekir. Bir başka deyişle, sosyal girişimcinin en önemli karakter özelliklerinden biri olan risk almaya hevesli olma ya da risk almaktan korkmama davranışını gönüllü kuruluşlar amaç edinmeli ve yenilikçi bir vizyonla topluma hizmet ederek sürdürülebilir kalkınmayı sağlamalıdır.

Son yıllarda, sosyal girişimciliği hedef edinmiş gönüllü kuruluşların dünyanın birçok ülkesinde varlık göstermeye başladığı görülmektedir. Bu kuruluşların, sosyal sorunları, geleneksel hayırseverlik yöntemi ile değil de yenilikçi çözüm uygulamaları ile çözmeyi amaç edindiği ve bu doğrultuda düzenlediği etkinliklerle hem toplumu geliştirmeyi, hem sosyal dokuyu güçlendirmeyi, hem de sürdürülebilir kalkınma sağlamayı hedeflediği görülmektedir. Bu hedefler, sosyal girişimciliğin bu kuruluşlarda gelişmesine imkân sağlamaktadır. Gönüllü kuruluşların sosyal girişimciliğe, kendi bünyesinde gelişme şansı sağladığı gibi sosyal girişimcilik de gönüllü kuruluşların toplum tarafından kabul görmesine ve fark edilmesine destek sağlamaktadır. Sarıkaya (2010: 35)'ya göre, ülkemizde birçok gönüllü kuruluş faaliyet göstermektedir; ancak çevre ve eğitim denilince akla ilk gelen belli başlı kuruluşlar bulunmaktadır. Bu kuruluşları ön plana çıkaran nitelik sosyal girişimciliklerinde gösterdikleri istikrarlı başarıdır. O halde, gönüllü kuruluşların toplumda süreklilik sağlamasının ve sosyal girişimciliğin de bu kurumlar içinde kendini geliştirme şansı bulmasının “gönüllü kuruluş-sosyal girişimcilik” ilişkisine dayandığı söylenebilir.

Sermayesi gönüllülük, kârı çare olabildiği sorun sayısı ya da bilinçlendirebildiği kişi sayısı (Argüden ve Ilgaz, 2006: 91) olan gönüllü kuruluşların faydalı sonuçlar üretebilmeleri için değer yaratma, risk alma, yenilikçi olma, sorunları analiz edebilme ve yaratıcı olma gibi nitelikleri amaç edinmesi gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için de sosyal girişimciliğin gönüllü kuruluşlarda gelişerek uygulanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2.1. Gönüllü Kuruluşların Tanımı ve İşlevi

Günümüzde, çevre, ekonomi, yönetim gibi çeşitli alanlarda bireyleri etkileyen birçok sorun bulunmaktadır ve bu sorunlar evrensel bir boyut kazanmıştır. Ulus devletlerinin bu sorunları tek başlarına çözümlemeleri mümkün olmadığından, pek çok sorunun etkili çözümünde başka birimlere de ihtiyaç duyulmaktadır. Bir başka ifadeyle, artan çevre kirliliği, küresel ısınma, açlık, yoksulluk, finansal krizler, insan hakları ihlali ve benzeri birçok sorunun çözümü için hükümet ve yerel yönetimlerin yanı sıra gönüllülük bazında faaliyet gösteren gönüllü kuruluşların desteği de gerekli görülmektedir (Akatay, 2008: 2).

Dünyada, gönüllü kuruluşların, hem ulusalüstü kuruluşlarla, hem de devletlerle oluşturdukları ilişkilerde, toplumsal hizmetlerin sunulması sırasında katkıda bulunarak aktif aktörler haline geldikleri görülmektedir (Yurttagüler, 2006: 17). Gönüllü kuruluşların verimli, etkili, yaratıcı, esnek ve bağımsız bir yapıya sahip olması ve sosyal sorunlara karşı duyarlı oluşu, bu kuruluşları günden güne yükselen önemli bir güç haline getirmiştir. Gönüllü kuruluşların son zamanlardaki bu yükselişi onlara önemli görevler yüklemiş ve sivil toplumda ayrıcalıklı bir sektör olarak yer alması ile sonuçlanmıştır (Bağcı, 2003: 299). Son yirmi yıllık sürece bakıldığında ise, gönüllü kuruluşlar gelişen çalışmaları ile profillerini bölgesel, ulusal ve hatta uluslararası seviyelere taşımıştır (Lewis ve Kanji, 2009: 1).

Sosyal sorunların çözümü ve sürdürülebilir kalkınma için önemli rollere sahip olan gönüllü kuruluşların tanımıyla ilgili birçok görüş bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde, gönüllü kuruluşlardan üçüncü sektör örgütü, kâr amacı gütmeyen kuruluş, sivil toplum örgütü, hayır kurumu, bağımsız sektör, sosyal sektör veya hükümet dışı örgütler olarak bahsedildiği görülmektedir. Öner (2003: 5)'e göre, farklı şekillerde kullanılan bu kavramların doğru veya yanlış olarak nitelendirilmemesi gerekmektedir çünkü bu isimlerin kullanılmasının belli amaçları bulunmaktadır. “Gönüllü sektör” ile gönüllü katılımcıların ve gönüllü çalışmalarının önemi vurgulanırken, “sosyal sektör” ile sosyal çalışmaların sosyal birlik üzerindeki etkisi vurgulanmak istenmektedir. Fakat gönüllü kuruluşlarla ilgili bu kavram çeşitliliğinin araştırmacılar tarafından farklı farklı değerlendirildiği ve bunun da gönüllü kuruluş

kavramı hakkındaki tanım çeşitliliğini arttırdığı görülmektedir. Bu noktada, gönüllü kuruluşlar literatüründe bulunan çeşitli tanımları incelemek gerekmektedir.

Gönüllü kuruluşları “şahsen kurulmuş örgütler” olarak nitelendiren bir tanıma göre bu kuruluşlar işletmeler, meslek sahipleri, ticari kuruluşlar veya hayır kurumları olabilir (Sunkin vd., 1993: 108). Bu tanımın gönüllü kuruluşları tanımlamak için fazla geniş olduğunu savunan Lewis ve Kanji (2009: 11)’ ye göre ise gönüllü kuruluşları, ekonomik, sosyal ve politik alanlarda değişim yapan, gelişimi amaç edinmiş kuruluşlar olarak tanımlamak daha mantıklıdır. Bu tanımlar arasında anlam genişliği açısından farklılıklar olsa da iki tanımın da gönüllü kuruluşların çeşitli alanlarla ilişkili olabileceği vurgusunu yapmaktadır.

Argüden ve Ilgaz (2006: 16)’ a göre ise gönüllü kuruluşlar, bireylerin veya grupların devletten kaynaklanamayan ve devlet tarafından yönetilmeyen sosyal ihtiyaçlara çözüm bulmak veya katkıda bulunmak amacı doğrultusunda faaliyetlerini gerçekleştirmeye yönelik oluşturdukları kurumlardır. Bu tanım, gönüllü kuruluşların hükümet dışı örgütler olduğunu vurgulamakta ve toplumsal çözüm yönüne dikkat çekerek gönüllü kuruluşların amacını ortaya koymaktadır.

Gönüllü kuruluşların oluşumu ve yürütülmesi için gönüllülere ihtiyaç duyulduğunu vurgulayan bir başka tanıma göre ise gönüllü kuruluşlar, hiçbir maddi menfaat beklentisi olmayan gönüllü bireylerin, önem verdikleri sosyal amaçlara hizmet etmek ve sosyal ihtiyaçlara cevap vermek için oluşturdukları kuruluşlardır (Ateş ve Nohutçu, 2006: 249). Gönüllü kuruluşların kâr amacından uzak oluşunun altını çizen bu tanımda, gönüllü bireylerin gönüllü kuruluşlar açısından önemi vurgulanmaktadır.

Gönüllü kuruluşları geniş bir bakış açısı ile ele alan diğer bir tanıma göre; gönüllü kuruluşlar vatandaşların ortak bakış, ortak çıkar, ortak duyarlılık, ortak talep kapsamında gönüllü olarak bir araya gelmek suretiyle, devletin hukuki, idari, üretici ve kültürel birimlerinin dışındaki alanda oluşturdukları dernek, vakıf, sivil girişim, platform, ilişki ağı ve benzerlerinden oluşan resmi, resmi olmayan, esnek örgütlenmeler veya yapılar ve etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Akatay, 2008: 6). Bu tanımı diğer tanımlardan ayıran özellik ise gönüllü kuruluşların oluşturulabileceği alanları ve hangi adlarla örgütlenebileceğini ayrıntılı olarak tahlil etmesidir.

Gönüllü kuruluşların sosyal yaşamla doğrudan ilişkili olduğunu savunan Demirci (2014: 177)'ye göre gönüllü kuruluşlar, sivil önceliği aracılığıyla ve içinde geniş katılımlı bir platformu tüzel yapısıyla sağlayan, karar verme süreçlerinin yaşandığı ortamlarda söz hakkı olan, genel olarak gönüllülük esasına dayanan ve doğrudan kâr amacı gütmeyen, ortak amaç değerleriyle kurulmuş kuruluşlardır.

Gönüllü kuruluşlarla ilgili tanımlar genel olarak değerlendirildiğinde, gönüllü kuruluşların gönüllülük esasına dayandığı, sosyal sorunlara çözüm arayışında olduğu, ortak amaçlara hizmet ettiği, toplumda var olan her alanda hizmet sunabileceği ve bu kuruluşlarda maddi değerlerden ziyade manevi değerlerin ön planda tutulduğu sonuçlarına ulaşmak mümkündür.

Yukarıda vurgulanan sonuçları içeren her yapılanmayı gönüllü kuruluş olarak değerlendirmek ise doğru görülmemektedir. Bir kuruluşun gönüllü kuruluş sayılabilmesi için belirli özellikleri içinde barındırması gerekmektedir. Bu özellikler Öner (2003:1) tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

- Anlamlı ve sürekli bir yapıya sahip olmak
- Kamu sisteminin bir parçası olmamak
- Yöneticilerine ya da üyelerine kâr dağıtmamak
- Öz yönetime sahip olmak
- Gönüllülük esasına dayalı olmak
- Toplumsal amaçları desteklemek

Bu özellikleri içinde barındıran gönüllü kuruluşların sosyal sorunlara çözüm bulmak, kalkınmayı desteklemek ve sosyal fayda yaratmak gibi niteliklerinin dışında toplumda sahip olduğu bazı işlevler bulunmaktadır. Bu işlevler, gönüllü kuruluşların sürekliliğini koruyabilmesi açısından önemli sayılmaktadır. Gönüllü kuruluşları toplumdaki işlevlerine göre değerlendirmek gerekirse, bu kuruluşların toplumda karşılamayı tercih ettikleri işlevler şu şekilde sıralanabilir (Ateş ve Nohutçu, 2006: 250):

- Hizmet ve ortak çıkar sağlama
- Toplumsal konuları takip etme ve kamu politikasını etkileme
- Kendine yetme veya dayanışma
- Kaynak ve koordinasyon sağlama

Gönüllü kuruluş tanımları, özellikleri ve işlevleri birlikte değerlendirildiğinde görülmektedir ki gönüllü kuruluşların sosyal yaşamdaki yeri ve sosyal fayda sağlamaya katkısı büyüktür. Gönüllü kuruluşlar, bireylere, bir araya gelerek tek başlarına hayata geçiremeyecekleri amaç ve çalışma konuları doğrultusunda düşünce ve hareketlerini birleştirme ve bu sayede devlete göre daha hızlı, kararlı ve istekli çalışma şansı vermektedir (Akatay, 2008: 6).

1.2.2. Gönüllü Kuruluşların Faaliyet Alanları

Dünya genelinde çok sayıda gönüllü kuruluş bulunmakta, fakat bu kuruluşların hepsi aynı alanda faaliyet göstermemektedir. Gönüllü kuruluşlar ve bu kuruluşların çalışma alanları incelendiğinde, her birinin farklı bir sorunu çözme amacı doğrultusunda kurulduğu ve farklı alanlarda topluma hizmet ettiği görülmektedir.

Gelişmiş dünya örneklerine bakıldığında, devletin bazı alanlardan elini çektiği ve gönüllü kuruluş çalışmalarının bu alanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Gönüllü kuruluşların hakların aranması konusundaki çalışmalarının, bulunduğu ülke içinde olduğu kadar uluslararası düzeyde de sürdürülebilir toplumsal barışa katkı sağlayabilmesi için belirli konularda çalışmalarını yoğunlaştırdığı görülmektedir. İnsan hakları, kadın hakları, cinsiyet eşitliği, çocuk hakları, tüketici hakları, sağlık ve beslenme, temiz ve sağlıklı çevrede yaşama, doğayı koruma, yoksullukla savaş, bireyin yeteneğini geliştirme ve herkes için eğitim hakkı konuları gönüllü kuruluşların üzerinde yoğun olarak çalıştığı başlıklardır (Betil, 2010: 21). Bu başlıklar incelendiğinde, her birinin sosyal bir sorunu veya desteklenmesi gereken bir alanı işaret ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Gönüllü kuruluşların bu alanlardaki çalışmalarının verimli olabilmesi için faaliyet alanlarının belirlenmesi ve bu alan içinde hizmet sunma kistaslarını takip etmesi gerekmektedir.

Gönüllü kuruluşların faaliyet alanları ile ilgili pek çok fikir öne sürülmüş olmakla birlikte, yapılan akademik çalışmalarda en çok Uluslararası Kar Amacı Gütmeyen Kurum Sınıflandırması (The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO)'nun yapmış olduğu kategoriler kullanılmaktadır. Uluslararası Kar Amacı Gütmeyen Kurum Sınıflandırmasına göre gönüllü kuruluşlar sektörel tabanda şu ana alanlarda faaliyet göstermektedir (Salamon ve Helmut, 1996: 7):

1. Kültür ve Rekreasyon,
2. Eēitim ve Araştırma,
3. Saēlık,
4. Sosyal Hizmetler,
5. evre,
6. Kalkınma ve Barınma,
7. Hukuk, Savunuculuk ve Politika,
8. İyilikseverlik Aracıları ve Gönüllü Teşvikileri,
9. Uluslararası,
10. Din,
11. İş rgtleri, Mesleki rgtler ve Sendikalar,
12. Diēerleri

Uluslararası alanda en çok kullanılan bu sınıflandırmanın yanı sıra, gnlllēiğin tanınması, güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasını destekleyen Ulusal Gönüllülük Komitesi de gönüllü kuruluşların faaliyet alanlarından şu bahsetmektedir (Gronlund, 2013: 41):

1. Gençlik,
2. evre,
3. Eēitim,
4. Saēlık,
5. Sosyal Deēiřim,
6. Afet Yönetimi

Yukarıda deēinilen iki çalışmada olduēu gibi gönüllü kuruluşları çeşitli faaliyet alanlarıyla ilişkilendiren birçok çalışma bulunmaktadır. Bu alışmalar, ortak faaliyet alanları ierdiēi gibi, farklı faaliyet alanları da sunmaktadır.

Gönüllü kuruluşların faaliyet alanları ile ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi ve deēerlendirilmesi sonucu, gönüllü kuruluşların ülkemizdeki faaliyet alanları bu çalışmaya özgü olarak şu şekilde geliştirilmiştir:

1. Sosyal Hizmet
2. evre

3. Sağlık
4. Eğitim
5. Spor
6. Kültür - Sanat

Gönüllü kuruluşların sosyal hizmet,  evre, sağlık, eğitim, spor ve kültür-sanat alanlarında faaliyet göstermesinin, bu alanlarda duyulan gönüllü ihtiya ını karşılayacağını ve bu alanlardaki sorunların     lmesinde etkin rol oynayacağını söylemek mümkündür.      gönüllü kuruluşların birincil amacı sorunsuz, yenilikçi ve gelişmiş bir toplum oluşturmaadır.

1.2.3. Gönüllü Kuruluşların  nemi ve Amacı

Gönüllü kuruluşların, bulunduğu toplumdaki sorunları çözebilmek adına attıkları adımlar zaman zaman uluslararası boyutlara ulaşarak tüm dünya ülkelerini etkilemektedir. Bu durum, gönüllü kuruluşların toplumsal refah ve kalkınma için öneminin günden güne artmasına neden olmakta ve sorumluluklarını arttırmaktadır.

Günümüz dünyasında nüfusun artması ile birlikte ulusların meseleleri de aynı hızda artmakta ve toplumlararası gelişmişlik dengesi yoksulların aleyhinde hızla bozulmaktadır. Gönüllülük esasına dayalı olarak yapılanmış kuruluşların amaçları da dünyada yaşayan bireylerin mutlu bir hayat sürmelerine yardımcı olmaktır. Var olan sorunların sebep olduğu tahribatı önlemede gönüllü kuruluşların hizmeti k   senemeyecek kadar azdır. Bazı sorun durumlarında devletin yetersiz kaldığı noktalarda destek başlatarak sorunların     m nde başarı sağlamaktadır. Bunlara ek olarak, gönüllü kuruluşlar toplumu iyi, doğru ve güzel konusunda aydınlatarak yanlışlıklardan kurtarma çabasında da etkin rol üstlenmektedir (Aslan, 1999: 284).

Gönüllü kuruluşlar, toplumdaki sorunların     m nde etkin rol oynamakla birlikte, bu sorunların     m  veya engellenmesi konusunda halkı bilinçlendirme noktasında da büyük öneme sahiptir. Yaptıkları bilinçlendirme çalışmaları, verdikleri kişisel eğitimler ve oluşturdukları kamuoyu gündemi ile sorunların göz ardı edilmesini engellemekte ve     m sürecini hızlandırmaktadırlar.

Sosyal bütünleşmenin sağlanması katkıda bulunmak gönüllü kuruluşların amaç edildiği bir başka unsurdur. Moore ve Scourfield (2002: 251)'e göre gönüllü

kuruluşların yardımlaşma aracılığıyla ve sunduğu hizmetlerle, farklı gruplar arasında bağ oluşturmaları sosyal dokunun sağlamlaşması için oldukça önemlidir. Ayrıca bu, kişiye kendini cömert ve işe yarar hissetme duygusu katmaktadır. Var olan kamu kaynakları zaman zaman toplumun her alanını kapsayamamakta ve tüm bireylere aynı hizmeti aynı hızda ulaştıramamaktadır. Gönüllü kuruluşlar, aradaki bu açığı kapatmayı kendilerine amaç edinmekte ve toplumun her kesiminin belirli ihtiyaçlarını karşılama konusunda faaliyetler göstermektedir. Gönüllü kuruluşların bu amacı, toplumsal eşitliği sağlama açısından büyük önem taşımaktadır.

Gönüllü kuruluşlar son zamanlarda ortaya çıkan yeni konular ve sorunlara cevap verme, çözüm üretme ve bu konuyla ilgili bilinçlendirme faaliyetleri yapma konusunda hızlı olmayı da kendilerine amaç edinmişlerdir. Bu durum, gönüllü kuruluşların çoğu soruna devletten önce eğilmesi ile sonuçlanmaktadır. Örneğin, AIDS alanında çalışan birçok gönüllü kuruluş, bu sorun devlet gündemine gelmeden çok önce kurulmuş ve bu alandaki çalışmalarını sürdürmüştür (Moore ve Scourfield 2002: 251).

Gönüllü kuruluşların toplumsal yaşam için edindiği amaçlar, bu kuruluşların önemini de vurgulamakta ve gönüllü kuruluşların etki alanları bu amaçlar doğrultusunda gün geçtikçe gelişerek genişlemektedir.

1.2.4. Gönüllü Kuruluşlarda Sosyal Girişimcilik Uygulamaları

Gönüllü kuruluşlar, karşılanamayan ihtiyaçları karşılayacak hizmetleri sağladığından toplum için faydalı görülmektedir. Sosyal girişimciliği amaç edinmiş ve uygulamaya koymuş olan gönüllü kuruluşlar ise topluma olan faydalarını yeni hizmetler, girişimler, programlar ve gelirler üreterek arttırmaktadırlar (Tan, 2010: 1). Başka bir ifade ile gönüllü kuruluşlar, sosyal girişimcilik faaliyetleri ile var olan faydalarını artırmakta ve daha çok kişinin ihtiyacına cevap vermektedir.

Günümüzde varlığını sürdüren gönüllü kuruluşların hepsinin, sosyal girişimcilik uygulamalarını amaç edindiğini ve çalışmalarını sosyal girişimciliğin hedeflerine göre gerçekleştirdiğini ifade etmek zordur. Fakat son yirmi yılda kurulan birçok gönüllü kuruluşun sosyal girişimcilik hedefleri doğrultusunda çalıştığı, kurucularının başarılı sosyal girişimciler olduğu ve gerçekleştirdikleri faaliyetlerle çözülemeyen sorunları çözmeyi amaçladığı görülmektedir.

Dünya genelinde, sosyal sorunlara yeni bir fikir ve strateji ile çözüm bulmayı amaçlamış ve bu doğrultuda çalışarak başarılı olmuş birçok sosyal girişimci bulunmaktadır. Bu girişimcilerin ortak özelliği, tamamen gönüllü olarak ve sosyal yapıya faydalı olmak için başlattıkları faaliyetin gelişerek toplumsal bir faydaya dönüşmesidir. Ayrıca, bu girişimcilerin kurdukları örgütlerin markalaşarak yeni kurulacak olan gönüllü kuruluşlara da örnek olduğu ve bazılarının etkisinin uluslararası boyutlara ulaştığı görülmektedir.

Sosyal girişimcilerin ve sosyal fayda yaratma odaklı kurdukları gönüllü kuruluşların amacı toplumsal ihtiyaçların giderilmesi için maddi yardım sunmak değil, ihtiyaçları karşılamak için yaratıcı yollar keşfederek, yenilikçi faaliyetler düzenlemektir. Dünyanın ilk ve en geniş sosyal girişimci ağı Ashoka'nın kurucusu olan Bill Drayton, sosyal girişimcilerin bu davranışını, "Sosyal girişimciler sadece balık vermek ya da balık tutmayı öğretmekle yetinmezler. Balıkçılık endüstrisinde devrim yaratana kadar uğraşırlar." sözüyle açıklamıştır. Bu söz paralelinde, sosyal girişimciliğin var olan sorunlar için sürdürülebilir çözümler sunan yapıları desteklediği söylenebilir.

Gönüllü kuruluşlar da sosyal girişimcilik dokusuyla uyumlu olan yapılardır. Çünkü bu kuruluşların amacı; tespit ettikleri sosyal sorun için girişimcilik ruhuyla kalıcı çözümler oluşturmak ve bu çözümleri uygulamaya koyarak, var olan sorun ortadan kalkana kadar çaba sarf etmektir. Dünyanın birçok ülkesinde, kurdukları gönüllü kuruluşlarla sosyal girişimcilik gerçekleştirmiş çok sayıda sosyal girişimci ve girişimcilik örneği bulunmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'deki sosyal girişimcilik örneklerinden gönüllü kuruluşlarla ilişkili olanlarından birkaçına Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Gönüllü Kuruluşlar ve Sosyal Girişimcilik Faaliyetleri

Kuruluşun Adı ve Kurucusu	Kuruluş Yılı	Faaliyeti
Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA) Hayrettin KARACA	1992	Etkin savunuculuk faaliyetlerini başarılı doğa koruma ve kalkınma modelleri ve yaygın çocuk, genç ve yetişkin eğitimleri ile birleştirerek yeşili korumak

Tablo 2'nin devamıdır.

Umut Çocukları Derneği Yusuf KULCA	1992	Sokak çocuklarıyla ilgili öncü çalışmalarda bulunmak, çocuklara kalabilecekleri bir yer, yiyebilecekleri yemek ve -eğer aileleri varsa- onlara dönebilmeleri için danışmanlık hizmeti alma imkânı ve iş olanakları sunmak
Otistikler Derneği Nevin ERACAR	1994	Otistiklerin özellikle yetişkin yaşlara geldiklerinde normal/sağlıklı toplum içinde "fakat kendileri olarak" insanca yaşayabilmeleri için "ortam" ve "ilişkiler" yaratmak
Arama Kurtarma Derneği (AKUT) Nasuh MAHRUKİ	1995	Kriz öncesi süreçlerde; risk yönetimi temalı eğitim ve hazırlık çalışmaları ve tatbikatlarla her seviyede bilgi paylaşımı gerçekleştirmek, kriz dönemlerinde de etkin, hızlı ve doğru müdahalelerle insanların yaşamlarını kurtarma görevi yerine getirmek
Kadın Merkezi (KA-MER) Nebahat AKKOÇ	1997	Kadınların acil ve kritik ihtiyaçlarına cevap vermek, aynı zamanda kadınların birer vatandaş, eş, anne olarak haklarının farkındalığını artırmasını sağlamak
Alternatif Kamp Ercan TUTAL	1997	Farklı engel grubundan insanlara ve farklı ihtiyaç gruplarına alternatif sosyal, kültürel ve sportif yaşam alanları açmak
Özel Sektör Gönüllüleri Derneği (ÖSGD) Zeynep ULUER	2000	Şirket gönüllülüğünü geliştirerek sivil toplumu desteklemek için iş dünyası ve sivil örgütlenmelerin bir arada çalışabileceği bir zemin oluşturmak
Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) İbrahim BETİL	2002	17-25 yaş grubunda duyarlı bir gençliğin oluşumuna katkıda bulunmak ve bu genç gönüllülerin katılımı ve öncülüğünde; çeşitli sosyal hizmet projelerinin, ilgili kurumların desteği ile hayata geçirmek ve gençlerin enerjisini toplumsal yarara dönüştürebilmek
Çocuklar Aynı Çatının Altında Derneği (ÇAÇA) Azize LEYGARA	2003	Zorunlu göçle Güneydoğu kentlerinin eteklerine yerleşmiş ailelerin çocuklarıyla yerel, çocuk odaklı ve toplum temelli çalışmalar yürütmek, Çocukların özgüven sahibi, sosyal ve iletişim becerileri gelişmiş bireyler olmalarını ve sokakta çalışmayıp eğitim hayatlarına devam etmelerini sağlamak

Tablo 2 <http://turkey.ashoka.org/fellow/> adresindeki bilgilerden yararlanılarak bu çalışma için oluşturulmuştur.

Tablo 2’de yer alan gönüllü kuruluşlar gerçekleştirdikleri faaliyetler ve kuruluş amacıyla birer sosyal girişim olarak kabul edilebilir. Tabloda yer alan her kuruluş, toplumda var olan bir sorunu fark etmiş, bu soruna uygun çözüm yolu geliştirmiş ve geliştirilen çözüm yolunu sürdürülebilir kılarak sosyal kalkınmaya destek sağlamıştır. Bu etkinliklerini gerçekleştirirken risk almış, yenilikleri takip etmiş ve etkinliğin sürdürülebilmesi için yeni kaynaklar oluşturmuşlardır. Bu bağlamda, gönüllü kuruluşların gerçekleştirdikleri sosyal girişimcilik etkinlikleri ile sorunlardan arınmış ve gelişmiş bir sosyal yapının oluşturulmasına katkı sağladıkları ifade edilebilir.

Tablo 2’de belirtilen gönüllü kuruluş örneklerinde olduğu gibi Türkiye’de birçok gönüllü kuruluş çözüm bulmayı bekleyen sorunlar için harekete geçmekte, sosyal sorumluluk algısı ile ulaşılamayan yerlere ulaşmakta ve sunduğu eğitim ve uygulamalarla sürdürülebilir sosyal kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Tüm bu faaliyetlerin temelinde ise sosyal girişimcilik de olduğu gibi sosyal fayda yaratma, yenilikçilik, yaratıcılık, risk alma ve çözüm bulma ilkelerinin bulunduğu görülmektedir.

BÖLÜM 2: OKUL ÖNCESİ SOSYAL GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ VE GÖNÜLLÜ KURULUŞLARIN ROLÜ

2.1. Sosyal Girişimcilik Eğitimi

Eğitim; bireyin var olan temel niteliklerini geliştirmek ve ona yeni beceriler kazandırmak amaçlı uygulanan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bireyin aldığı eğitime etki eden ve başarısını etkileyen birçok faktör vardır. Bireyin başarısını etkileyen faktörlere sosyal girişimcilik eğitimi açısından bakıldığında sosyal çevre faktörünün ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Çünkü yaşamın ilk yıllarında bireylerde çevresinde gördüklerine ilgi duyma, yapılan davranışları model alma, taklit etme, deneme yanılma yolu ile keşfetme ve tüm bunların sentezlenmesi ile kendi kişiliğini oluşturma eğilimi bulunmaktadır. O halde bireylerin yaşamlarının ilk yıllarında, başarılarını ve gelişimlerini etkileyecek olan sosyal çevre hakkında bilgi sahibi olması, onların ileriki yıllarda, bu çevreye daha kolay uyum sağlaması ve kendini bu çevre içerisinde gerçekleştirebilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu noktada bireysel gelişimi destekleyecek ve alınan eğitimi daha etkili hale getirecek olan eğitim yaklaşımı ise sosyal girişimcilik eğitimidir.

Sosyal girişimcilik eğitimi de sosyal girişimcilik kavramı gibi gelişmeye devam eden bir süreç içindedir ve yeni bir eğitim yaklaşımı olarak kabul edilmektedir. Son yıllarda, sosyal girişimciliğin giderek artan etkileri ve sosyal girişimcilere duyulan ihtiyaç bu kavramın bir eğitim yaklaşımı olarak ele alınmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, günümüzde gerek gerçekleştirilen faaliyetlerin sürdürülebilirliği gerekse donanımlı sosyal girişimcilerin yetiştirilebilmesi anlamında sosyal girişimcilik eğitime ihtiyaç duyulmaktadır.

2.1.1. Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Tanımı

Hiç kimsenin girişimci olarak doğduğunu söylemek mümkün değildir. Her birey yaşadığı süreç boyunca kazandığı deneyimlerle girişimciliği öğrenir ve gerekli özellikleri geliştirerek zaman içinde girişimcilik becerilerini geliştirir (Dees vd., 2001: 5-6). Bundan dolayı, sosyal girişimci olmak isteyen kişilerin bu amaçları doğrultusunda eğitim almaları, sosyal girişimci olabilmek adına atabilecekleri önemli bir adımdır.

Çünkü sosyal girişimcilik eğitimi, bireye girişimcilik becerilerini keşfedeceği ve geliştireceği farklı etkinlik ortamları sunan bir eğitim yaklaşımıdır.

Sosyal girişimcilik eğitimi, sosyal girişimcinin sahip olması gereken özellikler olan sosyal sorunların farkında olma, mücadelelilik ve azim, sorumluluk ve risk alma, yaratıcılık, fırsatları sezme, başkalarıyla çalışabilme, araştırma yapma ve kendini geliştirme arzusunda olma (Denizalp, 2007: 9) niteliklerini bireylere kazandırmak amaçlı uygulanan bir eğitim yaklaşımıdır. Bu eğitim yaklaşımında öğrencilerin, sosyal sorunları fark ederek kendi istekleri doğrultusunda çözüm önerileri geliştirmelerini sağlamak ve girişimcilik becerilerini desteklemek en temel özelliklerdir.

Sosyal girişimcilik eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde görülmektedir ki sosyal girişimcilik eğitiminin okul müfredatlarında yer alması oldukça yeni ve halen gelişmeye devam eden bir durumdur (Pache ve Chowdhury, 2012). Bu duruma rağmen sosyal girişimcilik eğitiminin kaliteli bir şekilde sunulabilmesi için dünya genelindeki birçok eğitim kurumunda müfredat çalışmaları devam etmektedir (Brock & Kim, 2011).

Son yıllarda yapılan çalışmalar sosyal girişimcilik eğitime olan ilgiyi ve ihtiyacı ortaya koymaktadır. Sosyal girişimcilik eğitimiyle ilgili kapsamlı bir çalışma hazırlayan Brock ve Kim (2011), çalışmalarında, son yıllarda birçok üniversitede, mühendislik fakültelerinde, işletme fakültelerinde ve liselerde sosyal girişimcilik eğitiminin uygulanmaya başladığını belirtmişlerdir. Aynı çalışma, özellikle üniversite öğrencilerinin sosyal girişimcilik eğitimi almak için eğitim kurumlarına talepte bulunduğunu belirtmektedir. Sosyal girişimcilik eğitime olan ilgi ve talep ile birlikte birçok üniversite öğrencilerine sosyal girişimci olabilme konusunda eğitim programı sunmaktadır.

Her ne kadar sosyal girişimcilik eğitime olan ihtiyaç yeni yeni fark edilmeye başlanmış olsa da güçlü bir toplum yapısı için sosyal girişimcilik eğitimi her dönemde gerekli olmuştur. Yaşadığımız rekabet toplumunda, kendinden çok diğer insanları düşünen bir nesil yetiştirmek için ihtiyacımız olan şey kişiye empatik düşünme özelliği kazandıran sosyal girişimcilik eğitimidir. Güçlü bir toplum yapısı için insanların birbirlerinin hak ve sorumluluklarını gözetmesi esastır. Herkesin kendi yararına olan işlere yöneldiği bir toplumda sürdürülebilir kalkınmayı ve sosyal refahı yakalamak zordur. Sosyal girişimcilik eğitimi, toplumun yapı taşı olan bireyleri sosyal özelliklerle

donatarak, onlara yaşadığı toplumu daima ileriye taşıma felsefesini aşlamaktadır. Bu sebeple bireylerin okul öncesi dönemden üniversiteye kadar olan her eğitim aşamasında sosyal girişimcilik eğitiminden faydalanması hem bireysel hem de sosyal açıdan oldukça önemlidir.

Sosyal girişimcilerin yaptıkları atılımların, son yıllarda sosyal girişimcilik eğitiminin bilinirliğini artırmasında ve bu konuda müfredat çalışmalarının yapılmasında etkili olan faktör olduğunu ifade etmek mümkündür. Toplumdaki sosyal girişimcilerin yaptıkları girişim etkinlikleri incelendiğinde, bu etkinliklerin topluma faydalı şekilde sonuçlandığı ve sosyal dokuyu sağlamlaştırdığı görülmektedir. Bu faydayı artırma ve yeni sosyal girişimciler yetiştirme hedefi bile sosyal girişimcilik eğitiminin verilme nedenlerinden biri olarak yeterli görülebilir.

2.1.2. Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Amacı

Günden güne bilinirliğini artıran sosyal girişimcilik faaliyetlerinin fayda sağlaması ve eğitim kurumlarının girişimci yetiştirme hedefleri, sosyal girişimcilik eğitiminin gerekliliği konusunda fikir birliği oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak, sosyal girişimcilik kursları açılmakta, eğitim kurumları müfredatlarına sosyal girişimcilikle ilgili dersleri ve etkinlikleri dâhil etmektedirler.

Sosyal girişimcilik eğitiminin babası olarak anılan Greeg Dees'e göre sosyal girişimcilik eğitiminin temel amacı, sürdürülebilir ve olumlu bir yolla nasıl bir sosyal değişim yaratacağını anlamak ve bu doğrultuda faydalı sonuçlar oluşturmaktır (Worsham, 2012). Sosyal girişimciliğin bu amacının yanı sıra, başka amaçlarla da verilebileceğini savunan farklı görüşler de vardır. Bu görüşler, sosyal girişimcilik eğitiminin sosyal girişimci yetiştirmek ve girişimcilere sosyal vizyon sağlamak için verilebileceğini savunmaktadır.

Sosyal girişimcilik eğitiminin sosyal girişimci yetiştirmek amacı ile verilebileceğini savunan Pache ve Chowdhury (2012) bir sosyal girişimcilik eğitim modeli geliştirmişlerdir. Bu modelde sosyal girişimcilik eğitiminin, sosyal girişimci yetiştirme amacı ile verilmesinin sağlayacağı üç temel faydadan söz edilmektedir:

- Bu faydalardan birincisi, sosyal girişimcilik eğitiminin sosyal girişimciye her alanda var olan girişimcilik fırsatlarını görme ve değerlendirme becerisini

kazandırmasıdır.

- İkincisi, verilen sosyal girişimcilik eğitiminin kişiye kullanılacak olan kaynakları daha etkili biçimde bir araya getirip kullanabilme becerisi katmasıdır.
- Üçüncüsü ise, sosyal girişimcilerin yaptıkları faaliyetlerin sosyal girişimciler ağı ile bir arada tutularak sürdürülebilirliği artırması ve sosyal girişimcinin faaliyetini sürekli kılmasıdır.

Pache ve Chowdhury (2012)'nin sosyal girişimcilik eğitim modeli ile ilgili savunduğu ve en çok dikkat çeken nokta ise verilebilecek kaliteli bir sosyal girişimcilik eğitimi ile öğrencinin hayatında olumlu ve köklü bir değişikliğin oluşacağı ve bunun da öğrencilere okul dışındaki insanların hayatına etki edecek sosyal girişimler yapma imkânı vereceğidir.

Sosyal girişimcilik eğitiminin sosyal girişimci yetiştirmenin yanı sıra girişimcilere sosyal vizyon sağlaması amacı ile de verilebileceğini savunan Dees'e göre ise, girişimcinin bile sosyal becerilerle dolu olması gerekmektedir. Ona göre girişimcinin paydaşları ile çalışabilmesi için onları saygı ile dinlemesi, duygudaşlık yapması, tevazu göstermesi gerekmektedir; bu da sosyal girişimcilik eğitimi ile mümkün olabilmektedir (Worsham, 2012).

Sosyal girişimciliğin hangi amaçlarla verilebileceği ile ilgili çalışmalar devam ederken, sosyal girişimcilik eğitiminin nasıl olması gerektiği ve bireye sağladığı faydalar üzerine de birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalarda, genellikle işletme fakültelerindeki üniversite öğrencileri araştırılan grup olmuş ve sonuçlar onlar üzerinden değerlendirilmiştir. Başka bir deyişle, sosyal girişimcilik eğitiminin hedef kitlesi olarak üniversite öğrencileri ve işletme fakülteleri görülmüştür. Oysaki, nasıl sosyal girişimcilik faaliyetlerinin sonuçları toplumun her kesimine hitap ediyorsa, verilen sosyal girişimcilik eğitiminin de her bireye hitap etmesi ve her birey için ulaşılabilir olması gerekmektedir. Bu durumun gerekliliğini Bornstein (2004), sosyal girişimcilik eğitiminin, ilköğretim ve anasınıflarındaki çocuklara öğretilmesi günü sabırsızlıkla beklediğini söyleyerek ifade etmiştir. Çünkü ona göre, girişimcilik sadece piyasalarla, verimlilikle veya sürdürülebilirlikle ilgili değildir. Girişimcilik, başkalarının acılarına veya imkânsızlıklarına dayanamayarak aradaki farkları kaldırıp tüm insanları bir araya getirmekle ilgilidir. Bornstein (2004)'ın bu ifadesinden çıkarılabilecek sonuç; sosyal

girişimciliğin sadece işletme fakültelerindeki kişilerle ilgili olmadığı, sadece bu okullarda öğretilen ekonomik terimlerle ilişkilendirilemeyeceği ve sosyal değişim yaratmak isteyen herkesi kapsayabileceğidir. Çevresindeki sorunların farkında ve sosyal değişim yaratma isteğinde olan bireyler yetiştirmek için ise sosyal girişimcilik eğitimiyle bireyler erken yaşta tanıştırılmalıdır. Bu bağlamda, bireye toplumsal değerlerin, yaratıcılığın, etik kavramının, başkalarını gözetmenin ve daha birçok sosyal davranışın öğretildeği okul öncesi eğitim kurumlarında sosyal girişimcilik eğitimi verilmesinin oldukça önemli olduğu ifade edilebilir.

2.2. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitimi

Hiçbir birey şuan bulunduğu duruma kısa bir zaman içinde ulaşmamıştır. Çünkü hayat gelişim süreçleri ile doludur ve kişinin gelişimini etkileyen, bugünkü konumuna ulaşmasını sağlayan birçok etmen vardır. Okul ve okulda alınan eğitim kişinin yaşamını ve gelişimini etkileyen temel etmenlerdir çünkü okul, kişinin hayata bakışını değiştirebilecek etkiye sahip olan öğretmenleri, sınıf ve okul arkadaşlarını, dersleri ve eğitici etkinlikleri kapsamaktadır. Bu bağlamda kişinin yaşamına dâhil ettiği ilk eğitim kurumu olan okul öncesi eğitim kurumları, kişinin en kritik yaş grubunda en önemli değerleri, ilkeleri, bilgiyi, yetenekleri ve davranışları kazandığı yerdir (Torokoff, 2006).

Okul öncesi dönem, çocuğun öğrenme ve gelişim hızının en üst düzeyde olduğu kritik bir süreçtir. Bu dönemde, sunulan eğitimin, çocuğun sosyal-duygusal, bilişsel, bedensel ve dilsel alanlardaki gelişimini destekleyici niteliklere sahip olması, çocuğun olumlu bir gelişim süreci yaşaması açısından büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitimin geliştirici niteliklerini desteklemek ve çocuğun gelişimi üzerindeki olumlu etkisini arttırmak için ise okul öncesi eğitimi yeni eğitim yaklaşımlarıyla bütünleştirmek önemli görülmektedir.

Bu yaklaşımların son dönemde öne çıkanlarından biri de sosyal girişimcilik eğitimidir. Sosyal girişimcilik eğitimi ile çocukların becerilerini geliştirmek ve onları sosyal sorunlara yenilikçi çözümler üretebilecek noktaya taşımak mümkündür. Bunun için gerekli olan ise gelişim dönemlerinde çocukları sosyal girişimcilik eğitimi ile tanıştırmaktır.

2.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Tanımı Ve Amaçları

Yaşamın ilk yıllarını oluşturan sıfır – altı yaş arası insan hayatında oldukça önemli bir süreçtir. Bu süreçte çocuğa gerekli ortamı sağlayarak gelişimsel açıdan uyarmak suretiyle, her alanda kendini yeterli düzeye ulaştırması ancak planlanmış olan kaliteli bir eğitimle sağlanabilir. Bireyi yaşamının ilk yıllarında gelişime açık hale getiren ve bir nevi bireyin kişiliğinin temellerini atan planlı ve kaliteli eğitim ise okul öncesi eğitimidir.

Okul öncesi eğitim için birçok kapsamlı tanım yapılmıştır. En genel haliyle okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitim almaya başladığı güne kadar geçen sıfır-altı yaş arasındaki dönemi kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında çok önemli bir yeri olan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, bu doğrultuda kişiliğin şekillendiği “erken çocukluk çağı” olarak adlandırılan gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Dalbudak, 2006).

Okul öncesi eğitimin genel tanımına bakarak okul öncesi eğitimin çocuğa ailede sunulabileceği düşünülebilir. Fakat çocuğun gelişiminde ilk eğitim veren çevre aile olsa dahi bir süre sonra çocuğun gelişim ihtiyaçları açısından aileler yetersiz kalabilmektedir. Bu noktada, çocuğun kendi akran grubu ile kendi çevresini oluşturup gelişimini en sağlıklı ve en doğal biçimde yaşayabileceği bir ortam sağlayan okul öncesi eğitim kurumları önem kazanmaktadır (Dalbudak, 2006).

Okul öncesi eğitimin çocuğa kazandırmayı hedeflediği birçok amaç ve görev bulunmaktadır. Bu amaçlar en genel ifadeyle çocuğu her yönden donanımlı olarak yetiştirmeyi nitelemektedir. Ülkemizde gelişmeye devam eden ve henüz tamamen yaygınlaşmamış olan okul öncesi eğitimin temel amaçları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından detaylı olarak şöyle sıralanmaktadır (MEB, 2004):

- a) Çocukların; Atatürk, vatan, millet, bayrak, aile ve insan sevgisini benimseyen, millî ve manevî değerlere bağlı, kendine güvenen, çevresiyle iyi iletişim kurabilen, dürüst, ilkeli, çağdaş düşünceli, hak ve sorumluluklarını bilen, saygılı ve kültürel çeşitlilik içinde hoşgörölü bireyler olarak yetişmelerine temel hazırlamak amacıyla çaba göstermek

- b) Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak
- c) Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak
- d) Çocuklara sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi davranışları kazandırmak
- e) Çocuklara hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışlarını kazandırmak
- f) Çocukları ilköğretime hazırlamak

Sıralanan amaçlar genel olarak değerlendirildiğinde, amaçların ortak noktasında çevresine ve insanlara duyarlı, çalışkan, iletişime açık ve analitik düşünme becerisi gelişmiş başarılı bireyler yetiştirme niteliklerinin yer aldığı görülmektedir. Bu nitelikleri göz önüne alarak ve okul öncesi eğitimin amaçlarını takip ederek donanımlı bireyler yetiştirmek çocuk gelişimi açısından önemlidir.

Çocuğun gelişim sürecini en verimli şekilde geçirmesini sağlayan okul öncesi eğitimin önemi birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu kapsamda yapılan araştırmalardan biri göstermektedir ki insan zihni, karakteri ve istekleri, büyümeyi şekillendiren okul öncesi yıllardaki kadar hızla bir daha asla gelişmemektedir. Bloom ve meslektaşlarının yaptıkları çalışmaya göre, on yedi yaşında ölçülen zekâ düzeyinin %50'si hamilelikle dört yaşına kadarki süre arasında, %30'u ise dört – sekiz yaş arasında meydana gelmekte olup, sekiz – on yedi yaş arasında sadece %20'lik kısmı gelişmektedir (Çiftçi, 2011).

Yapılan bilimsel araştırmalarla da desteklendiği üzere, çocuklar dünyaya geldiği andan itibaren büyük bir hızla öğrenmektedir. Özellikle okul öncesi dönemi kapsayan yıllarda çocuklar, yakın çevrelerine karşı çok duyarlıdır ve hareketli, meraklı, araştırmacı bir kişilik özelliği gösterirler. Hayalleri oldukça güçlüdür ve günlük yaşamda karşılaştıkları olayları oluşturan nedenler ve sonuçlar arasında bağlantı kurmaya çalışırlar ve bunu başarabilmek için de sürekli soru sorarlar (Küçükturan, 2003).

Çocuğun bu özellikleri göz önünde bulundurularak, çocuğu daha sonra başlayacağı programlı öğrenme dönemine hazırlamak için okul öncesi yıllarda düzenli bir eğitim programı uygulanmalıdır. Planlı ve kaliteli eğitimin verildiği bir okul öncesi eğitim kurumunda yetişen çocukların öğrenme süreçlerinin daha aktif, başarılı ve nitelikli

olacağı ve çocuğun sağlıklı bir gelişim süreci yaşaması için okul öncesi eğitim kurumlarına ihtiyacı olduğu ifade edilebilir. Buna bağlı olarak, okul öncesi eğitim kurumlarının da çocuk başarısını arttırmak için değişime, yeniliklere ve yaratıcı eğitim programlarına ihtiyaçları vardır. Bu bağlamda, toplumlar için bir değişim ve gelişim mekanizması olarak görülen sosyal girişimcilik eğitiminin okul öncesi kurumlarda uygulanan eğitim programlarına, bir eğitim yaklaşımı olarak dâhil edilebileceğini söylemek mümkündür.

2.2.2. Okul Öncesinde Sosyal Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik becerisini bireye anlatarak öğretmenin zor olduğu genel olarak kabul edilen bir gerçektir. Fakat her bireyde var olan girişimcilik davranışının cesaretlendirme yoluyla geliştirilebileceği savunulmaktadır (European Commission, 2004). Başka bir deyişle, insan doğasında var olan girişimcilik becerisinin öğretilmeye değil desteklenmeye ihtiyacı vardır.

Hem sosyal hem de ekonomik alanda verilen girişimcilik eğitimlerinde, gelecek dönemlerde önemli olacak becerilerin bireye etkinlikler yoluyla öğretilmesinin gerektiği savunulmaktadır. Eleştirel düşünme, takım çalışması, yaratıcılık, iletişim, yenilikçilik ruhu bireye kazandırılması gereken temel becerilerin başında gelmektedir. Bunun başarılabilmesi için de okulların yeni eğitim yaklaşımlarına açık olması gerekmektedir (Marques ve Albuquerque, 2012: 59).

Yapılan bir çok araştırma (Garavan & O’Cinnelde, 1994; Greene & Rice, 2002 ; Bucha, 2009; WEF, 2009; Ferreira, 2011), öğrenciye girişimcilik becerisinin, öğrenci merkezli ve aktif deneyimsel öğrenme yoluyla kazandırılabilceğini ve didaktik öğretme tekniğinin bu beceriyi kazandırmak için uygun bir yol olmadığını belirtmektedir (Marques ve Albuquerque, 2012: 60). Bu bağlamda, çocuğa sosyal girişimcilik becerisini kazandırmak için yaşayarak öğrenme fırsatını sunmanın gerekli olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Girişimcilik eğitimi üzerine yapılan araştırmalar değerlendirildiğinde, çocuk merkezli ve çocukların birebir katılımıyla gerçekleşen aktif etkinlikler içeren okul öncesi eğitim kurumlarının çocuğa sosyal girişimcilik eğitiminin verilebileceği uygun ortam olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Sosyal girişimcilik eğitiminin okul öncesi eğitim döneminde verilmesi, bu eğitimin etki alanını ve gücünü genişletme potansiyeli taşımaktadır. Sosyal girişimcilik eğitiminin bireye benlik gelişiminin şekillenmeye başladığı bir zaman olan okul öncesi dönemde verilmesi, onun yenilikçi bir bakış açısı ile yetişmesini sağlamaktadır. Bireylerin, yenilikçi ve sürdürülebilir bir bakış açısına sahip olması gerçekleştirilen faaliyetlere de sürdürülebilirlik kazandırmaktadır. Bu da toplumsal bir yarara dönüşmektedir. O halde, çocukların gelişimini birçok açıdan destekleme potansiyeli taşıyan sosyal girişimcilik eğitimini, okul öncesi dönemdeki etkili bir eğitim ortamı ile birleştirmek, topluma ve çevreye duyarlı bireylerin yetişme olasılığını artırmak açısından oldukça önemlidir.

Okul öncesi dönem çocukları ve girişimcilik kavramının yan yana gelmesi pek alışıldık bir kombinasyon olmasa da bu dönemdeki çocuklara girişimcilik eğitimi verilmesi bu dönem çocukları için uygun bir durumdur.

Okul öncesi dönemi kapsayan yıllardaki öğrenme ve bu dönemde verilen girişimcilik eğitiminin önemi üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Kent (1990)'in bu alanla ilgili yaptığı araştırmaya göre, anaokuluna devam eden öğrencilerin önemli bir yüzdesi girişimcilik karakterine sahipken, lisedeki öğrencilerin çok az bir kısmı girişimcilik özellikleri sergileyebilmektedir. Başka bir ifadeyle, var olan girişimcilik becerisi okul öncesi dönemde desteklenmezse sonraki yıllarda azalmaktadır. Bu araştırmanın sonucu, okul öncesi dönemde verilecek olan girişimcilik eğitiminin bireyin gelecek yıllardaki girişimcilik karakterini geliştireceği fikrini desteklemektedir. O halde okul öncesi dönemde girişimcilik karakterine sahip çocuklara, okul öncesi dönemin ilkeleri ile örtüşen amaçları içeren sosyal girişimcilik eğitimi vermek, hem çocukların geleceği için atılabilecek büyük bir adım hem de sosyal girişimciliğin etki alanını genişletici bir durum olarak görülebilir.

Okul öncesinde sosyal girişimcilik eğitimi var olan eğitim kalitesini arttırma ve nitelikli bireyler yetiştirme açısından ihtiyaç duyulan bir kavramdır. Okul öncesi eğitim kurumlarında verilen sosyal girişimcilik eğitimi ile çocukların toplumsal farkındalığını arttırmak, onları çevresindeki sorunlara karşı duyarlı hale getirmek, doğru olanı keşfetmesini sağlamak, var olan sorunlar için yaratıcı çözümler oluşturmalarına yardım etmek ve oluşturulan çözümlerin uygulanması hakkında fikir yürütebilmelerini desteklemek mümkündür.

Okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi konusundaki çalışmalar incelendiğinde, bu eğitim yaklaşımının gelişmeye devam eden bir süreçte olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi konusunda farkındalık oluşmaya başlamış olsa da sosyal girişimcilik eğitiminin geliştirilmesi için atılan adımların şu an için yeterli seviyede olmadığı görülmektedir.

2.2.3. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Faydaları

Okul öncesi dönemde alınan sosyal girişimcilik eğitiminin bireysel faydalarını, çocuğun kişilik özellikleri, çevresine karşı takındığı tavır ve yaptığı faaliyetleri gözlemleyerek belirlemek mümkündür. Fakat sosyal girişimcilik eğitimi günümüzde halen gelişim aşamasında olduğu ve tüm okullarda etkili bir şekilde uygulanamadığı için kişisel faydalarını kesin olarak belirtmek zordur. Buna rağmen, sosyal girişimciliğin niteliklerini ve sosyal girişimcinin karakter özelliklerini analiz etme yoluyla, sosyal girişimcilik eğitiminin bireysel faydalarını ortaya koymak mümkündür.

Sosyal girişimcilik eğitiminin sunduğu faydalar okul öncesi dönem çocuğunun karakter gelişimine katkıda bulunma kapasitesi taşımaktadır. Bu durumu, sosyal girişimcilik eğitiminin kişiye kattığı beceriler paralelinde değerlendirmek mümkündür. Sherman (2011) bu becerileri şu şekilde sıralamıştır:

- Birey, var olan probleminden şikâyet etmek yerine harekete geçerek sorunu çözme becerisini sergileyebilir.
- Birey, öz yetkinlikleri sayesinde var olan döngüyü kontrol etme ve değiştirme inancını gösterebilir.
- Birey, edindiği azim ve çok çalışma sonucunda hedefine ulaşma ve görevini yerine getirme başarısı gösterebilir.
- Birey, engellemeler veya zorluklar karşısında dirençli olmayı öğrenerek, edinilen olumsuzlukları yararlı geri bildirimler olarak görebilir.
- Birey, yeni olasılıkları görerek ve sıra dışı bir şekilde düşünerek hareket edebilir.
- Birey, kendini başka insanların yerine koyabilir. Bu da onun diğer insanların ihtiyaçlarını anlayabilmesi için en önemli yoldur.

- Birey, başkaları ile iletişim kurmada ve güçlü ilişki oluşturmada mükemmel bir başarı gösterebilir.

Bu bağlamda, sosyal girişimcilik eğitimi okul öncesi eğitimin amaçları ile ortak amaca hizmet ederek çocukların gelişimini daha etkili hale getirme potansiyeli taşımaktadır. Bu potansiyelin etkili bir eğitim ortamı ile birleşmesi sonucu, topluma ve çevreye duyarlı bireylerin yetişme olasılığı artabilir.

2.2.4. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitiminde Gönüllü Kuruluşlar

Okul öncesi eğitimde esas olan amaç yaşayarak öğrenmek olduğundan, çocuklara sosyal girişimcilik eğitimini sözel teknikle vermek onlar için kalıcı bir eğitim olmamaktadır. Bu sebeple, okul öncesi sosyal girişimcilik eğitiminde ihtiyaç duyulan etkinlik; çocuklara sorunları gözlemleyebileceği çevreyi sunmak, çözüm bulma konusunda onları desteklemek ve bulduğu çözüm yollarını deneme-yanılma yoluyla test etmelerine olanak sağlamaktır. Bu olanağı sağlayabilmek için okul öncesi eğitim kurumlarının gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapması etkili bir yöntemdir. Gönüllü kuruluşların çalıştığı alanlarla (çevre, sağlık, kültür-sanat, sosyal hizmet, spor, eğitim) ilgili çocuklara ortam sunmasının ve etkinlikler düzenlemesinin, çocuğun sosyal girişimcilik vizyonunu edinmesini kolaylaştıracağı söylenebilir.

Sosyal girişimcilik eğitiminin okul öncesi kurumlarda etkili bir şekilde uygulanabilmesi için okul öncesi eğitim kurumu ve gönüllü kuruluşlar arasında yapılabilecek işbirliği büyük önem taşımaktadır. Var olan sorunlar hakkında toplumu bilinçlendirmeyi amaç edinmiş olan gönüllü kuruluşların, bu konudaki çalışmalarına okul öncesi dönemde başlaması hem bilinçli yetişecek bir toplumun temellerinin atılmasına hem de karşılaşılan birçok sorunun engellenmesine yardımcı olabilme kapasitesi taşımaktadır.

Okul öncesinde sosyal girişimcilik eğitimi sunmanın amacı çocukları çevresine ve çevresindeki sorunlara karşı duyarlı yetiştirme ve bu sorunlar için küçük yaştan itibaren çözüm üretme eğiliminde olmayı sağlamaktır. Gönüllü kuruluşların amacının da sosyal sorunlardan arınmış ve gelişmiş bir toplum yapısı oluşturma olduğu düşünülürse, sosyal girişimcilik eğitiminin ve gönüllü kuruluşların ortak amaca hizmet ettiğini söylemek mümkündür. O halde gönüllü kuruluşlar ve okul öncesi eğitim kurumları arasında yapılacak olan sosyal girişimcilik eğitime vermeye dayalı işbirliğinin hem çocuk hem

de toplum açısından oldukça önemli olacağı belirtilebilir. Çünkü sosyal fayda sağlama vizyonu ile yetişmiş çocuklar demek; sosyal fayda ve sürdürülebilirlik üzerine inşa edilmiş bir toplum demektir.

Okul öncesi ve ilköğretim dönemindeki çocuklara sosyal girişimcilik eğitimi vermenin başarılı bir toplum yapısı için önemli olduğunu kavramış ve bu doğrultuda çocuklara sosyal girişimcilik eğitimi sunmayı amaçlamış dünya genelinde ve ülkemizde gönüllü kuruluş örnekleri bulunmaktadır. Bu kuruluşların amacı, çalıştıkları alan ya da alanlara göre çocukların sosyal girişimcilik becerisini desteklemek ve genç sosyal girişimciler yetiştirmektir. Dünya genelinde, çocuklara sosyal girişimcilik eğitimi veren gönüllü kuruluşlar incelendiğinde birçok faaliyet alanında eğitimlerin verildiği ve okullarla işbirliği yapıldığı görülmektedir. Faaliyet alanlarına göre sosyal girişimcilik eğitimi veren bütün gönüllü kuruluşları sıralamak mümkün olmayacağından, genel olarak amaçlarının neler olduğu ve hangi etkinlikleri gerçekleştirdiklerine değinmek faydalı olacaktır.

Sağlık alanında farkındalık oluşturmayı amaçlayan gönüllü kuruluşlar, okullarla işbirliği yaparak öğrencileri dengeli beslenme, marketlerden sağlıklı ürünleri alma, spor yapma konusunda bilinçlendirmektedir. Buna ek olarak, dengesiz beslenme sonucunda oluşabilecek hastalıklar (obezite, diyabet vb.) konusunda çocukları bilgilendirerek sağlıklı olmanın önemine dikkat çekmektedirler. Okullarda gönüllü sağlık elçileri olarak çalışma, eğitici sağlık dersleri verme ve çeşitli etkinlikler düzenleme sağlık alanında çalışan gönüllü kuruluşların verdiği sosyal girişimcilik eğitimlerine örnek olarak gösterilebilir.

Kültür-sanat alanında sosyal girişimcilik eğitimi veren gönüllü kuruluşların amacı ise estetik duygusu kazanmış bireyler yetiştirmek, kültürler arası etkileşim ve farkındalık oluşturmak ve çocukları sanat konusunda bilinçlendirmektir. Bu kuruluşlar okullarla işbirliği yaparak düzenledikleri drama etkinlikleri ile çocukların duygularını fark etmelerine, başkalarına saygı duymalarına, kültürel miraslarına sahip çıkmalarına ve sanat alanında beceriler kazanmalarına yardımcı olmaktadır.

Spor alanında sosyal girişimcilik eğitimi veren gönüllü kuruluşların temel hedefi ise hareket ve sporun insan sağlığına olan önemine dikkat çekmek ve gençleri çocuk yaştan itibaren spor yapmaya yönlendirerek spor alanında nitelikli bireyler yetiştirmektir. Bu

alandaki çalışma yapan gönüllü kuruluşların birçoğu, verdikleri spor eğitimi ile gençleri zararlı alışkanlıklardan uzak tuttuklarını, küçük yaşta verilen spor eğitimi ile ise donanımlı sporcular yetiştirdiklerini belirtmektedirler.

Eğitim alanında sosyal girişimcilik eğitimi veren gönüllü kuruluşların çalışmaları incelendiğinde ise her çocuğun okuma hakkı elde etmesi konusunda faaliyetler düzenlemenin en temel amaçları olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, verilen eğitimlerin çocukların becerilerini geliştiren, farkındalıklarını artıran, yaratıcılıklarını engellemeyen ve her alanda onları uyaran etkinlikler olması konusunda çalışmalar düzenlenmektedirler.

Sosyal hizmet alanında sosyal girişimcilik eğitimi veren gönüllü kuruluşlar çocukların hak ve özgürlüklerini koruma konusunda çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca çocuklara; yaşlılara saygı duyma, engellilerin farkında olma, doğayı koruma, toplumsal sorunların farkında olma, haklarını savunma vb. konularda eğitimler sunmaktadırlar.

Sosyal girişimcilik eğitimini çevre alanında veren gönüllü kuruluşların amacı ise çevresel sorunların farkında ve çevreye duyarlı çocuklar yetiştirmektir. Çevre alanı sosyal girişimcilik eğitiminin verildiği en etkin alanlardan biridir ve bu konuda birçok örnek kuruluş bulunmaktadır. Sürdürülebilir sosyal girişimcilik eğitimini gerçekleştirmiş bir gönüllü kuruluş örneğiyle çalışmanın bu bölümü sonlandırılacaktır.

TEMA vakfının çocuklara yönelik geliştirdiği Minik Tema Programı okul öncesi dönem çocuklarına, çevre konusunda girişimcilik ruhu kazandırma potansiyeli taşıyan bir programdır. Minik TEMA 2010 yılından bu yana uygulanan bir Okul Öncesi Çevre Eğitimi Programı'dır. Bu programa göre yaşamın ilk yıllarında, çocuklara çevre sevgisi kazandırmak sürdürülebilirliğe yönelik doğru tutum ve davranışlarını beslemek için iyi bir fırsattır. Minik TEMA Türkiye'nin en kapsamlı toprak odaklı erken çocukluk çevre eğitimi programı olarak kabul edilmektedir. Programın amaçları ise şu şekilde sıralanmaktadır (<http://www.tema.org.tr>):

- Çocukların doğa ile olan bağlarını güçlendirmek
- Çocukların doğada kaliteli vakit geçirmelerini sağlamak
- Çocukların fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimlerini desteklemek

- Öğretmenler için doğa ile ilgili bir etkinlik havuzu sunarak bu etkinlikleri çeşitli materyallerle desteklemek

Minik TEMA programı uygulanmaya başlandığı ilk yıldan itibaren 69.000 öğrenciye ulaşmıştır (<http://www.tema.org.tr>). Program kitabında yer alan etkinlikler incelendiğinde ise her bir etkinliğin çocuğun doğayı daha iyi tanınmasına yardımcı olduğu, çocukları yaratıcı düşünmeye yönlendirdiği, var olan çevre sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını sağladığı ve çocukların doğayla birebir iletişime geçmelerini sağladığı sonuçlarına ulaşmak mümkündür.

Verilen tüm okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi örnekleri bütün olarak değerlendirildiğinde, gönüllü kuruluşların bu eğitimin daha etkili verilmesi için katkı sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır. O halde, okul öncesi eğitim kurumlarının gönüllü kuruluşlarla işbirliği yaparak, verdikleri sosyal girişimcilik eğitimini, etkili ve kalıcı hale getirebilecekleri söylenebilir.

BÖLÜM 3: OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARININ SOSYAL GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ VE GÖNÜLLÜ KURULUŞLARLA İŞBİRLİĞİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Konusu

Sosyal girişimcilik gelişmeye devam eden bir kavramdır. Farklı disiplinlerin ilgisini çekmesi, kişiler tarafından farklı bakış açıları ile değerlendirilmesi ve günümüzde yükselen bir değer olması sosyal girişimciliğin bilinirliğinin artmasına katkı sağlamaktadır. Artan bu farkındalık ile birlikte sosyal girişimciliğin faydalarından yararlanma isteği doğmakta ve bu doğrultuda birçok sosyal girişimcilik faaliyeti yapılmaktadır. Tüm bu faaliyetler incelendiğinde hepsinin toplum refahına, sürdürülebilirliğine ve gücüne olumlu etkiler sağladığı görülmektedir. Bu bağlamda, sosyal girişimciliğin var olan faydasını artırmak ve yeni nesiller tarafından anlaşılmasını sağlamak için okul öncesi sosyal girişimcilik eğitime ihtiyaç duyulmaktadır.

Okul öncesinde verilen sosyal girişimcilik eğitiminin hem çocuklara hem de toplumlara birçok faydası vardır. Okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi, çocukların gelişimsel alanlarını destekleyerek ve toplumsal farkındalığını arttırarak onları çevresindeki sorunlara duyarlı hale getirmektedir. Bu da, çocukların bu sorunlar için çözüm yolları aramasına ve oluşturduğu çözüm yollarını uygulayarak becerilerini geliştirmesine fırsat sunmaktadır. Çocuklar bu aşamaları yaşarken, çocukların öz yeterlilik, yaratıcılık, empati, girişimcilik ve rasyonel düşünme yeteneği desteklenmekte ve gelişimine katkı sağlanmaktadır. Bulunan çözüm yollarının uzun vadede toplumsal refaha katkı sağlaması ise toplumların gelişimi açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla okul öncesi dönemde verilen sosyal girişimcilik eğitimi bireysel olduğu kadar toplumsal etkileriyle de büyük önem taşımaktadır.

Sosyal girişimcilik eğitiminin okul öncesi eğitimde etkili bir şekilde verilmesi için ise okul öncesi eğitim kurumlarının gönüllü kuruluşlarla yapacakları işbirliklerine ihtiyaçları vardır. Sosyal girişimcilik misyonu ile faaliyetlerini gerçekleştiren ve bu alanda çeşitli tecrübelerle sahip olan gönüllü kuruluşlarla yapılacak işbirliği çocukların gelişim ve öğrenmelerine katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır. Bu potansiyelden yararlanmak için ise sosyal girişimcilik eğitiminin çocuklar açısından öneminin

kavranması ve okul öncesi kurumlar ve gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği köprülerinin oluşturulması gerekmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi verme ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği oluşturma düzeyleri bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu düzeyin belirlenmesi için ise okul öncesi eğitim kurumlarının yönetici birimlerindeki kişilerin görüşlerine dayalı bir yaklaşım kullanılacaktır.

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı okul öncesi eğitimde sosyal girişimcilik eğitiminin hangi düzeyde verildiğinin ve bu eğitimin verilmesinde gönüllü kuruluşların rolünün belirlenmesidir.

Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara araştırılmıştır:

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında farklı faaliyet alanlarına göre (çevre, sağlık, spor, kültür-sanat, sosyal hizmet, eğitim) sosyal girişimcilik eğitimi verilme düzeyini belirlemek.
2. Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi konusunda gönüllü kuruluşlarla yaptığı işbirliği düzeyini belirlemek.
3. Okul öncesi eğitim kurumlarının gönüllü kuruluşlarla yaptığı sosyal girişimcilik eğitimi verme işbirliğinde gönüllü kuruluşların rolünü belirlemek.

3.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal girişimcilik alanında yapılan araştırmalar, sosyal girişimcilik eğitiminin sorunlardan arındırılmış ve gelişmiş bir toplum yapısı için gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü sosyal girişimcilik eğitiminin katkılarıyla sosyal girişimcilik vizyonu edinmiş bireylerin toplum için çabalayacağı bir gerçektir. Bu bağlamda, dünya genelinde birçok eğitim kursu açılmakta ve eğitim kurumları sosyal girişimcilik eğitimi verme konusunda önemli atılımlar yapmaktadırlar. Ülkemizde birkaç üniversitede verilmekte olan sosyal girişimcilik eğitiminin, okul öncesi eğitim kurumlarındaki verilme düzeyini belirlemek ve gönüllü kuruluşların bu eğitimdeki rolünü tanımlamak için yapılan bu araştırma, sosyal girişimcilik eğitime duyulan ihtiyaca ışık tutmak

açısından oldukça önemlidir. Ayrıca bu araştırmanın, ileride yapılacak olan çalışmalara fikir sağlayacağı düşünülmektedir.

3.4. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Araştırmanın varsayımları şu şekilde sıralanabilir:

1. Araştırmanın evrenini oluşturan özel okul öncesi eğitim kurumlarının okul öncesi sosyal girişimcilik eğitimi hakkında bilgi sahibi oldukları varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılan bireylerin anket sorularına içtenlikle ve doğru olarak cevap verdikleri varsayılmıştır.

Araştırmanın sınırlılıkları ise şunlardır:

1. Bu araştırma İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan ilçelerdeki özel okul öncesi eğitim kurumlarıyla sınırlıdır.
2. Anket sorularının gönüllü kuruluşların çalışma alanlarına göre aynı soru formunda ilerlemesinin verilecek cevabı etkileyebileceği düşünülmektedir.
3. Araştırma için okullarla e-posta yoluyla iletişime geçilmesinin ve araştırma sorularının çevrimiçi ortamda cevaplanmasının okulların ankete katılma isteğini etkileyebileceği düşünülmektedir.

3.5. Araştırmanın Modeli

Araştırma, İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan ilçelerdeki özel okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeylerini ve gönüllü kuruluşların bu eğitime katılım durumlarını betimleye yönelik olduğundan tarama modelindedir.

Tarama modeli, geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu, var olduğu haliyle betimlemeyi, tanımlamayı amaçlayan bir araştırma metodudur. Bu modelde, araştırılan birey veya nesne, kendi koşulları içinde olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1984; akt. Öktem, 2005: 2).

3.6. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın çalışma evrenini, İstanbul ili Avrupa yakasında bulunan tüm ilçelerdeki özel okul öncesi eğitim kurumları oluşturmaktadır. Araştırmada tüm evrene ulaşabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün 2014 yılı

verilerine göre hazırlamış olduğu özel okullar listesinden yararlanılmıştır. Bu listede yer alan özel okul öncesi eğitim kurumları arasından İstanbul ili Avrupa yakasındaki ilçelerde bulunan 551 adet özel okul öncesi eğitim kurumu evren olarak seçilmiştir.

3.7. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada verilerin toplanması için anket yöntemi kullanılmıştır. Anket soruları iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümdeki sorular kapalı uçlu, ikinci bölümdeki sorular ise 5'li Likert ölçeğine göre (Her Zaman, Sık Sık, Ara Sıra, Nadiren, Hiçbir Zaman) oluşturulmuştur. Ankette toplamda 40 soru bulunmaktadır.

Anket tüm evrene uygulanmadan önce anket ölçeği ön teste tabi tutulmuş ve bu kapsamda sorular geliştirilmiştir. 10 özel okul öncesi eğitim kurumuyla görüşülerek ön test yapılmış ve anket formuna son şekli verilmiştir.

Araştırmanın gerçekleşmesi için, çevrim içi ortamda hazırlanan anket soruları ve bilgilendirme yazısı e-posta yoluyla okullarla paylaşılmıştır. İletişim bilgilerinde eksiklik olan okullarla telefon aracılığıyla iletişime geçilmiş fakat bazı okullar ankete katılım konusunda işbirlikçi davranmamıştır. Anket soruları 470 okula kesin olarak iletilmiş, bu okullardan 111 adeti anketi tamamlayarak araştırmaya katkıda bulunmuştur.

Elde edilen verilerin analizindeki istatistiksel işlemler için SPSS WIN 17.0 paket programı kullanılmıştır. Özel eğitim kurumlarının her soruya verdikleri cevaplar incelenerek, frekans (f) ve yüzde (%) dağılımları hesaplanmıştır.

3.8. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları

Okul öncesi sosyal girişimcilik eğitiminin verilme düzeyi ve gönüllü kuruluşların bu eğitimdeki rolünü belirlemeye yönelik yapılan araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.8.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Bu bölümde, özel okul öncesi eğitim kurumlarının yönetim biriminde (kurucu, müdür, eğitim koordinatörü, vb.) çalışan ve aynı zamanda anket sorularını yanıtlayan bireylerin

cinsiyet, yaş, öğrenim durumu ve kurumdaki pozisyonuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Demografik Özelliklere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Kategoriler	Değerler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	86	77,5
	Erkek	25	22,5
Yaş	20-25	3	2,7
	26-30	27	24,3
	31-35	28	25
	36-40	31	27,9
	41 ve üzeri	22	19,8
Eğitim Durumu	Önlisans	26	23,21
	Lisans	66	58,92
	Yüksek Lisans	20	17,85
Görev	Kurucu	47	42,3
	Müdür	44	39,6
	Eğitim Koordinatörü	16	14,4
	Diğer	4	3,6
	Toplam	111	100

Anketi cevaplayan okul öncesi eğitim kurumları yönetim birimi çalışanlarının % 77,5'i kadın, % 22,5' i ise erkektir. Kadın katılımcıların daha fazla olduğu görülmektedir.

Yaşa ait bulgular değerlendirildiğinde, katılımcıların % 27,9'u 36-40 yaş aralığındaki kişilerden oluşmaktadır. Bu değere en yakın olan seçenek ise % 24,3 ile 26-30 yaş arasındaki kişileri temsil etmektedir. 20-25 yaş aralığında olan katılımcıların çok az olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim düzeyleri değerlendirildiğinde % 58,92'sinin lisans mezunu olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Ön lisans mezunlarının oranı % 23,21'dir. Yüksek lisans mezunları ise % 17,85'lik bir orana sahiptir.

Katılımcıların % 42,3'ü okul öncesi eğitim kurumunun kurucusu, % 39,6'sı müdürü, % 14,4'ü ise eğitim koordinatörüdür. Diğer seçeneğini işaretleyen katılımcıların oranı %3,6 olmakla beraber; bu bireyler müdür yardımcısı veya kurucu müdürdür.

3.8.2. Kurumlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde, araştırma kapsamında çalışılan özel okul öncesi eğitim kurumlarının hizmet yılı, eğitim verilen öğrencilerin yaş grupları, öğrenci sayısı, öğretmen sayısı, eğitim yaklaşımı ve çalışma sistemine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Kurumların Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Kategoriler	Değerler	Frekans	Yüzde
Hizmet yılı	0-5	24	21,6
	6-11	47	42,3
	12-16	26	23,4
	17-21	11	9,9
	22 ve üzeri	3	2,7
Öğrenci sayısı	1-50	47	42,3
	51-100	31	27,9
	101-150	13	11,7
	201 ve üzeri	20	18
Öğretmen Sayısı	1-5	45	40,5
	6-10	28	25,2
	11-15	12	10,8
	16-20	6	5,4
	21 ve üzeri	20	18
Çalışma Sistemi	Yarı zamanlı	3	2,7
	Tam zamanlı	108	97,3
Yaş Grubu	0-6	17	15,3
	3-4	2	1,8
	3-6	86	77,5
	5-6	6	5,4
Eğitim Yaklaşımı	Montessori	19	17,1
	Reggio Emilia	8	7,2
	High Scope	40	36
	Diğer	44	39,6
	Toplam	111	100,0

Araştırmaya katılan okulların hizmet sunma yıllarına baktığımızda % 42,3'ünün 6 ila 11 yıldır okul öncesi eğitim alanında hizmet sunduğu görülmektedir. En az oranı % 2,7 ile hizmet yılı 22 ve üzeri olan okullar oluşturmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının öğrenci sayısı değerlendirildiğinde, ilk sırada % 43,2 ile öğrenci sayısı 1 ila 50 arasında olan okullar bulunmakta, bunu % 27,9'luk oranla öğrenci sayısı 51 ila 100 arasında olan okullar izlemektedir. 101 ila 150 öğrencisi bulunan okulların oranının ise düşük olduğu görülmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan öğretmen sayıları incelendiğinde ise 1 ila 5 öğretmene sahip okulların % 40, 5 ile en yüksek oranı oluşturduğu görülmektedir. 16 ila 20 öğretmen çalıştıran okullar ise % 5,4'lük orana karşılık gelmekte ve en düşük değeri nitelemektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının çalışma sistemlerine bakıldığında okulların % 97,3'ünün tam zamanlı eğitim sunduğu görülmektedir. Yarı zamanlı eğitim sunan okul oranı ise % 2,7'dir. Bu durum, özel okul öncesi eğitim kurumlarının tamamına yakın bir oranının, 8 saat ve üzeri eğitim sunduğunu belirtmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının % 77,5 ile en çok 3-6 yaş arasındaki öğrencilere eğitim verdikleri görülmektedir. 0-6 yaş arasındaki tüm çocuklara eğitim veren okul oranı ise % 15,3'tür. Sadece 3-4 yaş grubuna eğitim veren okul oranı ise % 1,8 ile en düşük değeri oluşturmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının takip ettiği eğitim yaklaşımları incelendiğinde ise diğer seçeneğinin %39,6 ile en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Diğer seçeneğinin açıklama kısmına yazılan eğitim yaklaşımları incelendiğinde okulların kendi eğitim yaklaşımlarını oluşturma çabası içinde oldukları görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumları, dünya genelinde en çok uygulanan yaklaşımları takip etmek yerine özgün eğitim programlarını takip etmeyi tercih etmişlerdir. Yazılan cevapların çok çeşitli oluşu nedeniyle diğer seçeneği kendi içinde gruplandırılmamıştır. Bunun haricinde, takip edilen yaklaşımlar incelendiğinde % 36,0'lık oranla High Scope eğitim yaklaşımının en çok tercih edilen eğitim modeli olduğu görülmektedir. Bu modelin amacı; çocukların kendi seçtikleri çalışmaları planlayabilen, başlatabilen ve çalışması üzerinde düşünebilen bireyler olarak yetişmesi ve çocuklara, hem diğer çocuklarla hem de yetişkinlerle etkili bir şekilde çalışabilme becerisi katmaktır. Ayrıca bu yaklaşım çocukları problem çözücü ve karar verici olmaları konusunda cesaretlendirmektedir (High/Scope, 2015).

3.8.3. Okul Öncesi Sosyal Girişimcilik Eğitime İlişkin Bulgular

Bu bölümde özel okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeyi ve bu eğitimi verirken gönüllü kuruluşlarla yaptığı işbirliği yönlerine ait bulgular çevre, sosyal hizmet, sağlık, eğitim, spor ve kültür sanat alanlarına göre incelenmiştir.

3.8.3.1. Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Sıklığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, özel okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeyine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	29	26,1
Sık sık	26	23,4
Ara sıra	22	19,8
Nadiren	20	18,0
Hiçbir zaman	14	12,6
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarında çevreyle ilgili sosyal girişimcilik eğitiminin verilme sıklığına bakıldığında, okulların genel olarak bu alanda sosyal girişimcilik eğitimi verdiği görülmektedir. Her zaman sosyal girişimcilik eğitimi veren okulların oranı % 26,1 iken, sosyal girişimcilik eğitimi hiç vermeyen okulların oranı % 12,6'dır. Çevre alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermeyen okulların oranının en düşük değer olması ve her zaman, sık sık ve ara sıra bu alanda eğitim sunan okulların yüksek değerlere sahip olması, özel okul öncesi eğitim kurumlarının çevre alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermelerinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Okul Öncesi Eğitim Programı (MEB, 2012)'nda yer alan hedefler ve kazanılması beklenen davranışlar incelendiğinde, bu programın çevre ve çevrede yaşayan canlılara yönelik birçok davranışın okul öncesi dönemde kazandırılmasını desteklediği görülmektedir. Bu bağlamda, okulların çevre alanında sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeylerinin iyi oluşu ile okul öncesi eğitimin hedefleri arasında bir ilişki kurmak mümkündür.

Tablo 6. Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	10	9,0
Sık sık	24	21,6
Ara sıra	37	33,3
Nadiren	23	20,7
Hiçbir zaman	17	15,3
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal hizmetler alanındaki sosyal girişimcilik eğitimi verme sıklıkları değerlendirildiğinde, bu eğitimi ara sıra veren okulların oranının % 33,3 ile en yüksek oranı oluşturduğu görülmektedir. Sosyal hizmet alanında sosyal girişimcilik eğitimi her zaman veren okulların oranı ise % 9,0 ile en düşük oranı nitelemektedir. Bu alanda sosyal girişimcilik eğitiminin verilme düzeyi değerlendirildiğinde ise her zaman ve sık sık bu alanda eğitim veren okulların oranının % 30 civarında olması sosyal hizmetler alanında verilen sosyal girişimcilik eğitiminin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	4	3,6
Sık sık	17	15,3
Ara sıra	40	36,0
Nadiren	37	33,3
Hiçbir zaman	13	11,7
Toplam	111	100,0

Sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitiminin verilme sıklığına ilişkin ara sıra seçeneği %36,0'lık oranla öne çıkmaktadır. Sağlık alanı da sosyal hizmet alanında olduğu gibi (bakınız Tablo 6) her zaman uygulanma konusunda az orana sahiptir. Okullar % 3,6'lık oranla her zaman sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermektedir. Okulların sadece % 19'luk bir kısmının her zaman ve sık sık sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermesi sağlık alanını okulların sosyal girişimcilik eğitimi en az verdiği alan olarak nitelemektedir.

Tablo 8. Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	12	10,8
Sık sık	35	31,5
Ara sıra	19	17,1
Nadiren	28	25,2
Hiçbir zaman	17	15,3
Toplam	111	100,0

Spor alanında verilen sosyal girişimcilik eğitimi değerlendirildiğinde, bu alanda eğitim vermeyen okul öncesi eğitim kurumlarının oranının % 15,3 olduğu görülmektedir. Okulların sosyal girişimcilik eğitimi verme sıklığına bakıldığında ise % 31,5’lik oranla okulların sık sık spor alanında sosyal girişimcilik eğitimi verdiği sonucuna ulaşılmaktadır. Her zaman bu alanda eğitim verenlerin oranı ise 10,8’lik yüzdeyle en düşük oranı oluşturmaktadır. Tablo 8 genel olarak değerlendirildiğinde ise okulların spor alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermelerinin iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 9. Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	27	24,3
Sık sık	26	23,4
Ara sıra	22	19,8
Nadiren	23	20,7
Hiçbir zaman	13	11,7
Toplam	111	100,0

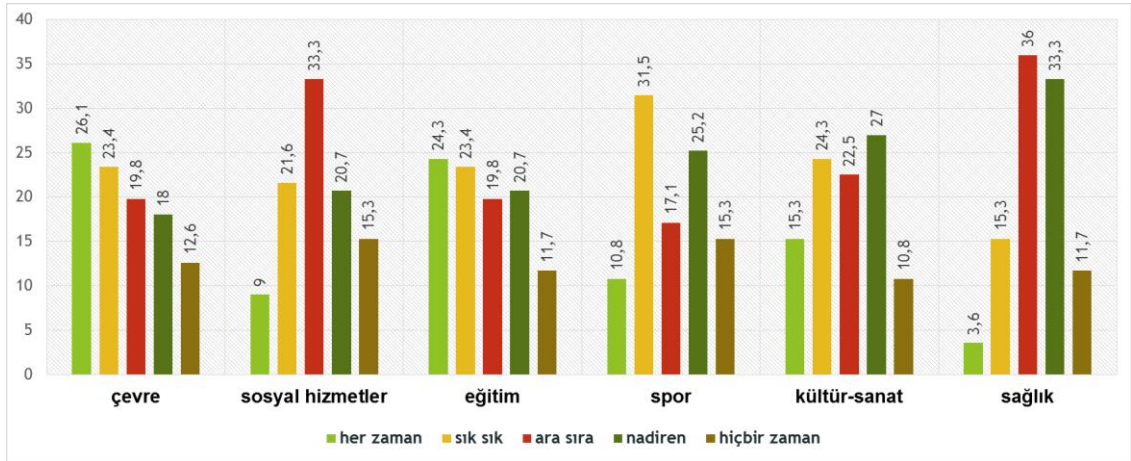
Tablo 9’da görüldüğü üzere okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim alanında sosyal girişimcilik eğitimi verme sıklıklarının oranları birbirine oldukça yakındır. Okulların % 24,3’ü her zaman, % 23,4’ü sık sık, % 19,8’i ise ara sıra eğitim alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermektedir. Bu alanda hiç eğitim vermeyen okulların oranı ise % 11,7 ile en düşük kısmı oluşturmaktadır. Her zaman ve sık sık bu alanda sosyal girişimcilik eğitimi veren okulların toplam yüzdesinin yüksek olması bu alanda verilen eğitimin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 10. Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitiminin Verilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	17	15,3
Sık sık	27	24,3
Ara sıra	25	22,5
Nadiren	30	27,0
Hiçbir zaman	12	10,8
Toplam	111	100,0

Okul  ncesi eğitim kurumlarının kültür-sanat alanında sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeylerine bakıldığında % 27’lik bir oranla bu eğitimi nadiren veren okulların en yüksek oranı oluşturduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sık sık bu alanda eğitim veren okullar ise % 24,3’l k bir oranı kapsamaktadır. Bu alanda eğitim sunmayan okulların oranı ise % 10,8’dir. Bu alanda sosyal girişimcilik eğitimi vermeyen okulların sayısının en düşük değerini oluşturması, diğer oranların birbirine yakınlığı kültür-sanat alanında sosyal girişimcilik eğitimi verilme düzeyinin iyi seviyelerde olduğunu göstermektedir.

şekil 1. Okul  ncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verme Düzeyleri

Okul  ncesi eğitim kurumlarının alanlara göre sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeylerinin bir arada belirtildiği şekil 1 incelendiğinde, okulların  evre, eğitim, spor ve kültür-sanat alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeylerinin iyi olduğu

görülmektedir. Sosyal hizmetler ve sağlık alanında verilen sosyal girişimcilik eğitiminin ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3.8.3.2. Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Öğretmen Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde özel okul öncesi eğitim kurumlarında sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulunup bulunmamasına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 11. Kurumların Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	18	16,2
Sık sık	24	21,6
Ara sıra	26	23,4
Nadiren	24	21,6
Hiçbir zaman	19	17,1
Toplam	111	100,0

Çevre alanında, okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için öğretmen bulma değerleri birbirine yakın oranlardadır. Okulların % 17,1'i sosyal girişimcilik eğitimi verecek öğretmen bulamazken, % 16,2'si her zaman bulabilmektedir. Okulların % 23,4'lük bir kısmı ise ara sıra sosyal girişimcilik eğitimi veren bir öğretmenle çalışmaktadır. Tablo 11 genel olarak değerlendirildiğinde ise okulların çevre alanında sosyal girişimcilik eğitimi verebilecek yeterliliğe sahip öğretmen bulabilmelerinin iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo 12. Kurumların Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	5	4,5
Sık sık	16	14,4
Ara sıra	34	30,6
Nadiren	39	35,1
Hiçbir zaman	17	15,3
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal hizmetler alanında sosyal girişimcilik eğitimi verme yeterliliğine sahip öğretmen bulma düzeyleri incelendiğinde, 111 okul öncesi eğitim kurumundan 5 tanesinin her zaman öğretmen bulabildiği, 17 okulun hiçbir zaman öğretmen bulamadığı görülmektedir. 39 okul ise nadiren sosyal girişimcilik eğitimi verebilecek öğretmen bulabilmektedir. Okulların 56'sının hiç öğretmen bulamaması veya nadiren öğretmen bulabilmesi, sosyal hizmet alanındaki öğretmen bulma yeterliliğinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, okulların sosyal hizmet alanında sosyal girişimcilik eğitimi verebilecek öğretmenlere ihtiyaç duyduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 13. Kurumların Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	4	3,6
Sık sık	12	10,8
Ara sıra	32	28,8
Nadiren	44	39,6
Hiçbir zaman	19	17,1
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi verecek öğretmen bulma düzeylerine bakıldığında, her zaman öğretmen bulabilen okulların % 3,6 ile en az orana sahip olduğu görülmektedir. Sosyal hizmet alanında olduğu gibi (bakınız tablo 12) okulların nadiren öğretmen bulabilmesi % 39,6 ile en yüksek oranı oluşturmaktadır.

Sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi verecek öğretmeni nadiren bulabilen okullar ile bulamayan okulların oranları toplamının % 60'lık bir oranla yüksek bir değere sahip olması ve bu alanda her zaman ve sık sık öğretmen bulabilen okulların % 15'lik bir oranla düşük bir değere sahip olması; okul öncesi eğitim kurumlarının bu alanda eğitim verecek öğretmen bulabilme düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 12 ve 13'ten çıkarılabilecek sonuç, birçok okul öncesi eğitim kurumunun sosyal hizmetler ve sağlık alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulamadığı ve yeterli öğretmen bulabilen okul sayısının çok az olduğudur.

Tablo 14. Kurumların Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	11	9,9
Sık sık	25	22,5
Ara sıra	22	19,8
Nadiren	26	23,4
Hiçbir zaman	27	24,3
Toplam	111	100,0

Spor alanındaki öğretmen bulabilme düzeylerine bakıldığında, sosyal girişimcilik eğitimi veren öğretmen bulamayan okul öncesi eğitim kurumlarının oranının % 24,3 ile en yüksek oranı oluşturduğu görülmektedir. Okulların her zaman öğretmen bulabilmesi ise % 9,9 ile en düşük orandadır. Bu durum, okulların spor alanında sosyal girişimcilik eğitimi veren öğretmen bulma düzeylerinin orta seviyede olduğunu göstermektedir.

Tablo 15. Kurumların Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	14	12,6
Sık sık	30	27,0
Ara sıra	22	19,8
Nadiren	29	26,1
Hiçbir zaman	16	14,4
Toplam	111	100,0

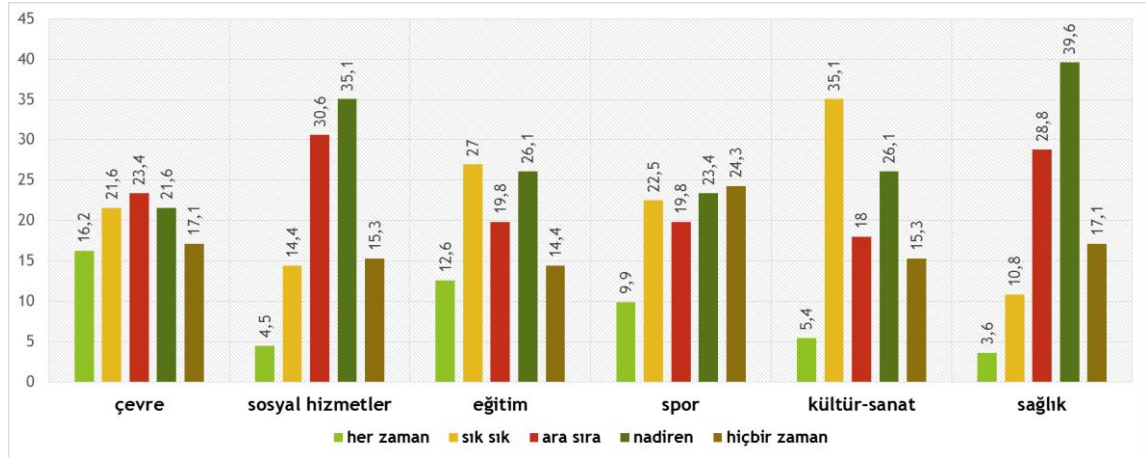
Okul öncesi eğitim kurumlarının, eğitim alanında sosyal girişimcilik eğitimi verebilecek yeterliliğe sahip öğretmen bulabilme düzeylerine bakıldığında, okulların %27,0'lik oranla sık sık öğretmen bulabildikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Okulların %12,6'sı her zaman öğretmen bulabilirken, %14,4'ü hiçbir zaman öğretmen bulamamaktadır. 111 okuldan 66'sının ara sıra, sık sık veya her zaman değişkenliğine bağlı olarak öğretmen bulabilmesi eğitim alanındaki öğretmen bulabilme düzeyinin iyi olduğunu göstermektedir.

Tablo 16. Kurumların Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	6	5,4
Sık sık	39	35,1
Ara sıra	20	18,0
Nadiren	29	26,1
Hiçbir zaman	17	15,3
Toplam	111	100,0

Kültür-sanat alanında, okul öncesi eğitim kurumlarının %35,1'i sık sık sosyal girişimcilik eğitimi veren öğretmen bulabilirken, %15,3'ü hiçbir zaman öğretmen bulamamaktadır. Kültür-sanat alanında sosyal girişimcilik eğitimi verecek öğretmeni her zaman ve sık sık bulabilen okulların % 40'lık bir oranı kapsamı, okulların bu alanda öğretmen bulma düzeyinin iyi olduğunu göstermektedir.

Şekil 2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verecek Yeterliliğe Sahip Öğretmen Bulabilme Düzeyleri

Okul öncesi eğitim kurumlarının alanlara göre sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulabilme düzeylerinin bir arada belirtildiği Şekil 2 incelendiğinde, okulların çevre, eğitim, spor ve kültür-sanat alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulabilme düzeylerinin iyi olduğu görülmektedir. Sosyal hizmetler ve sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi verecek öğretmen bulabilmelerinin ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3.8.3.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyine İlişkin Bulgular

Bu bölümde özel okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlardan ne sıklıkta öneri aldığına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 17. Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	21	18,9
Sık sık	20	18,0
Ara sıra	30	27,0
Nadiren	14	12,6
Hiçbir zaman	26	23,4
Toplam	111	100,0

Çevre alanında sosyal girişimcilik eğitimi verilmesiyle ilgili gönüllü kuruluşların okul öncesi eğitim kurumlarına öneride bulunma düzeyleri incelendiğinde, 85 okulun değişen sıklıklarda gönüllü kuruluşlardan öneri aldığı, 26 okulun ise hiçbir zaman öneri almadığı görülmektedir. Öneri alma sıklığına bakıldığında ise ara sıra öneri alan okulların % 27 ile en büyük orana sahip oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Tablo 17’ deki verilere bakarak, ülkemizde en aktif çalışan kuruluşlardan biri olan gönüllü çevreci kuruluşların okullarla yaptığı işbirliği düzeyinin iyi olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 18. Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	8	7,2
Sık sık	9	8,1
Ara sıra	25	22,5
Nadiren	32	28,8
Hiçbir zaman	37	33,3
Toplam	111	100,0

Gönüllü kuruluşların sosyal hizmetler alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için okul öncesi eğitimi kurumlarına ne düzeyde öneride bulunduğuna dair verilere bakıldığında, gönüllü kuruluşlardan hiç öneri almamış olan okulların % 33,3 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Nadiren gönüllü kuruluşlardan öneri alan okullar ise % 28,8 ile ikinci sıradadır. Bu konuda, her zaman öneri alan okullar ise % 7,2 ile en düşük yüzdeye sahiptir.

Sosyal hizmetler alanında gönüllü kuruluşların okul öncesi eğitim kurumlarına öneride bulunma düzeyinin düşük seviyelerde olması, bu alanda çalışan gönüllü kuruluşların daha çok ihtiyaca yönelik çalışması ile ilgili olduğunu söylemek mümkündür. Fakat okul öncesi dönem çocuklarının, bu alandaki gönüllü kuruluşlarla çalışarak toplumsal sorunların farkında olmasına ve bu alanda bilinçli olarak yetişmesine ihtiyaç duyulmaktadır. O halde, sosyal hizmetler alanındaki gönüllü kuruluşlar ve okul öncesi eğitim kurumları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesinin gerektiği ifade edilebilir.

Tablo 19. Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	1	,9
Sık sık	10	9,0
Ara sıra	39	35,1
Nadiren	27	24,3
Hiçbir zaman	34	30,6
Toplam	111	100,0

Gönüllü kuruluşların, okul öncesi eğitim kurumlarına sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için öneride bulunma düzeylerine bakıldığında, her zaman gönüllü kuruluşlardan öneri alan okul sayısının 1 olduğu görülmektedir. Gönüllü kuruluşlardan hiç öneri almamış okul sayısı ise 34'tür. Tablo 19 genel olarak incelendiğinde ise her zaman ve sık sık öneri alan okul sayısının 111 okuldan sadece 11'i olması ve hiçbir zaman ve nadiren öneri alan okulların sayısının yüksek oranları oluşturması sebebiyle, gönüllü kuruluşların bu alanda öneri sunma düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür.

Tablo 20. Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	5	4,5
Sık sık	17	15,3
Ara sıra	28	25,2
Nadiren	21	18,9
Hiçbir zaman	40	36,0
Toplam	111	100,0

Gönüllü kuruluşların, spor alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için okul öncesi eğitim kurumlarına öneride bulunma düzeyleri incelendiğinde, okulların % 36,0'ının bu konuda hiç işbirliği önerisi almadığı görülmektedir. Her zaman öneri alan okulların oranının ise % 4,5 ile düşük olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, spor alanında çalışan gönüllü kuruluşların okul öncesi eğitim kurumlarına sosyal girişimcilik eğitimi verme konusunda öneride bulunma düzeylerinin geliştirilmeye ihtiyacı olduğu sonucuna varılmaktadır.

Tablo 21. Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	3	2,7
Sık sık	40	36,0
Ara sıra	16	14,4
Nadiren	27	24,3
Hiçbir zaman	25	22,5
Toplam	111	100,0

Çalıştıkları alanlara göre eğitim programları düzenlemek ve hem bünyesindeki gönüllüleri hem de toplumu bilinçlendirmek gönüllü kuruluşların amaçları arasındadır. Eğitimi amaç edinmiş gönüllü kuruluşların bu alanda okullara öneride bulunma düzeylerine bakıldığında, okulların % 36,0'ının gönüllü kuruluşlardan sık sık öneri aldığı görülmektedir. Her zaman öneri alan okulların oranı ise %2,7 ile en düşüktür. Okulların sadece 22,5'lik bir yüzdesinin gönüllü kuruluşlardan hiç öneri almamasına

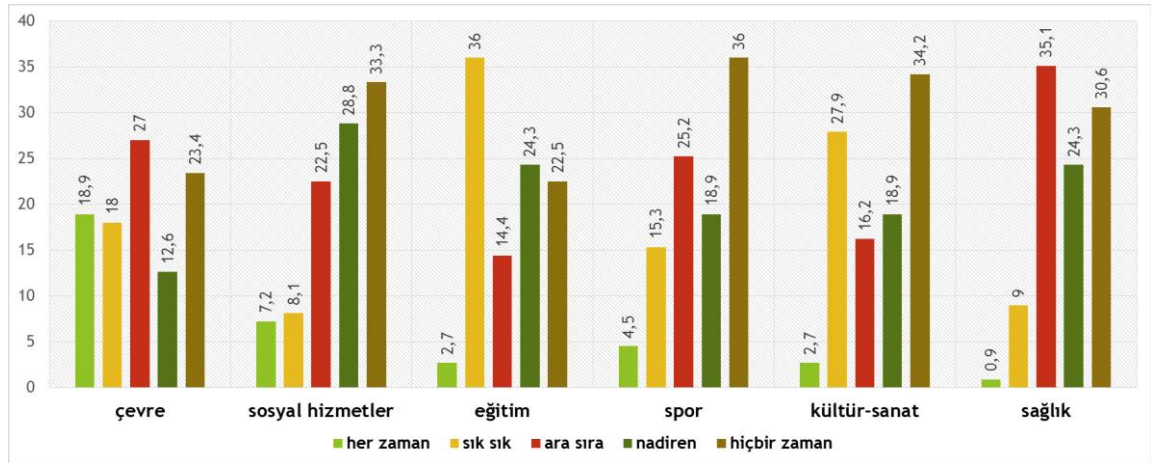
bağlı olarak, gönüllü kuruluşların eğitim alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için okullarla işbirliği kurma çabası içinde olduğu söylenebilir.

Tablo 22. Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Verilmesi İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	3	2,7
Sık sık	31	27,9
Ara sıra	18	16,2
Nadiren	21	18,9
Hiçbir zaman	38	34,2
Toplam	111	100,0

Sanat eğitiminde temel amaç, çocuğu görmeye, aramaya, sormaya, deneme yapmaya, sonuçlandırmaya yönelmektir ve her eğitim kademesinde sanat eğitimi mutlaka bulunmalıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007:5). Gönüllü kuruluşların bu alanda sosyal girişimcilik eğitimi vermek için işbirliği yapma önerileri incelendiğinde okulların % 34,2'sinin hiçbir zaman öneri almadığı görülmektedir. Her zaman öneri alan okulların oranı ise % 2,7 ile en düşük oranı nitelemektedir. Okulların % 63'ü ise sık sık, ara sıra veya nadiren de olsa gönüllü kuruluşlardan kültür-sanat alanında sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi konusunda öneri almaktadır.

Şekil 3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Öneri Alma Düzeyleri

Gönüllü kuruluşların sosyal girişimcilik eğitimi vermek için okul öncesi eğitim kurumlarına öneride bulunma düzeylerinin bir arada belirtildiği Şekil 3 incelendiğinde, okulların çevre, eğitim ve kültür-sanat alanlarında gönüllü kuruluşlardan öneri alma düzeylerinin iyi olduğu görülmektedir. Sosyal hizmetler, spor ve sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için alınan önerilerin ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3.8.3.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Gönüllü Kuruluşlarla Yaptığı İşbirliğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde özel okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla ne sıklıkta işbirliği yaptıklarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 23. Kurumların Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	14	12,6
Sık sık	22	19,8
Ara sıra	24	21,6
Nadiren	15	13,5
Hiçbir zaman	36	32,4
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının çevre alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma düzeyleri incelendiğinde, en yüksek oranın % 32,4 ile gönüllü kuruluşlarla hiç çalışma yapmayan okullara ait olduğu görülmektedir. En düşük oran ise gönüllü kuruluşlarla her zaman çalışma yapan okulları nitelemektedir. Tablo 23 değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarının çevre alanında gönüllü kuruluşlarla yaptığı çalışmaların orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu alanda yapılan çalışma işbirliklerinin geliştirilmesi okul öncesi eğitim kurumlarının çevreyle ilgili sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeylerini de geliştirme potansiyeli taşımaktadır çünkü ülkemizde alanında yetkin ve okul öncesine yönelik çevreci sosyal girişimcilik etkinlikleri sunan birçok gönüllü kuruluş bulunmaktadır.

Tablo 24. Kurumların Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	8	7,2
Sık sık	10	9,0
Ara sıra	16	14,4
Nadiren	33	29,7
Hiçbir zaman	44	39,6
Toplam	111	100,0

Sosyal hizmetler alanında gönüllü kuruluşlarla çalışma sıklıkları incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal hizmetler alanında sosyal girişimcilik eğitimi almak için gönüllü kuruluşlarla yaptığı işbirliği düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Okulların % 39,6'sı gönüllü kuruluşlarla hiç çalışma gerçekleştirmemiştir. Her zaman gönüllü kuruluşlarla çalışma yapan okullar ise % 7,2'lik kısmı oluşturmaktadır. Tablo 24 genel olarak değerlendirildiğinde ise, gönüllü kuruluşlarla nadiren işbirliği yapan ve hiç işbirliği yapmayan okulların oranlarının yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 25. Kurumların Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	1	,9
Sık sık	7	6,3
Ara sıra	35	31,5
Nadiren	28	25,2
Hiçbir zaman	40	36,0
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapma düzeyleri incelendiğinde % 36,0 ile hiç işbirliği yapmayan okulların ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Gönüllü kuruluşlarla bu alanda her zaman çalışmalar yapan okulların oranı ise % 0,9 ile en son sırada yer almaktadır. Tablo 25'te yer alan veriler, okulların sağlık alanında gönüllü kuruluşlarla çalışma düzeylerinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 26. Kurumların Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	5	4,5
Sık sık	15	13,5
Ara sıra	29	26,1
Nadiren	16	14,4
Hiçbir zaman	46	41,4
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının spor alanında sosyal girişimcilik eğitimi almak için gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapma düzeylerine bakıldığında okulların % 41,4'ünün gönüllü kuruluşlarla hiç çalışma yapmadığı görülmektedir. Her zaman çalışma yapan okulların oranı ise % 4,5'dir. Gönüllü kuruluşlarla hiçbir zaman çalışmayan ve nadiren çalışan okullarının yüksek oranlara sahip olması, spor alanındaki sosyal girişimcilik eğitimine dayalı çalışmalar için okullar ve gönüllü kuruluşlar arasındaki işbirliği düzeyinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 27. Kurumların Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	3	2,7
Sık sık	23	20,7
Ara sıra	23	20,7
Nadiren	29	26,1
Hiçbir zaman	33	29,7
Toplam	111	100,0

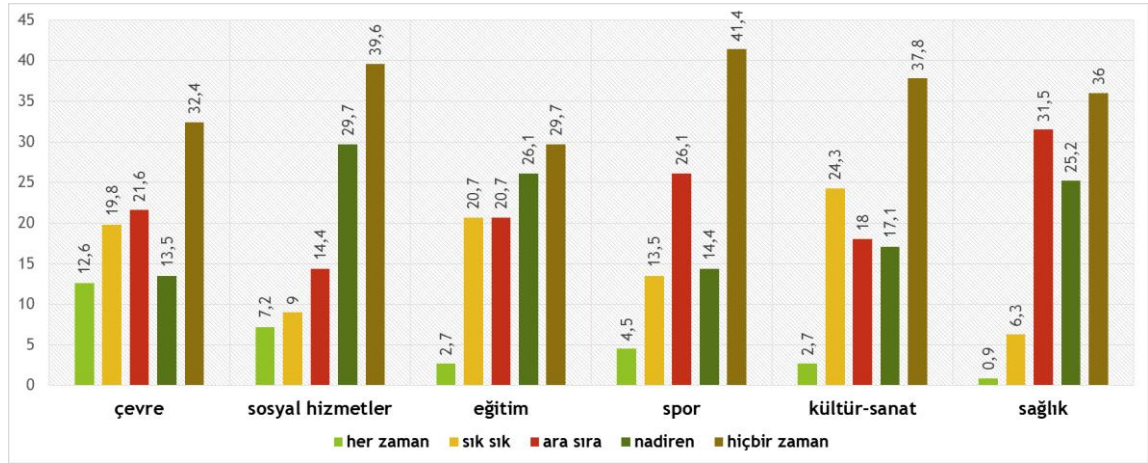
Sosyal girişimcilik eğitimi vermek için eğitim alanında yapılan işbirliği düzeyine bakıldığında, birbirine yakın değerler görülmektedir. 33 okul bu alanda gönüllü kuruluşlarla hiç çalışmazken, 29 okul ise nadiren çalışmaktadır. 23 okul ara sıra gönüllü kuruluşlarla eğitim konusunda çalışmalar yaparken, aynı oranla 23 okul ise sık sık çalışma yapmaktadır. Gönüllü kuruluşlarla her zaman işbirliği yapan 3 okul bu alana ait en düşük değeri içermektedir.

Tablo 28. Kurumların Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	3	2,7
Sık sık	27	24,3
Ara sıra	20	18,0
Nadiren	19	17,1
Hiçbir zaman	42	37,8
Toplam	111	100,0

Kültür-sanat alanında yapılan okul öncesi kurum-gönüllü kuruluş işbirliği düzeyine bakıldığında, bu alanda da gönüllü kuruluşlarla çalışma gerçekleştirmeyen okulların çokluğu göze çarpmaktadır. Okulların % 37, 8'i bu alanda sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapmamaktadır. % 24, 3' ü ise sık sık çalışma yapmaktadır. Her zaman çalışma yapan okulların oranı ise % 2,7'lik oranla en düşük değerdir.

Şekil 4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlarla Çalışma Düzeyleri

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma düzeylerinin bir arada belirtildiği Şekil 4 incelendiğinde, okulların çevre alanında gönüllü kuruluşlarla çalışma düzeyinin en iyi değere sahip olduğu görülmektedir. Sosyal hizmetler, spor, kültür, eğitim ve sağlık alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için yapılan çalışmaların ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3.8.3.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Almasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde özel okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlardan ne sıklıkta eğitimci desteği aldığına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 29. Kurumların Çevre Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	21	18,9
Sık sık	7	6,3
Ara sıra	27	24,3
Nadiren	16	14,4
Hiçbir zaman	40	36,0
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının çevre alanında gönüllü kuruluşlardan eğitimci desteği alma sıklıkları incelendiğinde eğitimci desteği almayan okulların oranının yüksek olduğu görülmektedir. 40 okul hiç eğitimci desteği almazken, 16 okul nadiren eğitimci desteği almaktadır. Bu alanda, hiç eğitimci desteği almayan okul oranı en yüksek yüzdeye denk gelse de, farklı sıklıklarla eğitimci desteği alan okul sayısının 71 olması gönüllü kuruluşların, okullara çevre alanında eğitimci desteği sağlamasının orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 30. Kurumların Sosyal Hizmetler Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	1	,9
Sık sık	12	10,8
Ara sıra	21	18,9
Nadiren	26	23,4
Hiçbir zaman	51	45,9
Toplam	111	100,0

Diğer alanlarla karşılaştırıldığında sosyal hizmetler alanı eğitimci desteğinin en az alındığı alandır. Bu alanda sosyal girişimcilik eğitimci desteği almayan okul öncesi

eğitim kurumlarının oranı % 45,9'la en yüksek yüzdeyi oluşturmaktadır. En düşük yüzde ise bu alanda her zaman eğitmen desteği alan okulların yüzdesi olan 0,9'dur. Gönüllü kuruluşların sosyal hizmet alanında sosyal girişimcilik eğitimi veren eğitmen desteği sağlama düzeyinin düşük olması, bu alanın geliştirilmeye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Tablo 31. Kurumların Sağlık Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitmen Desteği Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	1	,9
Sık sık	2	1,8
Ara sıra	42	37,8
Nadiren	20	18,0
Hiçbir zaman	46	41,4
Toplam	111	100,0

Gönüllü kuruluşların okul öncesi eğitim kurumlarına sağlık alanında sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için sağladığı eğitmen desteği incelendiğinde ise, sık sık ve her zaman eğitmen desteği alan okul öncesi eğitim kurumlarının düşük bir yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Bu alanda en yüksek yüzdenin % 41,4 ile gönüllü kuruluşlardan hiç eğitmen desteği alamayan okullara ait olması kurumların bu alanda eğitmen desteği alma düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Tablo 32. Kurumların Spor Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitmen Desteği Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	2	1,8
Sık sık	17	15,3
Ara sıra	30	27,0
Nadiren	15	13,5
Hiçbir zaman	47	42,3
Toplam	111	100,0

Sosyal hizmetler ve sağlık alanlarında olduğu gibi spor alanında da okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlardan eğitmen

desteği alma sıklıkları düşük düzeydedir. Okulların % 42,3'ü spor alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermesi için gönüllü kuruluşlardan eğitimci desteği almamakta, sadece 1,8'lik bir kısım eğitimci desteğinden her zaman yararlanmaktadır.

Tablo 33. Kurumların Eğitim Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	6	5,4
Sık sık	16	14,4
Ara sıra	26	23,4
Nadiren	31	27,9
Hiçbir zaman	32	28,8
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim alanında gönüllü kuruluşlardan eğitimci desteği almasına ilişkin veriler değerlendirildiğinde ara sıra, nadiren ve hiçbir zaman seçeneklerinin oranlarının birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Bu tablodan çıkarılabilecek sonuç her zaman bu alanda eğitimci desteği alan kurumların sayısının düşük olduğu ve hiçbir zaman destek almayanlarla nadiren destek alanların yüksek bir oranı oluşturduğudur.

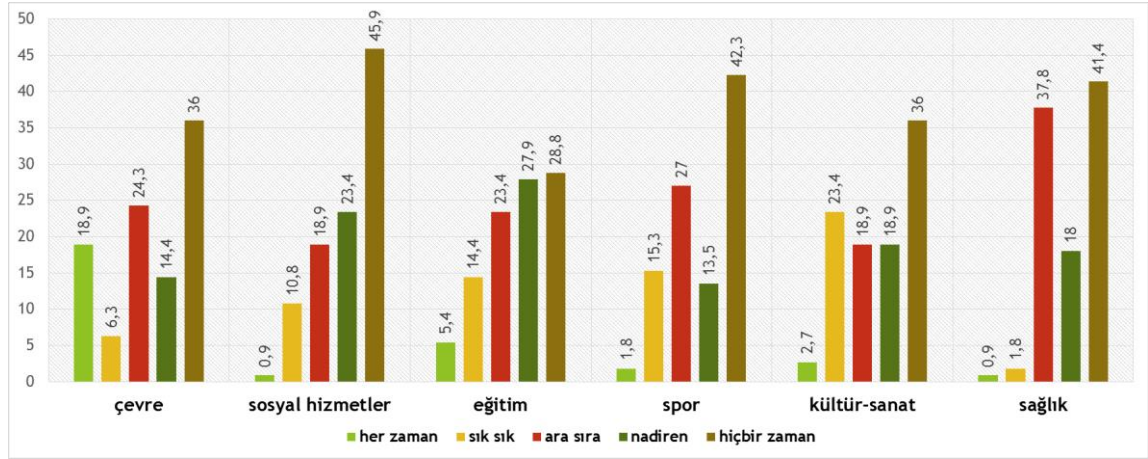
Tablo 34. Kurumların Kültür-Sanat Alanında Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitimci Desteği Alma Düzeyi

	Frekans	Yüzde
Her zaman	3	2,7
Sık sık	26	23,4
Ara sıra	21	18,9
Nadiren	21	18,9
Hiçbir zaman	40	36,0
Toplam	111	100,0

Okul öncesi eğitim kurumlarının kültür-sanat alanında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlardan eğitimci desteği alma düzeyleri incelendiğinde, hiçbir zaman seçeneğinin % 36,0'lık oranla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada sık sık eğitimci desteği alan okullar, üçüncü sırada ise ara sıra ve nadiren eğitim alan okullar bulunmaktadır. Her zaman eğitimci desteği alan okullar ise en düşük

yüzdeyle en son sırada yer almaktadır. Bu da, kültür-sanat alanında, gönüllü kuruluşların sosyal girişimcilik eğitimi veren eğitmen sağlama düzeylerinin diğer alanlara göre iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Şekil 5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Sosyal Girişimcilik Eğitimi Vermek İçin Gönüllü Kuruluşlardan Eğitmen Desteği Alma Düzeyleri

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlardan eğitmen desteği alma düzeylerinin bir arada belirtildiği Şekil 5 incelendiğinde, okulların çevre ve kültür-sanat alanlarında gönüllü kuruluşlarla çalışma düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Sosyal hizmetler, spor, eğitim ve sağlık alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için eğitmen desteği alma sıklıklarının ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Sağlık alanı eğitmen desteğinin en az alındığı alandır.

3.9. Araştırmanın Sonuçları

Araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde, elde edilen verilere göre ankete 86'sı kadın 25'i erkek olmak üzere okul öncesi eğitim kurumlarının yönetim biriminde çalışan 111 kişi katılmıştır. Katılımcıların % 27,9'u 36-40 yaş aralığındaki kişilerden oluşmuştur. Katılımcıların %58,92'si lisans mezunudur. Katılımcıların % 42,3'ü okul öncesi eğitim kurumunun kurucusu, %39,6'sı müdürü, % 14,4'ü ise eğitim koordinatörüdür.

Araştırmaya katılan okul öncesi eğitim kurumlarının genelini, 6 ila 11 yıldır hizmet sunan okullar, en az oranı ise hizmet yılı 22 ve üzeri olan okullar oluşturmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarının % 43,2'sinin öğrenci sayısının 1 ila 50 arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. 1 ila 5 öğretmene sahip okul öncesi eğitim kurumları % 40,5 ile

en yüksek oranı oluşturmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının % 97,3'ünün tam zamanlı eğitim sunduğu ve % 77,5 oranla en çok 3-6 yaş arasındaki öğrencilere eğitim verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının % 36,0'lık oranla en çok High Scope eğitim yaklaşımını tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermesine dair veriler incelendiğinde, kurumların sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeylerinin genel olarak iyi seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hiçbir zaman sosyal girişimcilik eğitimi vermeyen ve bu eğitimi nadiren veren okullarla, sosyal girişimcilik eğitimini her zaman, sık sık ve ara sıra veren okulların oranları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda; çevre, spor, eğitim ve kültür-sanat alanlarında okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi verme sıklıklarının iyi düzeyde olduğu, sağlık ve sosyal hizmetler alanlarında verilen eğitim sıklığının ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okulların sosyal girişimcilik eğitimi verebilecek yeterliliğe sahip öğretmen bulabilme düzeyleri incelendiğinde bu düzeyin eğitimin verildiği alanlara göre değiştiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarının çevre, spor, eğitim ve kültür-sanat alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulma düzeyleri iyi seviyededir. Okulların sosyal hizmetler ve sağlık alanlarında öğretmen bulma düzeylerinin ise düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlardan aldığı öneri sıklıkları incelendiğinde okulların çevre, eğitim ve kültür-sanat alanlarında gönüllü kuruluşlardan öneri alma sıklıklarının iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Gönüllü kuruluşların, sosyal hizmetler, sağlık ve spor alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için okul öncesi eğitim kurumlarına öneride bulunma düzeylerinin ise düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma düzeyleri incelendiğinde, okulların çevre alanında gönüllü kuruluşlarla çalışma düzeyinin en iyi değere sahip olduğu görülmüştür. Sosyal hizmetler, spor, kültür-sanat, eğitim ve sağlık alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için yapılan çalışmaların ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gönüllü kuruluşların, okul öncesi eğitim kurumlarına eğitim sağlama düzeyleri incelendiğinde sosyal hizmetler, spor, eğitim ve sağlık alanlarında eğitim desteği sağlama düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının çevre ve kültür-sanat alanlarında sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlardan eğitim desteği alma düzeylerinin ise orta seviyede olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal girişimcilik, son yıllarda bilinirliğini artıran ve etki alanını genişleten, sosyal kalkınmaya olumlu etkilerde bulunan bir kavramdır. Bu etkinin sürdürülebilir olması ise sosyal girişimciliğin yeni nesil tarafından anlaşılması ve uygulanması ile mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda, yeni neslin sosyal girişimcilik vizyonu ile yetiştirilmesi amacı sosyal girişimcilik eğitime olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bu ihtiyaç doğrultusunda, sosyal girişimcilik eğitiminin temel amacı, çevresine duyarlı, etrafındaki sorunların farkında, başkalarının duygularını anlayabilen, çözüm yolları geliştirebilen, geliştirdiği çözümleri uygulamaya hevesli ve deneme-yanılma yapmaktan korkmayan bireyler yetiştirmektir. Sosyal yapının gelişmesine katkı sağlayacak nitelikli bireyler yetiştirmeyi amaç edinmiş olan sosyal girişimcilik eğitimi, bilinirliğine günden güne artırmakta ve gelişmeye devam etmektedir.

Son yıllarda, birçok eğitim kurumunun sosyal girişimcilik alanında eğitim vermeye başlaması ve öğrencilerden bu eğitimi alma konusunda talepler gelmesi sosyal girişimcilik eğitiminin bilinirliğini artırmasına katkıda bulunmuştur. Bu bilinirlik paralelinde, sosyal girişimcilik eğitimi üniversite, lise, ilköğretim ve anaokullarında uygulanan bir eğitim yaklaşımı haline gelmiştir. Bu alandaki çalışmalar halen gelişim aşamasında olsa da sosyal girişimcilik eğitiminin etkileri ve olumlu sonuçları şimdiden gözlemlenmeye başlamıştır.

Sosyal yapının en küçük yapı taşları olan çocukların, bu alanda eğitim alması ise geleceğin gelişmiş toplumlarını oluşturmak için oldukça önemlidir. Sosyal girişimcilik vizyonu ile yetişmiş çocukların çevresine daha duyarlı, becerilerini kullanabilen ve cesur bireyler olacağını söylemek mümkündür. Sosyal girişimcilik eğitiminin çocukların gelişimi üzerindeki olumlu etkilerini artırmak amacıyla, çocukların okul öncesi dönemde bu eğitimle tanıştırılmaları gerektiği ifade edilebilir.

Sosyal girişimcilik eğitiminin etkisini artıracak ve bu eğitimin veriliş aşamasında okul öncesi eğitim kurumlarına olumlu katkılar sağlayacak olan kurumlar ise gönüllü kuruluşlardır. Gönüllü kuruluşlar yaptıkları faaliyetlerle sahada oldukları, birçok alanda yetkin oldukları, sosyal kalkınma ve sosyal sorunların çözümüne destek oldukları için sosyal girişimcilik dokusuna uyumlu kuruluşlardır. Bu bağlamda, yaptıkları faaliyetlerle sosyal girişimcilik etkinlikleri gerçekleştirmekte olan gönüllü kuruluşlarla yapılacak

işbirliği, okulların sosyal girişimcilik eğitimini daha etkili vermesine katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır.

Bu bağlamda ele alınan çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi verme ve bu eğitimi verirken gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitiminden haberdar olduklarını, çeşitli alanlarda uyguladıklarını ve gönüllü kuruluşlarla belirli alanlarda işbirliği yaptıklarını göstermektedir. Yapılan işbirliklerinin ise bazı alanlar için iyi, bazı alanlar için orta ve düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırmanın sonuçları incelendiğinde, gönüllü kuruluşların çevre, spor, eğitim ve kültür-sanat alanlarında verilen sosyal girişimcilik etkinliklerinde katkısının olduğu ve okulların da gönüllü kuruluşlarla bu alanlarda çalıştığı görülmektedir. Bu alanlara yönelik sosyal girişimcilik eğitimi verme, işbirliği yapma, eğitmen desteği alma, öğretmen bulma ve öneri alma düzeyleri genel olarak iyi veya orta düzeydedir.

Sosyal hizmet ve sağlık alanında ise gönüllü kuruluşların daha aktif çalışmalar yapmasına ve okulların bu alanlarda verdikleri sosyal girişimcilik eğitimini geliştirmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Çünkü elde edilen verilerden; eğitim verme, işbirliği yapma, eğitmen desteği alma ve öneri alma düzeylerinin sosyal hizmetler ve sağlık alanlarında genel olarak düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının gönüllü kuruluşlarla yaptığı işbirliği düzeyleri incelendiğinde evreni oluşturan birçok eğitim kurumunun gönüllü kuruluşlarla çalışma yaptığı, eğitmen desteği aldığı ve gönüllü kuruluşlardan farklı alanlarda öneriler aldığı görülmektedir. Bu da, okulların verdiği sosyal girişimcilik eğitime etki etmektedir. Çünkü gönüllü kuruluşlarla çalışma yapan okulların sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeyleri, yapmayan okullara göre daha yüksektir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimi verme ve gönüllü kuruluşlarla işbirliği yapma düzeylerini geliştirmeleri mümkündür. Bu konuda okul öncesi eğitim kurumlarına bulunulabilecek ilk öneri, takip edilen eğitim programına çeşitli alanlara yönelik sosyal girişimcilik etkinlikleri ilave etmeleridir. Bu sayede

çocuklar sosyal girişimcilik eğitimiyle aldıkları temel okul öncesi eğitim içinde tanışabilir. İkinci öneri ise, okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimiyle ilgili eğitim programlarını inceleyerek kendi sosyal girişimcilik eğitim programlarını oluşturmalarıdır. Özümstedikleri bir sosyal girişimcilik eğitim programını uygulamaları, okul öncesi eğitim kurumlarının sosyal girişimcilik eğitimini etkili bir şekilde vermesini sağlayabilir. Üçüncü olarak, okul öncesi eğitim kurumları sosyal girişimcilik eğitimi vermek istedikleri halde bu eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulamıyorsa bu konuda gönüllü kuruluşlardan eğitmen talebinde bulunulabilir. Bu hem eğitimin bilinçli verilmesine hem de çocukların belirli alanlarda farkındalığının artmasına katkı sağlayabilir. Son olarak, okul öncesi eğitim kurumları çeşitli alanlarda sosyal girişimcilik projeleri geliştirerek bu projeleri hayata geçirme konusunda gönüllü kuruluşlardan yardım talebinde bulunabilir. Böylelikle, gönüllü kuruluşların sosyal girişimcilik eğitimindeki rolü de artırılabilir.

Bu konuda gönüllü kuruluşlara verilebilecek önerilerden ilki ise çalıştıkları alana ilişkin okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapmalarıdır. Bu sayede, çocukların çevrelerine olan ilgi ve farkındalık düzeyleri artırılabilir. İkinci olarak, gönüllü kuruluşlar yetkin oldukları alanda çocuklara yönelik eğitim programları düzenleyebilirler. Çocukların deneyimli kişilerden olay örnekleri dinlemeleri ve onların eşliğinde etkinlikler yapmaları öğrenmelerini kalıcı hale getirme potansiyeli taşımaktadır. Son olarak, gönüllü kuruluşlara yaptıkları gönüllülük çalışmalarına çocukları da dâhil etmeleri önerilebilir. Bu sayede, çocukların sorunları yerinde analiz etme ve çözüm geliştirme kapasiteleri ve sosyal-duygusal gelişimleri desteklenebilir.

Yapılan bu çalışma ile okul öncesi sosyal girişimcilik eğitiminin verilme sıklığının iyi düzeyde olduğu ve okul öncesi eğitim kurumlarının gönüllü kuruluşlarla çalışma sıklığının orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konuya ilişkin olarak bundan sonra yapılacak araştırmalar için şu önerilerde bulunabilir:

Bu çalışma özel okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik yapılmıştır ve bu okullar tam gün eğitim vermektedir. Bu sebeple, çalışmanın yapıldığı okullarda sosyal girişimcilik eğitiminin verilmesine engel olabilecek zaman yetersizliği bulunmamaktadır. Bu bağlamda, yarım gün eğitim veren okullarda sosyal girişimcilik eğitiminin verilip verilmediği veya verilme sıklığı araştırılabilir.

Bu araştırma ile sosyal girişimcilik eğitiminin anaokullarında verilme düzeyi çalışılmıştır. Bu eğitimin ilköğretim, lise ve üniversitelerde ne düzeyde verildiği araştırılabilir.

Bu araştırma sadece okul öncesi eğitim kurumları üzerine yapılmıştır. Bir başka ifadeyle, sosyal girişimcilik eğitiminin verilişi okul öncesi eğitim kurumları üzerinden incelenmiştir. Sosyal girişimcilik eğitiminin verilişi gönüllü kuruluşlar üzerinden de incelenebilir. Ayrıca, gönüllü kuruluşların faaliyet alanlarına (çevre, sağlık, sosyal hizmetler, eğitim, spor, kültür-sanat) göre sosyal girişimcilik eğitimi verme düzeyleri de araştırılabilir.

KAYNAKÇA

AKATAY, A.; (2008), Gönüllü Kuruluşların İnsan Kaynakları Sorunlarına Eğitsel Bir Çözüm, <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/g/o/gonullu-kuruslarin-insan-kaynaklari-sorunlarina-egitsel-bir-cozum.pdf> , Erişim: 16.03.2015.

AKSOY, T.; (2013), Sosyal Girişimcilik, <http://www.temelaksoy.com/sosyal-girisimcilik/> , Erişim: 09.01.2015.

ARGÜDEN, Y.; (2005), Sosyal Girişimcilik ve Sivil Toplum Kuruluşlarında İyi Yönetişim, <http://www.arge.com.tr/makaleler/sosyal-girisimcilik-ve-sivil-toplum-kuruluslarinda-iyi-yonetisim/> , Erişim: 14.12.2014.

ARGÜDEN, Y. ve ILGAZ, P.; (2006), *Gönüllü Kuruluşların Yönetimi*, İstanbul: Arge Danışmanlık Yayınları.

ASLAN, C.; (1999), Gönüllü kuruluşların toplum ve millet hayatındaki yeri ve önemi, *Görüşler/Okuyucu Mektupları*, ss. 283-287.

ATEŞ, H. ve NOHUTÇU, H.; (2006), Kamu Hizmeti Sunumunda Gönüllü Kuruluşlar ve Devlet, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6 (11): 245-276.

BAĞCI, C.; (2003), Historical Evolution of NGOs: NGO Proliferation in the Post-Cold War Era, *Avrupa Günlüğü*. No: 4/2003, ss. 299-326.

BETİL, İ.; (2010), Girişimcilik Gündemi, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5 (1): 21-25.

BIRCH, K. and WHITTAM, G.; (2006), The Role of the Social Economy, Social Enterprise and Social Entrepreneurship in Sustainable Regional Development, Centre for Public Policy for Regions, *Discussion Paper* No. 12.

BORNSTEIN, D.; (2004), *How to Change the World: Social Entrepreneurs and the Power of New Ideas*, New York: Oxford University Press.

BORNSTEIN, D. and DAVIS, S.; (2010), *Social Entrepreneurship: What Everyone Needs to Know*, Oxford University Press.

BROCK, D. D. and Kim, M.; (2011), *Social Entrepreneurship Education Resource Handbook*, Ashoka U, The University Division of Ashoka: Innovators for the Public.

BUYURGAN, S. ve BUYURGAN, U.; (2007), *Sanat Eğitimi Ve Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

CERTO, T. S. and MILLER, T.; (2008), Social Entrepreneurship: Key Issues and Concepts, *Business Horizons*, 52 (4): 267 – 271.

ÇİFTÇİ, M.; (2011), Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimde Öğrenci Sosyal Fayda Artışı (1997-2005), *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (2).

DALBUDAK, Z.; (2006), *Anaokulu Öğretmenlerinin Drama Etkinliklerini Kullanmaları Üzerine Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

DE VITA, C. J., FLEMING, C. and TWOMBLY, E. C.; (2011), *Building Nonprofit Capacity: A Framework for Addressing the Problem*, *Building Capacity in Nonprofit Organizations*, Ed: De Vita, Carol and J., Fleming, C., Washington D.C.: The Urban Institute, pp. 5-30.

DEES, G.; (1998), The Meaning of Social Entrepreneurship, Kauffman Center for Entrepreneurial Leadership, *Ewing Marion Kauffman Foundation Working Paper*.

DEES, G., Emerson, J. and ECONOMY, P.; (2001), *Enterprising Nonprofits: A Toolkit for Social Entrepreneurs*, John Wiley & Sons, Inc. New York.

DEMİR, Ö.; (2014), “Sivil Toplum Kuruluşları”, “Sosyal Girişimcilik”, “Kurumsal Sosyal Sorumluluk” ve “Sosyal İşletme”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 6, ss. 347-356.

DEMİRCİ, M. K.; (2014), Sivil Toplum Kuruluşlarında Hizmetkâr Liderlik Davranışı Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma: Turizm Sektörü Örneği, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 6 (1): 177-184.

DENİZALP, H.; (2007), *Toplumsal Dönüşüm İçin Sosyal Girişimcilik Rehberi*, Ankara: Odak Ofset Matbaacılık.

EUROPEAN COMMISSION; (2004), *Action Plan: The European Agenda for on Entrepreneurship*, ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/incubators/docs/action_plan_on_entrepreneurship.pdf , Erişim: 20.04.2015

FOWLER, A.; (2000), NGDOs as a Moment in History: Beyond Aid Social Entrepreneurship or Civic Innovation, *Third World Quarterly*, 21(4): 637 – 654.

FRUMKIN, P.; (2002), *On Being Nonprofit: Conceptual and Policy Primer*, Cambridge: Harvard University Press.

GLANCEY, K. and MCQUAID, R.; (2000), *Entrepreneurial Economics*, NY: St. Martin's Press, Inc.

GRONLUND, U.; (2013), *Ulusal Gönüllülük Komitesi Çok Taraflı Ortaklık Yoluyla Gönüllülüğün Geliştirilmesi*, Editör: Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) Programı Türkiye ve Gençlik Servisleri Merkezi, Türkiye’de Gönüllülük: Gönüllülüğün Rolünün ve Katkılarının Keşfedilmesi, ss.39-42.

HANSMANN, H. B.; (1980), The Role of Nonprofit Enterprise, *Yale Law Journal*, 89 (5):835-901.

HIGH/SCOPE; (2015), *The High/Scope Approach*, <http://www.highscope.org/Content.asp?ContentId=719>, Erişim: 04.03.2015

KENT, C. A.; (1990), *Entrepreneurship Education: Current Developments, Future Directions*, United States of America: Greenwood Publishing Group.

KOSTETSKA, I., and BEREZYAK, I.; (2014), Social Entrepreneurship as an Innovative Solution Mechanism of Social Problems of Society, *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 36 (3): 569-577.

KÜÇÜKTURAN, G.; (2003), *Okul Öncesi Fen Öğretiminde Bir Teknik: Analoji*, Milli Eğitim Yayınları, 157 : 9-15.

KÜMBÜL-GÜLER, B.; (2010a), *Sosyal Girişimcilik*, Ankara: Efil Yayınevi.

KÜMBÜL-GÜLER, B.; (2011b), Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Ashoka Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Örnek Uygulamalar, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (3): 79-111.

MARQUES, L.A and ALBUQUERQUE, C.; (2012),. Entrepreneurship Education and the Development of Young People Life Competencies and Skills, *ACRN Journal of Entrepreneurship Perspectives*, 1 (2), pp. 55-68.

LEADBEATER, C.; (1997), *The Rise of the Social Entrepreneur*, London: Demos.

LEADBEATER, C. and GOSS, S.; (1998), *Civic Entrepreneurship*, Demos, Public Management Foundation.

LEWIS, D., and KANJİ, N.; (2009), *Non-Governmental Organisations and Development*, Routledge.

LIGHT, P. C.; (2009), *The Search for Social Entrepreneurship*, Washington, DC: Brookings Institution Press.

LUNDSTROM, A., ZHOU, C., VON FRIEDRICHS, Y., and SUNDIN, E.; (2013), Social Entrepreneurship: Leveraging Economic, Political, and Cultural Dimensions, Vol: 29, *Springer Science and Business Media*.

MAIR, J. and MARTI, I.; (2006), Social Entrepreneurship Research: A Source of Explanation, Prediction and Delight, *Journal of World Business*, 41: 36 – 44.

MARTIN, R. L. and OSBERG, S.; (2007), Social Entrepreneurship: The Case for Definition, *Stanford Social Innovation Review*, Spring 2007: 28 – 39.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı); (2004), *Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği*, Resmi Gazete: 8.6.2004/25486.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı); (2012), *Okul Öncesi Eğitim Programı*, http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/09/06/965216/dosyalar/2013_03/01103525_mebokulncesetmprogram%C4%B12012.pdf , Erişim 15.04.2015.

MOORE, S., and SCOURFIELD, P.; (2002), *Social Welfare Alive!*, Nelson Thornes.

MORT, G. S., WEERAWADENA, J. and CARNEGIE, K.; (2003), Social Entrepreneurship: Towards Conceptualization, *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 8 (1): 76 – 88.

ÖKTEM, R.; (2005), *Araştırma Modeli*, http://80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/eay/0506guz/r_oktem.doc, Erişim: 01.04.2015

ÖNER, M. A.; (2003), *Kavram Kargaşası, Üçüncü sektör ?=Sivil Toplum*, http://www.maoner.com/2002_04_st_us.pdf , Erişim: 19.03.2015.

PACHE, A. C. and CHOWDHURY, I.; (2012), Social Entrepreneurs as Institutionally Embedded Entrepreneurs: Toward a New Model of Social Entrepreneurship Education, *Academy of Management Learning and Education*, 11 (3): 494 - 510.

REYHANOĞLU, M. ve AKIN, Ö.; (2012), Ticari Girişimciler Ne Kadar Sosyal Girişimcidir?, *İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 23 (71): 8-33.

ROUSE, M.; (2013), *Definition of Private Sector*, <http://whatis.techtarget.com/definition/private-sector> , Erişim: 04.01.2015.

SALAMON, L. M. and HELMUT K. A.; (1996), The International Classification of Nonprofit Organizations: ICNPO-Revision 1, 1996. *Working Papers of the Johns*

Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project, No. 19. Baltimore: The Johns Hopkins Institute for Policy Studies.

SARGEANT, A., and WYMER Jr, W.; (2007), (Eds). *The Routledge Companion to Nonprofit Marketing*, Routledge.

SARIKAYA, M.; (2010), *Kâr Amacı Gütmeyen Örgütlerde Sosyal Girişimcilik*, Editör: BESLER, S., Sosyal Girişimcilik, İstanbul: Beta Yayıncılık, ss. 31-52.

SCHEID, J.; (2011), History of Social Entrepreneurship. <http://www.brighthub.com/office/entrepreneurs/articles/73851.aspx>, Erişim: 08.02.2015.

SHERMAN, S.; (2011), Teaching the Key Skills of Successful Social Entrepreneurs, http://www.ssireview.org/blog/entry/teaching_the_key_skills_of_successful_social_entrepreneurs, Erişim: 06.01.2015.

SIVATHANU, B. and BHISE, P. ; (2013), Challenges for Social Entrepreneurship, *International Journal of Application or Innovation in Engineering and Management*.

SUNKIN, M., BRIDGES, L. and MESZAROS, G.; (1993), *Judicial Review in Perspective*, London: The Public Law Project.

TAN, W. L.; (2010), Nonprofit Organisations and Social Entrepreneurship Intentions, Recontres de St Gall, St. Gallen.

THEOBALD, R.; (1987), *Rapids of Change: Social Entrepreneurship in Turbulent Times*, Indianapolis, IN: Knowledge Systems, Inc.

TOROKOFF, M.; (2006), Opportunities for Schools to Develop Entrepreneurship Education: The Example of Estonia, Tallinn University of Technology, *School of Economics and Business Administration Working Papers*.

TÜSEV (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı); (2012), Sosyal Girişimcilik Projesi, Özel Sektör-Sosyal Girişim İşbirliğinin Geliştirilmesi için Politika Belgesi,

<http://www.sosyalgirisim.org/userfiles/document/Ozel%20sektor%20politika%20belgesi%20FINAL.pdf>, Erişim 29.03.2015.

VASAKARIA, V.; (2008), A Study on Social Entrepreneurship and the Characteristics of Social Entrepreneurs, *The ICFAI Journal of Management Research*, 7 (4): 32-40.

WADDOCK, S. A. and Post, J. E.; (1991), *Social Entrepreneurs and Catalytic Change*, *Public Administration Review*, 51 (5): 393-401.

WORSHAM, E. L.; (2012), Reflections and Insights on Teaching Social Entrepreneurship: An Interview with Greg Dees, *Academy of Management Learning & Education*, 11 (3): 442-452.

YURTTAGÜLER, Laden, (2006), *Politik Duruş Olarak Gönüllülük*, Editörler: YURTTAGÜLER, L. ve AKYÜZ, A., Eğitim Kitapları Dizisi, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları STK Çalışmaları, ss. 17-28.

<https://centers.fuqua.duke.edu/case/about/what-is-social-entrepreneurship/>, Erişim:14.12.2014.

<https://business.ualberta.ca/centres/corporate-social-responsibility/research/general-information>, Erişim: 14.12.2014.

<http://www.sbs.ox.ac.uk/ideas-impact/skoll/about-skoll-centre-social-entrepreneurship/what-social-entrepreneurship>, Erişim: 14.12.2014.

<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/turkish/the-public-sector>, Erişim: 14.04.2015.

<https://skollworldforum.org/about/what-is-social-entrepreneurship/>, Erişim: 14.12.2014.

<http://www.schwabfound.org/content/what-social-entrepreneur>, Erişim: 14.12.2014.

<http://turkey.ashoka.org/fellows-uyeleri>, Erişim: 12.02.2015.

<http://hbswk.hbs.edu/item/5782.html>, Erişim: 14.12.2014.

<https://www.gsb.stanford.edu/>, Erişim: 14.12.2014.

<http://www.tema.org.tr>, Erişim: 01.05.2015.

EKLER

EK 1. ANKET FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu anket formu, gönüllü kuruluşların okul öncesi sosyal girişimcilik* eğitimindeki rolü hakkında bilgi edinmek amacı ile özel anaokullarına yönelik geliştirilmiştir. Elde edilen veriler gizli tutulup sadece bilimsel araştırmalar için kullanılacaktır. Ankette okul adı belirtme gerekliliği bulunmamaktadır. Ankette yer alan sorulara içtenlikle ve hiçbir soruyu atlamadan yanıt vermeniz, araştırmanın bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Zaman ayırarak bu çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

**Sosyal girişimcilik; sürdürülebilir toplumsal kalkınmayı sağlamak için yaratıcı ve yenilikçi etkinliklerin uygulanması ve bu etkinlikler sonucu sosyal fayda oluşturulmasıdır.*

Eda COŞKUN

Yalova Üniversitesi

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

I. Bu kısım, sizi ve çalıştığınız kurumu ilgilendiren soruları içermektedir. Lütfen uygun seçenekleri işaretleyiniz

1) Cinsiyetiniz?

() Erkek () Kadın

2) Yaşınız?

() 20 – 25 () 26 – 30 () 31 – 35 () 36 – 40 () 41 ve üzeri

3) Eğitim düzeyiniz?

() İlköğretim () Lise () Önlisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

4) Kurumdaki göreviniz?

() Kurucu () Müdür () Eğitim Koordinatörü () Diğer.....

5) Kurumunuz kaç yıldır okul öncesi eğitim alanında hizmet sunmaktadır?

() 1 – 5 () 6 – 10 () 11 – 15 () 16 – 20 () 21 ve üzeri

6) Kurumunuzda eğitim gören öğrenci sayısı kaçtır?

() 1 – 50 () 51 – 100 () 101 – 150 () 151- 20 () 201 ve üzeri

7) Kurumunuzda çalışan öğretmen sayısı kaçtır?

() 1 – 5 () 6 – 10 () 11 – 15 () 16 – 20 () 21 ve üzeri

8) Kurumunuzun günlük çalışma sistemi nedir?

() Yarı zamanlı () Tam zamanlı

9) Kurumunuzun temel aldığı eğitim yaklaşımı nedir?

() Montessori () Waldorf () Reggio Emilia
() High Scope () Bank Street () Diğer.....

10) Kurumunuzun eğitim sunduğu yaş grubu nedir? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz).

() 0 – 2 yaş

() 3 – 4 yaş

() 5 – 6 yaş

II. Bu kısım, kurumunuzda verilen sosyal girişimcilik eğitimini çeşitli alanlara (çevre, spor, kültür-sanat, eğitim, sağlık ve sosyal hizmet) göre sorgulayan soruları içermektedir. Lütfen her soru için en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Kurumunuzda ‘çevre’ alanında;	Her zaman	Sık Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
11)...sosyal girişimcilik eğitimi veriliyor mu?					
12)...sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulunuyor mu?					
13)...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan öneri alıyor musunuz?					
14)...sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma yapıyor musunuz?					
15)...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan eğitmen desteği alıyor musunuz?					

Kurumunuzda ‘sosyal hizmetler’ alanında;	Her zaman	Sık Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
11) ...sosyal girişimcilik eğitimi veriliyor mu?					
12) ...sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulunuyor mu?					
13) ...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan öneri alıyor musunuz?					
14) ...sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma yapıyor musunuz?					
15) ...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan eğitmen desteği alıyor musunuz?					

Kurumunuzda ‘sağlık’ alanında;	Her zaman	Sık Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
11) ...sosyal girişimcilik eğitimi veriliyor mu?					
12) ...sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulunuyor mu?					
13) ...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan öneri alıyor musunuz?					
14) ...sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma yapıyor musunuz?					
15) ...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan eğitmen desteği alıyor musunuz?					

Kurumunuzda ‘spor’ alanında;	Her zaman	Sık Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
11) ...sosyal girişimcilik eğitimi veriliyor mu?					
12) ...sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulunuyor mu?					
13) ...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan öneri alıyor musunuz?					

14)...sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma yapıyor musunuz?					
15)...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan eğitmen desteği alıyor musunuz?					

Kurumunuzda 'eğitim' alanında;	Her zaman	Sık Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
11)...sosyal girişimcilik eğitimi veriliyor mu?					
12)...sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulunuyor mu?					
13)...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan öneri alıyor musunuz?					
14)...sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma yapıyor musunuz?					
15)...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan eğitmen desteği alıyor musunuz?					

Kurumunuzda 'kültür-sanat' alanında;	Her zaman	Sık Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir zaman
11)...sosyal girişimcilik eğitimi veriliyor mu?					
12)...sosyal girişimcilik eğitimi verecek yeterliliğe sahip öğretmen bulunuyor mu?					
13)...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan öneri alıyor musunuz?					
14)...sosyal girişimcilik eğitimi vermek için gönüllü kuruluşlarla çalışma yapıyor musunuz?					
15)...sosyal girişimcilik eğitimi verilmesi için gönüllü kuruluşlardan eğitmen desteği alıyor musunuz?					

ÖZGEÇMİŞ

Eda Coşkun, 2011 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. 2011 - 2012 yılları arasında özel bir okul öncesi eğitim kurumunda öğretmen olarak çalıştı. 2012 - 2014 yılları arasında aynı kurumda eğitim koordinatörlüğü görevini yürüttü. 2013 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı'na başladı. Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında bu tezi hazırladı.